

TYTTÖJEN KARNEVALISTINEN HUMALA

Tulkintoja tyttöjen alkoholikulttuurista

Niina Pietilä

Yhteiskuntapolitiikka

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Joulukuu 2001

TYTTÖJEN KARNEVALISTINEN HUMALA

Tulkintoja tyttöjen alkoholikulttuurista

Niina Pietilä
Yhteiskuntapolitiikan pro gradu –työ
Jyväskylän yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Syksy 2001
115 sivua + 1 liite

Pro gradu -työssäni tarkastelen suomalaistyttöjen alkoholille ja omalle juomiselleen antamia merkityksiä ja jäsennyksiä. Lähestyn aihetta käyttämällä aineistonani tyttöjen kahdessa nuorten lehdessä julkaistuja alkoholi-teeman ympärille rakentuneita mielipidekirjoituksia. Ensisijaisena tavoitteenani on nostaa esiin tyttöjen itse korostamia alkoholiin liittyviä tulkintoja ja jäsennyksiä. Olen lisäksi tarkastellut tyttöjen esittämiä alkoholitulkintoja suhteessa suomalaisiin juomatapoihin.

Tyttöjen mielipidekirjoitukset olen tulkinnut alkoholi-teeman ympärille rakentuneiksi omaelämäkerrallisiksi tuotoksiksi. Mielipidekirjoituksille aineistona on ominaista vuorovaikutuksellisuus. Tytöt luovat mielipidekirjoituspalstoilla keskinäisiä teorioita omasta ja yleisesti nuorten alkoholin käytöstä. Aineistokseni valitsemia tyttöjen mielipidekirjoituksia olen lähestynyt empaattisen ja inspiroituneen lukuotteen avulla. Tällaisen lähestymistavan avulla olen pyrkinyt mahdollistamaan ennakkoluulottoman ja aineistolähtöisen analyysin. Lisäksi olen käyttänyt apunani lingvistiikan parista omakuttua odotusanalyysiä. Odotusanalyysin keinoin olen eritellyt aineistoani.

Mielipidekirjoituksissa vapaus arvioidaan nuoruuden keskeisimmäksi tavoitteeksi. Yksi keskeinen nuoruuden vapauden toteuttamistapa on viikonlopun viettäminen yhdessä muiden nuorten kanssa juhlien. Olen nimittänyt tätä julkisilla paikoilla tapahtuvaa juhlimista katujen karnevaaliksi. Erityiseksi juhlimisen tekee siinä vallitseva karnevaalivapaus, jossa korostuu pyrkimys ylilyönteihin ja arjen normien pääläelleen kääntämiseen. Katujen karnevaalissa alkoholilla on merkitystä hauskanpidon välineenä ja sosiaalisten kontaktien helpottajana. Työssäni totean tyttöjen juomisessa olevan piirteitä sekä perinteisistä suomalaisista juomatavoista että eurooppalaisesta juomakulttuurista.

Avainsanat: karnevaali, alkoholin käytön merkitykset, tyttöjen alkoholin käyttö, alkoholi ja sukupuoli, mielipidekirjoitus

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 NUORET JA SUOMALAINEN JUOMATAPA	7
2.1 Perinteinen suomalainen juomatapa.....	8
2.2 "Eurooppalainen" juomatapa	10
2.3 Naiset ja alkoholi.....	11
2.4 Nuoret alkoholin käyttäjinä	14
<i>Nuoret ja alkoholin käyttö tilastojen valossa.....</i>	<i>14</i>
<i>Nuorten alkoholin käyttöä käsitteleviä tutkimuksia</i>	<i>16</i>
3 TYTTÖJEN MIELIPIDEKIRJOITUKSET AINEISTONA.....	23
3.1 Aineisto.....	23
<i>Miksi juuri mielipidekirjoitukset?</i>	<i>23</i>
<i>Aineistona kaksi erilaista nuorten lehteä.....</i>	<i>25</i>
3.2 Alkoholista kirjoittavat tytöt.....	26
3.3 Omaelämäkerrallinen mielipidekirjoitus	27
<i>Omaelämäkerronta ja nuoruus</i>	<i>29</i>
<i>Mielipidekirjoituksen julkisuus</i>	<i>31</i>
<i>Vuorovaikutus mielipidekirjoituksissa.....</i>	<i>33</i>
3.4 Mielipidekirjoitusten lukeminen.....	36
<i>Inspiroitunut ja empaattinen lukeminen</i>	<i>36</i>
<i>Lingvistiset apujoukot.....</i>	<i>37</i>
4 NUORUUS JA VAPAUS.....	43
4.1 Vapauden ihanne	43
<i>Vapaus osana nuoruutta</i>	<i>45</i>
4.2 Nuoruus lapsuuden ja aikuisuuden välimaastossa	47
4.3 Yksilön autonomia ja sukupuoli	48
5 KATUJEN KARNEVAALI JA ALKOHOLI.....	53
5.1 Karnevaali toisena maailmana	53
<i>Koulu arjen jäsentäjänä.....</i>	<i>54</i>
5.2 Hierarkioita pääläelleen kääntävä karnevaali	57

5.3 Kadut karnevaaliareenana.....	62
5.4 Karnevaalin naiselliset tytöt.....	66
6 KARNEVAALISOSIAALISUUS.....	70
6.1 Tyttöjen välisestä ystävyydestä.....	70
6.2 Katujen karnevaalisosiaalisuus kompromissina	71
6.3 Karnevaaliyhteisöllisyys.....	76
<i>Halu tulla nähdyksi.....</i>	76
<i>Katujen yhdessäolon erityisyys</i>	78
6.4 Katujen karnevaali heteroseksuaalisuuden näyttämönä	82
<i>"Lämmintä syliä ja märkää suuta".....</i>	82
6.5 Herääminen arkeen.....	86
7 KATUJEN KARNEVAALIN VALLOITTAVAT TYTÖT	92
LÄHTEET	97
LIITTEET.....	110
Liite 1	110
<i>Aineistossa mukana olevat kirjoitukset:</i>	<i>110</i>

1 JOHDANTO

*"Kirkon valkeasta seinästä kaikuu tytön ääni: PERRKELE!
Joukko nuoria käynnistelee lauantai-iltaa. He lojuvat betoniportailla kirkon
pihalla. Vieressä on ovi, jossa lukee: Rippikoulu-, nuoriso- ja kerhotila. Ovi
on lukossa.
Yli kymmenpäisestä joukosta puolet on poikia, mutta päällimmäisenä kuuluu
tyttöjen sähellys.
Tytöt huutavat ja nauravat. Tytöt pompottavat poikia, komentelevat ja kiu-
soittelevat ja tönivät. Tytöt ryyppäävät mansikkavotkaa."
(Hiltunen 1999)*

Pekka Hiltunen kertoo Helsingin Sanomien elokuun 1999 kuukausiliitteessä julkaistussa artikkelissaan vantaalaistytöistä ja heidän illanvietostaan. Tyttöjen illan kolmeksi keskeiseksi asiaksi nousevat yhdessäolo kavereiden kanssa, alkoholin juominen ja vuorovaikutus vastakkaisen sukupuolen kanssa. Hiltusen kirjoituksessa tytöt kuvastuvat pelottaviksi ja kurittomiksi. Tytöt eivät suostu alistumaan sääntöihin tai heihin kohdistettuihin odotuksiin, vaan he toimivat kuten itse haluavat eli esimerkiksi juovat ja käyttäytyvät uhkaavasti. Vaikka tytöt ovat vähemmistönä nuorisoryhmässä, erottuvat he Hiltusen mukaan äänekkyytensä ja esiin tunkevuutensa vuoksi.

Julkisuudessa on viime vuosien aikana keskusteltu runsaasti nuorista. Yksi erityinen keskustelun aihe on ollut tyttöissä vuosien varrella tapahtunut muutos. Tutkija Tarja Tolonen on kuvannut nykytyttöjä aiempaa vapaammiksi, itsenäisemmiksi ja esiintymiskykyisemmiksi "*uusiksi tytöiksi*" (Tolonen 1998, 4). Tyttö tutkimuksessa on todettu nykytyttöjen elävän monenlaisten vaatimusten ristitulesa. Tyttöjen kohtaamat vaatimukset edellyttävät heiltä usein toisaalta muiden ihmisten huomioimista ja toisaalta äärimmäistä omaan yksilöllisyyteensä painottumista. Sari Näre ja Jaana Lähteenmaa (1992) ovat todenneet ristiriitaisten paineiden tekevän tytöistä poikia modernimpia, koska tyttöjen on ratkaisuja etsiessään pyrittävä luoviin ja joustaviin ratkaisuihin. Ristiriitaiset odotukset eivät näytäkään tarkoittavan tyttöjen kohdalla yksinomaan kielteisesti koettavia paineita, vaan ne tarjoavat tytöille mahdollisuuksia tulla modernin maailman elämän taituroijiksi ja menestyjiksi. (Näre & Lähteenmaa 1992, 332-333) Tällainen optimistinen näkemys ei kuitenkaan ole ainoa vallalla oleva arvio nykytyttöydestä. Nuorisotutkija Tommi Hoikkala (1998b) on kirjoittanut moderneista tytöistä "*kovina kimmoina*", jotka laskelmoivat ja ovat vaativia. Myös muissa kirjoituksissa niin tutkijat kuin eri

ammattialojen edustajatkin ovat kuvanneet heissä herännyttä huolta nuorista tytöistä. Millaisia nykytytöt siis ovatkaan? Ovatko he empaattisuuden ja pärjäämisen taidokkaasti yhdistäviä toimijoita vai kylmiä ja kaikkeen tyytymättömiä vaatijoita?

Tyttöjen ristiriitainen kuvaaminen herätti mielenkiintoni nykytyttöyttä kohtaan. Samanaikaisesti kun nykytyttöydestä pyrittiin sosiologisessa keskustelussa luomaan yleiskuvaa, herätettiin toisaalla keskustelua tyttöjen päihteiden käytöstä. Yhdeksi keskeiseksi huolenaiheeksi nousi tilastollisissa tutkimuksissa havaittu 14-vuotiaiden tyttöjen raju ja humalahakuinen alkoholin käyttö (Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastollinen vuosikirja 2000, 93). Nuorten päihteiden käyttöä käsittelevää tutkimusta ja sen uutisointia lukiessani jäin miettimään nuorten näkymättömyyttä ja hiljaista taka-alalle jäämistä tutkimusraporteissa. Vaikka nuoret olivat selvästi aikuisten keskustelun keskiössä, eivät he olleet kirjoituksissa tai puheissa läsnä muuta kuin aikuisten huolenaiheina.

Pro gradu -työni keskeisenä perustana oli jo alusta alkaen kolme asiaa: tytöt, alkoholi ja halu keskittyä nuorten omaan näkökulmaan aikuisten huolen sijasta. Tämän rajauksen perusteella päädyin valitsemaan aineistokseni kahdessa nuorten lehdessä ilmestyneitä alkoholia käsitteleviä mielipidekirjoituksia. Aineistooni sisältyy 140 tyttöjen mielipidekirjoitusta, jotka ovat julkaistu vuosien 1994-1997 välisenä aikana Suosikki- ja Mekaks-lehdissä. Aineistoni mielipidekirjoituksia kirjoittaneet tytöt ovat iältään 12–23-vuotiaita. Työssäni tarkastelen aineistoani omaelämäkerrallisina ja tyttöjen keskinäiseen vuorovaikutukseen perustuvina pohdintoina, joissa tuotetaan tietynä aikana vallitsevaa kollektiivista näkemystä tyttöjen alkoholin käytöstä.

Työssäni tarkastelen tyttöjen alkoholille ja juomiselleen antamia merkityksiä heidän kirjoittamiensa mielipidekirjoitusten kautta. Pohdin millaisia sisältöjä ja jäsentelyjä tytöt tuovat esiin alkoholin ympärille rakentuneissa mielipidekirjoituksissaan sekä erittelen niitä tulkintoja, joita tytöt kirjoituksissaan ovat luoneet. Tarkastelen työssäni myös sitä, miten tyttöjen esittämät alkoholimäärityt kietoutuvat kulttuurisesti erityisenä pidettyyn suomalaiseen alkoholikulttuuriin.

2 NUORET JA SUOMALAINEN JUOMATAPA

Suomalaisten on todettu mieltävän itsensä alkoholin käytön suhteen erityisiksi ja muista kansoista poikkeaviksi (ks. esim. Alasuutari 1985, 39; Peltonen 1988, 3). Suomalaiseen alkoholiperinteeseen on kuulunut alkoholin juominen harvoin, lähinnä viikonloppuihin keskittyen. Juodessaan suomalaiset ovat käyttäneet kerralla suuria määriä ja mieluummin mahdollisimman väkeviä juomia, jotka saattavat nopeasti humalaa. Alkoholin tehtävänä on ensisijaisesti ollut tarjota suomalaisille matka selvistä päivistä kohti uutta ja arjesta selvästi poikkeavaa humalan maailmaa. (Simpura & Partanen 1997, 258) Matti Virtanen (1982, 13) on tiivistänyt suomalaisten päihteiden käytön ainutlaatuisuuden tarpeeksi "*juoda nopeammin, humaltua syvemmin ja päästä korkeammalle kuin muut*". Suomalaisten muista kansoista eriävää juomatapaa on selitetty esimerkiksi biologisena ja kansan geneeihin varastoituneena viinanhimona (Alasuutari 1986, 259; Peltonen 1997, 75).

Tutkimuksissa edellä kuvattu *perinteinen suomalainen juomatapa* on yhdistetty osaksi *työväenluokan alkoholin käyttötapoja*. Viime aikoina Suomessa on kuitenkin ryhdytty puhumaan kansallisissa juomistavoissa tapahtuvasta muutoksesta. Juomatapojen on nähty muuttuvan muistuttamaan entistä enemmän niiden eurooppalaisten maiden alkoholikulttuuria, joissa käytetään pääasiassa mietoja alkoholijuomia. Eurooppalaiseksi nimitetylle alkoholin käyttötavalle on ominaista myös se, että alkoholia juodaan usein mutta pääasiassa aterioiden yhteydessä nauttien pieniä määriä kerrallaan. Eurooppalaisen juomatavan piirteeksi lasketaan myös se, että alkoholin käyttö on osa arkista elämäntapaa eikä kuulu vain viikonloppuihin tai erityistilaisuuksiin. (Mustonen ym. 2001, 2) Perinteisen työväenluokkaisen humalan rinnalle muodostunutta alkoholia useammin mutta miedompana ja pienemmissä määrin käyttävää juomatapaa puolestaan on nimitetty sekä *eurooppalaiseksi* että *keskiluokkaiseksi juomatavaksi*.

Juomatapojen eurooppalaistumistoiveiden rinnalla elää kuitenkin epäily suomalaisten juomatapojen muuttumisen todellisuudesta. Esimerkiksi Matti Peltonen (1988, 3-6; 1997, 63-81) on kyseenalaistanut kokonaan suomalaisen alkoholin käytön erikoislaatuisuuden toteamalla suomalaisen viinapään olevan vain asiantuntijoiden luoma mielikuva, jonka avulla on oikeutettu tiukkojen alkoholipoliittisten toimenpiteiden käyttöönotto. Juha Partanen (1992) puolestaan on kyseenalaistanut yksiselitteisen nä-

kemyksen suomalaisissa alkoholien käyttötavoissa tapahtuneesta täyskäännöksestä. Partanen toteaa suomalaisten juomisen pikemminkin monipuolistuneen kuin vähentyneen tai miedontuneen. Partasen mukaan näyttää siltä, että arkipäivinä nautittujen oluiden tai muiden mietojen alkoholijuomien käytön lisääntyminen ei korvaa viikonloppujen humalahakuisia hetkiä. Partasen mukaan viikolla juodut alkoholiannokset ovatkin tulleet viikonloppujuomisen täydentäjäksi. (Partanen 1992, 382)

2.1 Perinteinen suomalainen juomatapa

Perinteisen suomalaisen juomatavan kulmakivenä on pidetty humalahakuisuutta. Humalassa olemista tavoitellaan, ja sen on hyväksyttyä. (Partanen 1992, 382) Perinteinen suomalainen juomatapa, jota tässä työssä kutsun myös työväenluokkaiseksi juomatavaksi, on useimmiten mielletty miehille ominaiseksi tavaksi juoda harvoin mutta humalahakuisesti. Humalaan sisältyy myös kirjoittamattomia sääntöjä, jotka käsittelevät lähinnä juodun alkoholien määrän ja humalan asteen välistä suhdetta. Kettil Bruunin (1959) mukaan humalassa on suotavaa juoda paljon näyttämättä kuitenkaan liian paljon omaa humalatilaansa. Ryhmässä juotaessa ei ole suotavaa juoda vähemmän kuin muut ryhmän jäsenet, mutta on kuitenkin sallittua juoda enemmän kuin muut. Perinteiselle "härmäläiselle" juomatavalle on tyypillistä, että kukin juoja pitää tarkkaa lukua juomisestaan voidakseen pysyä muiden juomarinkiläisten tahdissa. Juomakumppanien keskinäisessä tarkkailussa joku juojista saattaa nousta huomion keskipisteeksi kovan viinapäänsä ansiosta. (Bruun 1959, 51) Gaela Keryell (1997, 168-170) on todennut suomalaisille ominaiseksi juomiseen liittyväksi piirteeksi sen, että he pyrkivät oman humalansa kehityksen jatkuvaan seuraamiseen ja arviointiin. Keryell onkin kuvannut suomalaista humalaa kilpailulliseksi suoritukseksi, jossa alkoholia parhaiten kestävä juoja palkitaan muiden juomarinkiin kuuluvien ihailulla ja hurjan juojan maineella.

Juomisen on todettu olevan miehille osoitus vapaasta ja omaehtoisesta maskuliinisuudesta. Runsas juominen ja vahvan humalan kestäminen ovat miehinen osoitus kestävydestä ja pääsylippu miesten yhteiseen ja suljettuun kokemusmaailmaan. (Alasuutari 1985, 45-47) Myös humalasta seuraavasta fyysisestikin raskaasta krapulasta selviämistä on pidetty osoituksena vahvuudesta ja uskalluksesta koetella omia rajojaan (Keinänen 1989, 72).

Osoitus juomaringin miehisyydestä on myös naisten sulkeminen sen ulkopuolelle. Tutkijat Pasi Falk ja Pekka Sulkunen (1980) ovatkin todenneet naisten ja alkoholien

olevan toisensa poissulkevia. Nainen määrittyy miesten juomaporukassa vaihtoehtoisesti joko miehen alkoholin käytön kontrolloijaksi tai seksuaalisen nautinnon tarjoajaksi. Naisen tarjoamaan seksuaaliseen nautintoon nähdään kuitenkin liittyvän monenlaisia velvoitteita, joita taas ei sisälly alkoholin juomisen mukanaan tuomiin nautinnon hetkiin. Alkoholin tarjoama vapaus on pyyteetöntä, kun taas naiseuteen liittyy miesten osalta aina oletus kontrollista. (Falk & Sulkunen 1980, 266)

Pasi Falk ja Pekka Sulkunen (1980, 261-262, 268) analysoivat miesten uhmaavan rajulla juomisellaan naisen kontrollin lisäksi samalla myös yhteiskunnasta lähtöisin olevaa kontrollia. Arkielämä määrittyy pakollisten rutiinien täyttämäksi suunnitelmallisuuden ja kontrollin läpikäymiseksi hetkiksi. Alkoholin on tulkittu tarjoavan työväenluokkaiselle miehelle matkan toiseen maailmaan, jossa on mahdollista vapautua. Humalan maailmaa eivät kosketa arjen säännöt, vaan sitä hallitsee välinpitämättömyys, itsekkyyks sekä toiminnan intuitiivisuus ja epäsäännöllisyys (Keinänen 1989, 78). Jussi Simpura ja Juha Partanen (1985, 216) ovat kuvanneet humalan avulla tapahtuvaa arjesta irtautumista uhmakkaaksi riuhtaisuksi, jossa kohotaudutaan arjen yläpuolelle ja nautitaan sen ulkopuolella olevan elämän iloista ja vapauksista. Alkoholi ei orjuuta samalla tavoin kuten esimerkiksi työelämä tai vaimo, vaan alkoholia voi nauttia niin kauan kuin se tuntuu mukavalta tai vapaaehtoiselta (Sulkunen ym. 1985, 270-273).

Velvoitteista ja kontrollista vapauttavan työväenluokkaisen humalan ominaisiksi piirteiksi on nimitetty myös sen kohtalonomaisuutta ja alistumista luonnolle. Miehinen halu juoda määrittyy tällöin luonnosta peräisin olevaksi himoksi, joka on miehen omasta tahdosta riippumaton ja itsestään ohjautuva. (Alasuutari 1986, 126) Falk ja Sulkunen (1980, 264-265) kirjoittavat miehen voivan humalassa kokea kesyttämättömän luonnon osana itseään ja tuntee omaavansa luonnolle ominaista vahvuutta ja rajoittamattomuutta. Juodessaan mies voi unohtaa vastuun ja antaa velvoitteensa jonkun muun kannettavaksi. Luopuessaan vastuustaan kutistuu samalla miehen itsemääräämisoikeus, minkä mies kuitenkin Pertti Alasuutarin (1986, 124-125) mukaan kääntää voitokseen. Alasuutari kirjoittaa miehen arvioivan velvoitteiden vähentymisen merkitsevän yksinomaan entistä suurempaa vapautta.

Velvollisuuksien siirtäminen muiden kannettavaksi ei kuitenkaan vapauta miestä juomisesta aiheutuvasta syyllisyydestä. Miesten keskinäisen juomaringin on todettu tarjoavan miehille turvaa ja rauhaa juoda suojassa arvostelevilta katseilta. Matti Virtanen (1982, 34-36) on määrittänyt juomaringin miesten suojaringiksi, jossa juominen on sallittua, ja joka sulkee juomista koskevan kritiikin alkoholia juovien miesten

korvien kuulumattomiin. Juomaringin on todettu olevan paikka, jossa alkoholia juova mies voi sekä kokea vapauden että tuntea itsensä korvaamattomaksi ja ainutlaatuiseksi (Keinänen 1989, 46). Juomaringissä voikin todeta yhdistyvän kaksi työväenluokkaiselle miehelle tärkeää asiaa; siellä mies voi samanaikaisesti sekä toteuttaa omia mielihalujaan ja vapauttaan että kuulua miesten keskinäiseen yhteisöön.

2.2 "Eurooppalainen" juomatapa

1980-luvulla puhuttiin uuden, perinteisestä humalahakuisesta alkoholinkäyttötavasta poikkeavan alkoholikulttuurin heräämisestä Suomessa. Uudenlaista, keskiluokalle ominaista alkoholin käyttötapaa leimasi sen selkeä pyrkimys erottautua perinteisistä suomalaisista eli työväenluokkaisille miehille ominaisista alkoholin käyttötavoista (Ahola 1989). Keskiluokkaiseen humaltumiseen kuuluvat miedot alkoholijuomat ja se, että alkoholi sisältyy arkeen eikä sitä eroteta kuuluvaksi yksinomaan arjesta erillisiin tilanteisiin.

Keskiluokkaiselle humalalle ominainen piirre on sen satunnaisuus ja yllättävyys. Alkoholin nauttimisen tavoitteena ei ole saavuttaa humalaa, vaikka humalaan tulemistä ei sinällään pyritäkään estämään, vaan sitä pidetään mukavana ja nautinnollisena olotilana (Ahola 1989, 42-46). Hyväksyttäväksi humaltumisen tekee juuri sen aikaansaama hilpeys, jota taas pidetään seurallisuuden edistäjänä. Negatiiviseksi humala muuttuu sen saadessa työväenluokkaiseen juomatapaan yhdistettyjä piirteitä eli hilpeyden hiipussa apatiaksi ja riitaisuudeksi. Keskiluokkaisessa päihdekulttuurissa alkoholia ei pidetä epäsosiaalisena paheena vaan lisää elinvoimaa ja hilpeyttä tuovana mahdollisuutena. (Paakkanen 1991, 48-50)

Pirjo Paakkanen (1991, 48) on todennut alkoholin käytön merkitsevän myös keskiluokan edustajille vapautumista. Keskiluokalle alkoholin käyttö merkitsee riippumattomuutta ja yksilön vapauksien korostumista. Erona työväenluokan juomatapaan on pidetty sitä, ettei keskiluokkaisen juomisen kautta syntyvään vapauteen liity samanlaista kohtalonomaisuutta tai humalan vietäväksi heittäytymistä kuin perinteisessä suomalaisessa juomatavassa on nähty olevan kyse. Matti Virtanen (1982, 29-31) on kirjoittanutkin, ettei keskiluokkainen tarkoin rakennettu ja ylläpidetty julkisivu saa murtua edes humalan itsehillintää horjuttavien hetkien aikana. Keskiluokkaisessa humalassa on kyse kunkin juojan henkilökohtaisesta asiasta, jota itse kunkin pitää tarkkailla ja hallita (Ahola 1989, 42-46).

2.3 Naiset ja alkoholi

Etenkin työväenluokkaisen juomatavan näkökulmasta naiset ja alkoholi eivät kuulu yhteen, vaan ne ovat toisensa poissulkevia (Falk & Sulkunen 1980, 262). Salme Ahlström (1985) on sanonut naisten alkoholiin liittyvän nautintosuhteen määrittyneen laittomaksi ja epäsovinnaiseksi. Syynä tähän on Ahlströmin mukaan se, että mikäli naiset olisivat siirtyneet miesten tavoin humalan nautintojen ja vastuuttomuuden tilaan, olisivat naiset samalla tunkeutuneet osaksi miesten keskinäisiä maskuliinisia perinteitä. (Ahlström 1985, 107-108)

Alkoholin käyttöä koskevien tilastojen perusteella naisten juominen on alkanut muuttua selvästi 1960-luvulta lähtien, jolloin esimerkiksi täysin raittiiden naisten osuus vähentyi aiempiin vuosikymmeniin verrattuna (Järvinen & Ólafsdóttir 1985, 301; Simppu 1985, 58; Mustonen ym. 1998) Matti Virtasen (1982, 40-41) mukaan kaupungistumisen ja keskiluokkaistumisen myötä myös naisten alkoholin käytöstä on tullut hyväksytympää. Naisten juomatapojen onkin todettu viimeisten vuosikymmenien aikana jatkuvasti lähentyneen miesten alkoholin käyttötapoja.

Tuija Nykyrin (1996) tutkimuksessa naiset kuvaavat ihannehumalansa energiseksi ja vauhdikkaan meneväksi tilanteeksi, jossa itsereflektiivisyys vähenee, ajatusten rationaalinen hallinta ja liioiteltu siveys katoavat. Ihannehumalaan ei kuulu liiallinen väsymys tai aggressiivisuus. (Nykyri 1996, 91-92) Naisten ihannehumalan kuvaus sisältää runsaasti yhteneviä piirteitä keskiluokan juomatapojen kanssa. Naisten kuvaamaa ihanteellista humalatilaa voidaan nimittää varsinaisen humalan sijaan huppeliksi. Matti Virtanen (1982, 23-25) on kuvannut huppelia sellaiseksi kevyeksi humalaksi, jossa yksinomaan alkoholi ei herätä iloisuutta, vaan iloinen ja riehakas mieliala on olemassa jo ennen alkoholin nauttimista. Tuija Nykyri (1996, 91-94) kirjoittaa huppelissa olevan naisen esiintyvän perinaisellisesti, koska alkoholi kohottaa itsetuntoa ja uskoa omaan viehätysvoimaan vastakkaisen sukupuolen silmissä. Myös Matti Virtasen (1982, 14) mukaan alkoholi korostaa perinteisten sukupuoliroolien mukaista käyttäytymistä.

Myös naisten esittämät perustelut alkoholin käytölleen ovat yhteneväisiä keskiluokan vastaaville. Niin naisten kuin keskiluokankin edustajien on todettu korostavan toisaalta juomisensa yksilöllisiä, nautintoon tähtääviä piirteitä ja toisaalta taas päihteiden myötä syntyvää sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä (Paakkanen 1992, 239). Vaikka myös naiset muodostavat nykyisin aiemmin vain työväenluokkaisten miesten humalaan liitettyjen juomarinkien kaltaisia ryhmiä, on todettu, etteivät naisten juomaringit ko-

koonnu yksinomaan juomisen ympärille vaan niihin liittyy myös muita toimintoja (Honkasalo 1989, 83-92). Naisten juomaryhmiin liittyy keskeisesti myös naisten välinen vastuu toisistaan ja heidän keskinäinen solidaarisuutensa. Tämä ilmenee esimerkiksi siten, etteivät naiset jätä liikaa juonutta ystävätärtään oman onnensa nojaan vaan pyrkivät pitämään tästä huolta (Nykyri 1996, 90).

Toisaalta naisten alkoholin käytössä on havaittavissa myös työväenluokkaisen juomakulttuurin kanssa yhteneviä piirteitä. Naisten, erityisesti nuorten aikuisten, keskuudessa humalahakuisesta juomisesta on tullut hyväksyttävää ja jopa suotavaa. Tuija Nykyri (1996) toteaa juomisesta kieltäytyvän naisen tulevan helposti määritetyksi tiukkapipoiseksi ja estyneeksi iloisen seurapidon pilaajaksi. Työväenluokkaisen juomakulttuurin kanssa yhteisiä piirteitä löytyy myös silloin, kun humala ei jää iloisen ja naisellisuutta korostavan huppelin asteelle vaan syventyy äänekkääksi ja aggressiiviseksi humalaksi. Tällöin nainen ei enää Nykyrin mukaan ole ihaillun naisellinen, vaan hän muuttuu feminiinisyyden irvikuvaksi, joka vahvan humalan turvin lähentelee ja iskee miehiä keinoja kaihtamatta. Nykyri on kirjoittanut naisen muuttuvan rajussa humalassa villin ja hallitsemattoman luonnon vallassa olevaksi ruumiiksi, joka ei enää ole yksilön itsensä hallittavissa. (Nykyri 1996, 26, 93-96)

Naisten estotonta ja hallitsematonta humalaa on Riitta Nätkinin (1984, 211) mukaan pidetty osoituksena naisten horjumisesta villiyyden ja sivilisoitumisen välillä. Naisen käytöksessä humalassa tapahtuvaa selkeää muutosta ja alkukantaisina pidettyjen piirteiden esiin nousemista on pidetty osoituksena siitä, että naiset ovat miehiä alhaisemmalla sivilisaatiotasolla (Veijola 1988, 81). Alkoholia onkin tämän arvion perusteella pidetty naisille sopimattomana, koska se tuo esiin naisen negatiiviset ja nykyaikaan sopimattomat piirteet. Toisaalta naisten ja alkoholin yhteensopimattomuutta on perusteltu myös naisille ominaisilla sosiaalisilla tehtävillä. Keskeisenä argumenttina on tällöin ollut naisen asema reproduktiossa ja vastuun kantajana. Humalaisen naisen ei nähdä voivan vastata hänelle asetettuihin odotuksiin. Tämä puolestaan on johtanut siihen, että humalassa olevan naisen on tulkittu rikkovan sekä perhe- että yhteiskuntajärjestelmän sääntöjä vastaan. Naisille on sallittua käyttää kerralla pieniä alkoholimääriä hallitusti, koska tällöin he edelleenkin kykenevät suoriutumaan naisille sukupuolen perusteella annetuista reproduktiotehtävistä. Runsaasti alkoholia käyttävä nainen taas on marginaalin marginaalissa, koska sen lisäksi ettei hän sovi perinteiseen naisen rooliin, hän ei pääse myöskään täysivaltaiseksi jäseneksi miehistä elämäntyylillä toteuttavaan ryyppyryyniin. (Veijola 1988, 61-63; Holmila 1992, 95-98)

Francis Heidensohnin (1985) mukaan perinteinen naisiin kohdistuva jaottelutapa sisältää vain kaksi toisilleen vastakkaista tapaa nähdä nainen; nainen on joko hyvän tai pahan roolissa. Hyväksi nainen määrittyy täyttäessään hänelle asetetun hoivaajan roolin, pahaksi taas irrottautuessaan tästä kaavasta ja etsiessään toimintamallinsa miehistä mallista toimien itsenäisesti ja itsekeskeisesti. Humaltunut nainen voi Heidensohnin mukaan saada esimerkiksi noidan leiman. Noidaksi määrittäessään nainen on samanaikaisesti mystisen kiinnostava mutta samalla myös uhkaava ja hallitsematonta voimaa omaava. Heidensohnin esittelemän jaottelun mukaan humalainen nainen voi noidan lisäksi määrittyä kuuluvaksi myös huoran tai sairaan kategoriaan. Huoraksi humalainen nainen voi tulla määritetyksi, koska hänen ei pidetä kykenevänä hallitsemaan seksuaalisuuttaan. Mikäli alkoholia käyttävä nainen määrittyy sairaaksi, hän saa Heidensohnin mukaan hauraan, avuttoman ja suojeltavan leiman. Edellisten lisäksi nainen voi juodessaan tulla Heidensohnin mukaan leimatuksi myös ei-naiseksi, koska hänen nähdään kantavan niin runsaasti maskuliinisia piirteitä, ettei hänen sukupuolestaan enää voida olla varmoja. Heidensohnin mukaan naisen määrittyminen maskuliiniseksi tekee hänestä erityisen hyljeksityn ja muusta yhteiskunnasta eristetyin. (Heidensohn 1985, 90-109)

Säilyttääkseen naisellisuutensa on naiselle keskeistä se, että hän humalassakin kykenee säilyttämään itsehillintänsä ja tätä kautta ylläpitämään feminiinisyyttään. Tuija Nykyri (1996, 90) onkin kirjoittanut naisten pyrkivän humaltuessaan siihen, että humala pysyy heidän hallinnassaan ja suunniteltuna. Keskeistä naisten humalalle on myös keskiluokan omassa alkoholin käytössään korostama ajatus siitä, että alkoholin juomisessa on yksinomaan kyse kunkin juojan halusta ja kyvystä henkilökohtaiseen kontrolliin. Työväenluokkaisessa juomakulttuurissa taas alkoholin käytön rajoitukset tulevat selkeästi ulkoapäin. Naisten alkoholin käytön voidaan todeta muistuttavan keskiluokan alkoholikulttuuria siinä mielessä, että molemmat sisältävät ristiriitaisia odotuksia ja sisältöjä. Toisaalta humaltuminen on sallittua, mutta samanaikaisesti humalan tulee olla yksilön hallittavissa. Sekä naisille että keskiluokalle ominaista suhtautumista juomiseen voidaan pitää tilannesidonnaisena, koska kunkin yksilön on kyettävä itse arvioimaan missä tilanteessa humalaan tuleminen on sallittua ja missä taas ei.

2.4 Nuoret alkoholin käyttäjinä

Nuoret ja alkoholin käyttö tilastojen valossa

Kahdessakymmenessäkolmessa Euroopan maassa suoritettussa nuorten päihteiden käyttöä käsittelevässä Espad95-tutkimuksessa Suomen todettiin olevan nuorten humalajuomisen suhteen yksi Euroopan kärkimaista. Suomalaisnuorten kanssa humalajuomisen kärkipaikoista kilpailevat Tanskan ja Iso-Britannian nuoret. Suomalaisnuorille on tutkimuksen mukaan ominaista se, että he eivät juo kovin usein, mutta juominen johtaa lähes aina humalaan asti. Myös Tanskan ja Iso-Britannian nuorilla on humalaan johtavaa juomista, minkä lisäksi heillä on suomalaisnuoria enemmän sellaista "kevyempää" juomista, joka ei johda humalaan. (Hibell ym. 1997; Stakes tiedote nro 49/ 12.5.1999) Suomalaisnuorten humalajuomisen on todettu lisääntyneen selkeästi 1980-luvulta lähtien (Ahlström ym. 1994). Tosin nuorten humalahakuinen juominen on samoihin aikoihin yleistynyt kaikissa Euroopan maissa (Ahlström ym. 1995, 430).

Suurin osa suomalaisnuorista aloittaa alkoholin käytön ja humalakokeilut yläasteikäisenä eli 13-15-vuotiaana. Vaikka julkisuudessa onkin keskusteltu paljon "lapsijuoppoudesta", on alle 12-vuotiaista vain pieni osa ehtinyt kokea ensihumalansa. Päihteiden käytön aloittamisessa ei ole havaittu juurikaan eroja tyttöjen tai poikien välillä. Kolme neljäsosaa 15–16-vuotiaista eli yhdeksäsluokkalaisista puolestaan on jo kokenut humalan. Tutkijat ovat todenneet nuorten humalahakuisuuden säilyneen muuttumattomana läpi 1990-luvun. (Ahlström ym. 1999, 485, 487) Myös nuorten viikoittaisen alkoholin käytön on todettu yleistyneen; terveystapatutkimuksessa vuonna 1999 ilmoitti joka kymmenes 14-vuotiaista vastaajista juovansa alkoholia vähintään kerran viikossa (Rimpelä ym. 1999).

Suomalaisnuorten päihteiden käytön erityispiirteenä on humalahakuisuuden lisäksi myös muualla maailmassa huomattavasti harvinaisempi alkoholin ja pillereiden yhteiskäyttö. Vaikka nuorten huumeiden käyttö on yleistynyt myös Suomessa, on se edelleen varsin harvinaista verrattaessa muihin Euroopan maihin. (Ahlström ym. 1995, 430; Ahlström 1999, 11) Alkoholin voidaankin todeta edelleen olevan suomalaisnuorten ensisijaisesti käyttämä päihde. Nuorten kohdalla erityisesti mietojen alkoholijuomien käyttö on suosittua. Esimerkiksi siiderin ja muiden makeiden juomien on todettu olevan erityisesti tyttöjen suosiossa. Tutkimustulosten mukaan yli puolet 15–16-vuotiaiden

ikäryhmään kuuluvista tytöistä oli vuonna 1999 juonut siideriä 30 viime päivän aikana. (Ahlström ym. 1999, 483-484) Tilastollisissa ja eri maiden nuorten alkoholin käyttöä vertailevissa tutkimuksissa syntynyt kuva suomalaisnuorista osoittaa heidän mukailevan alkoholin käytössään perinteistä suomalaista juomatapaa. Raittiiden yhdeksäsluokkalaisten vähäinen määrä ei yllätä todettaessa suomalaisista 18 vuotta täyttäneistä miehistä vain 10 prosentin ja naisista 14 prosentin olevan täysin raittiita (Päihdetilastollinen vuosikirja 2000, 13).

Alkoholin vankasta asemasta Suomessa kertoo myös sen kokonaiskulutuksessa tapahtunut jatkuva nousu (Päihdetilastollinen vuosikirja 2000, 13; Stakes tiedote nro 57/28.6.2001). Tieto alkoholin kokonaiskulutuksen kasvusta yhdistettynä siihen, että suomalaisten alkoholin käyttötiheys on laskenut muutamien viime vuosien aikana, osoittaa alkoholin käyttökertojen olevan entistä useammin humalaan johtavia (Mustonen ym. 2001, 6). Hallman, Kannas ja Tynjälä (1992) ovat tutkimuksessaan todenneet suomalaisnuorten päihteiden käytön samanaikaisesti sekä "härmäläistyneen" että "eurooppalaistuneen". Nuorten päihteiden käytön eurooppalaistumiseksi tutkijat tulkitsevat jatkuvasti lisääntyneet käyttökerrat sekä mietojen juomien käytön lisääntymisen. Juomatapojen härmäläistymiseksi tutkijat puolestaan nimittävät sitä, että nuorten humalakokeilut lisääntyvät jatkuvasti. (Hallman ym. 1992, 42 - 49) Suomalaisnuorten ja -aikuisten alkoholin käyttöä verratessa on myös todettu nuorten juovan jopa aiempia sukupolvia "perinteisemmin" vanhempien ikäpolvien pyrkiessä toteuttamaan "eurooppalaisen" hillityn juomakulttuurin periaatteita (Metso & Ahlström 1999, 30).

Aikuisten suomalaisten alkoholin käytössä on havaittu myös sukupuolten välisen juomiseen liittyvien erojen jatkuva kaventuminen. Vaikka miehillä edelleenkin on selvästi naisia enemmän alkoholin käyttöpäiviä, on sukupuolten välillä oleva ero pienentynyt (Mustonen ym. 2001, 6). Myös nuorten alkoholin käyttöä koskevissa tilastoissa on todettu tyttöjen ja poikien olevan varsin tasa-arvoisia alkoholin käytön suhteen. Sen lisäksi, että tyttöjen ja poikien välillä ei juurikaan ole havaittu eroa humalakokeilujen aloittamisen suhteen, on todettu sukupuolten alkoholin käyttötavoissa olevan Suomessa pienempiä eroja kuin muissa Euroopan maissa. Sukupuolten tasa-arvoisuus alkoholin käytössä liittyykin erityisesti noin 15 ikävuoteen, minkä jälkeen pojat juovat samankäisiä tyttöjä enemmän. (Metso & Ahlström 1999, 28) Myös Jaana Jaatisen (2000b) nuorten päihteiden käyttöä käsittelevä tutkimus *Viattomuuden tarinoita* vahvistaa näkemystä sukupuolten samankaltaisista suhtautumistavoista alkoholiin. Jaatinen toteaa tyttöjen ja poikien päihteiden käytölle antamien merkitysten ja perustelujen ole-

van keskenään hyvin samankaltaisia. (Jaatinen 2000b) Jaatinen on todennut tyttöjen osoittavan olevansa poikien kanssa tasaveroisia tutustumalla estottomasti ja rohkeasti päihteisiin (Jaatinen 2000a, 44).

Vaikka sukupuolten välinen tasa-arvoisuus tasoittuu jo ennen täysi-ikäisyyden saavuttamista, on esimerkiksi kouluterveystutkimuksissa jo useampina vuosina oltu huolissaan tyttöjen päihteiden käytössä tapahtuvista muutoksista. 1990-luvun lopussa kouluterveystutkimuksissa todettiin etenkin 14-vuotiailla tytöillä olevan alkoholin käyttö- ja humalakertoja samanikäisiä poikia enemmän. Tosihumalaan itsensä joi vähintään kerran kuussa 14-vuotiaista tytöistä vuonna 1999 16 %, kun taas samanikäisistä pojista näin teki 11 %. (Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastollinen vuosikirja 2000, 93) Muiden ikäryhmien kohdalla taas on todettu, ettei sukupuolten välillä ole juurikaan eroja humalatiheydessä. Yksi keskeinen ero tyttöjen ja poikien alkoholin käytössä ovat juodut alkoholimäärät, jotka pojilla ovat tyttöjä suurempia. (Ahlström ym. 1996; Ahlström 1999, 8-11) Merkittävä on myös ero 15-19-vuotiaiden raittiiden tyttöjen ja poikien prosentuaalisessa määrässä. Tytöistä täysin raittiita on vain yhdeksän prosenttia, kun taas pojista raittiita on 21 prosenttia. (Päihdetilastollinen vuosikirja 2000, 85)

Tutkimuksissa on myös todettu humalajuomisen olevan varsin vierasta muiden Euroopan maiden nuorille tytöille (King et. al 1996, 22-23). Suomalaistyttöjen alkoholin käytössä havaittua suuntausta ollaankin esitetty osoituksena kansainvälisestäkin uudeltaisesta alkoholikulttuurista, jossa tyttöjen juomisen jatkuvasti lisääntyessä myös aikuisten naisten juomatapojen arvioidaan tulevaisuudessa muistuttavan entistä enemmän perinteisesti miehille ominaista juomakulttuuria.

Nuorten alkoholin käyttöä käsitteleviä tutkimuksia

Ensimmäiset luotettavat tutkimustiedot suomalaisnuorten alkoholin käytöstä ovat peräisin 1960-luvulla ilmestyneestä Bruunin ja Haugen pääkaupunkilaispoikia käsittelevästä tutkimuksesta (Ahlström ym. 1989, 3). Systemaattinen tiedonkeruu nuorten terveyttä ja terveystottumuksia koskevista asioista alkoi vuonna 1977, jolloin nuorten terveystapatutkimukset saivat alkunsa. Terveystapatutkimusten alkuperäisenä tarkoituksena oli seurata 1970-luvulla voimaantulleiden lakien seurauksia. Myöhemmin valtakunnallisten tutkimusten tarkoituksena on ollut tarjota mahdollisimman ajankohtaista tietoa nuorten terveyteen liittyvien kysymysten kehityksestä ja muutoksista etenkin hallinnolle ja poliittisille päättäjille. Joka toinen vuosi suoritettavan lomakekyselyn vastaajina ovat 12-

18 -vuotiaat nuoret. Tutkimuksen päihteitä koskevissa kysymyksissä tarkastellaan esimerkiksi päihteiden käytön aloittamisikää sekä päihteiden käytön useutta. (Rimpelä ym. 1990, 172-175; Ahlström 1999, 8)

Vaikka terveystapatutkimuksissa tuotetaan koko maan kattavien yhteenvetojen lisäksi myös alueellisia raportteja, jää syvempi aluekohtainen analyysi usein paikallisten toimijoiden tehtäväksi. Kouluterveyskyselyn johtaja Matti Rimpelä (2001) on myös todennut, että suuri osa kouluterveystutkimuksen resursseista kuluu kyselyaineiston keräämiseen ja tallentamiseen, jolloin aikaa raportoinnille tai saatujen tulosten hyödyntämisen pohtimiseen ei juurikaan jää (Rimpelä 2001). Kouluterveystutkimuksen tarjoamaa tietoa voidaankin pitää yleisenä tietolähteenä nuorten päihteiden käyttöä koskevista asioista. Kouluterveyskyselyt ovat myös eräänlaisia alueellisia hälytyskelloja, jotka nostavat esiin alueittaisia erityispiirteitä tai muutoksia (Rimpelä ym. 1996, 7, 24).

Monissa kunnissa tehdäänkin lisäksi omia alueellisia kartoituksia paikallisen nuorten päihdetilanteen selvittämiseksi. Alueelliset kartoitukset sekä etenkin säännöllisin väliajoin toistetut terveystapatutkimukset tarjoavat arvokasta, pääasiassa kvantitatiivista tietoa nuorten päihteiden käytöstä. Paikalliset tutkimukset ovat useimmiten poikkeikkaustutkimuksia, joiden tiedot on kerätty yksinomaan yksittäisinä vuosina. Kouluterveyskyselyissä taas on pyritty pitkittäistutkimuksen keinoin nostamaan esiin tekijöitä, joiden avulla voidaan ennakoida nuorten alkoholin käytössä tapahtuvia muutoksia. (Ahlström ym. 1995, 427) Erityisesti kouluterveystutkimukselle asetettu pyrkimys tuottaa valtakunnallisesti kattavaa kuvaa nuorten terveydestä ja elämäntavoista synnyttää tutkimuksen suorittamiselle tiettyjä rajoituksia. Päihteitä käsittelevien kysymysten kohdalla niiden tarjoamia tuloksia esimerkiksi alkoholin käytön aloittamisesta tai käytön tiheydestä voidaan pitää luotettavina, mutta toisaalta niissä ei ole mahdollista huomioida esimerkiksi alueellisia erityispiirteitä (Ahlström 1982, 3-4). Tutkijoiden mukaan terveystapatutkimusten yhtenä ongelmana voidaan pitää sitä, että ne nuoret, joiden elämään päihteet ovat jo suuresti vaikuttaneet, jäävät helposti tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksessa syntyneen kadon epäillään koostuvan juuri näiden päihteille altistuneiden nuorten näkemyksiä. Toisaalta tutkimusten tuloksia on arvioitu tasapainottavan sen, että osa nuorista näyttää vastauksissaan liioittelevan omia päihdekokemuksiaan. (Ahlström 1994, 175; Rimpelä, ym. 1996, 24)

Kouluterveyskyselyt toteutetaan surveykyselyinä, mitä aineistonkeruutapana on nuorisotutkimuksen piirissä kritisoitu yleisesti. Nuorisotutkijat ovat todenneet standardoitujen kyselylomakkeiden avulla olevan vaikea tutkia nuorten kannalta merkityk-

sellisiä sosiaalisia prosesseja ja muutosta. Lomaketutkimusten on myös todettu tarjoavan nuorista todellisuutta perinteikkäämmän kuvan, koska vastaajien epäillään esittävän sellaisia vastauksia, joita he olettavat tutkijoiden heiltä odottavan (Puuronen 1992, 6)

Nuorten päihteiden käyttöä käsitteleville kartoituksille on usein ominaista se, että päihteiden käyttö on jo käytännön syistä ainoa tutkimuksessa käsitelty teema. Seurauksena on usein se, että tulokset jäävät irralliseksi muusta nuorten elämäntilanteesta. Toisaalta esimerkiksi Maria Hallmanin, Lasse Kannaksen ja Jorma Tynjälän (1992) lomakekyselynä toteuttamassa *Tupakka, tuoppi ja elämisen terveystyyli -tutkimuksessa* on päihteiden käytön tiheyden lisäksi pyritty selvittämään miten raittiiden ja alkoholia runsaasti käyttävien nuorten elämäntyyli eroavat toisistaan. Tutkimuksessa todetaan esimerkiksi päihteitä runsaasti käyttävien nuorten tutustuvan vastakkaiseen sukupuoleen raittiita ikätovereitaan aiemmin ja muutoinkin aikuistuvan näitä nopeammin. Päihteiden tosikäyttäjäksi nimetyt nuoret viettävät tutkimuksen mukaan raittiita nuoria enemmän aikaansa yhdessä ystäviensä kanssa. (Hallman ym. 1992)

Myös Lea Pulkkinen, Jari Kalavainen, Anita Kangas ja Marita Marin (1988) ovat keskisuomalaisten nuorten päihteiden käyttöä koskevassa tutkimuksessaan jaotelleet nuoria heidän elämäntyyliensä perusteella. Alkoholia käyttävät nuoret arvioivat itsensä tutkijoiden mukaan huolettomiksi, hauskanäköisiksi ja suuressa toverijoukossa mielellään aikaansa viettäväksi huvittelijoiksi. Tutkijat toteavatkin alkoholin käytön liittyvän erityisesti huvittelevaan elämäntyyliin. Tutkimuksessa korostetaan myös vanhempien alkoholiasenteiden ja -tapojen suurta merkitystä nuorten päihteiden käytölle. Vanhempien positiivinen suhtautuminen alkoholiin näyttää tutkijoiden mukaan lisäävän nuorten päihteiden käyttöä kun taas lämmin, kannustava ja ehjä koti voi jopa suojata nuoria alkoholin käytöltä. (Pulkkinen ym. 1988)

Molemmissa edellä esittelemissäni tutkimuksissa on pyritty päihteiden käytön kuvaamisen lisäksi etsimään päihteiden käytön yhteyksiä nuorten elämään yleensäkin. Tutkimuksessa, jossa päihteiden käyttöä tarkastellaan osana nuorten elämäntyyliä, ei päihteitä pidetä erillisenä osana nuorten elämää, vaan nuorten elämä nähdään kokonaisuutena, jonka eri osat liittyvät toisiinsa. Tällaiset nuorten elämäntyyliin liittyvät tutkimukset täydentävät ja tarkentavat tilastotietoa tarjoavien tutkimusten kuvaa nuorista päihteiden käyttäjistä.

Vuonna 2000 nuorisotutkijoiden Nuotta-sähköpostilistalla käydyssä suomalaisesta päihdetutkimusta käsittelevässä ja erityisesti nuorten päihteiden käytön tutkimukseen keskittyvässä keskustelussa nähtiin huomattavaksi puutteeksi se, ettei alkoholin käyttöä

ole tutkittu nuorten omien sosiaalisten maailmojen ilmaisuna tai osana nuorten keskinäistä merkityksellistä vuorovaikutusta (Hoikkala & Hakkarainen 2000, 56). Kouluterveyskyselyn johtaja Matti Rimpelä (2000) on osallistunut samaiseen sähköpostikeskusteluun toteamalla, ettei nuorten päihteiden käyttöön liittyvää ongelmaa ratkaista yksittäisillä tutkimuksilla. Rimpelä toteaa Suomessa kaivattavan uudenlaista tutkimustraditiota nuorten päihteiden käytön tutkimisen ympärille, jotta tutkimukset tarjoaisivat välineitä ongelman tiedostamiseen, sen ymmärtämiseen ja ratkaisujen etsimiseen.

Vesa Puurosen (1990, 10) mukaan nuorisotutkimukselle ominainen ongelma on käsitellä nuoria passiivisina ja tahdottomina ärsykyksiin reagoijina. Maijalisa Rauschte-von Wright (1998, 198) puolestaan on todennut, että nuoria käsitellään tutkimuksissa subjektien sijaan objekteina, joihin voi liimata tai lisätä eri piirteitä. Nuorten asettaminen objektin asemaan näyttää olevan tyypillistä myös nuorten päihteiden käyttöä käsitteleville tutkimuksille. Objektiudesta pidän merkinä sitä, että nuorten päihteiden käyttöä käsittelevissä tutkimuksissa nuorten oma ääni ei juurikaan pääse esiin. Nuorten omalla äänellä tarkoitan nuorten itse päihteille antamia merkityksiä. Kyselytutkimusten syntysyynä näyttää usein olevan tarve pyrkiä vastaamaan aikuisten tarpeisiin ilman, että nuorille annettaisiin niissä muuta tehtävää kuin ennalta asetettuihin kysymyksiin vastaajan roolin. Tällöin esiin ei myöskään pääse se, mitä nuoret itse pitävät päihteiden käytössä keskeisinä asioina.

Mikäli nuoret haluttaisiin nähdä aktiivisina toimijoina, voitaisiin heille antaa päihdetutkimuksissa nykyistä aktiivisempi nuorten päihteiden käytön asiantuntijan rooli. Vesa Puuronen (1997, 222) on osuvasti todennut, ettei nuoren näkeminen subjektina merkitse välttämättä sitä, että nuorelle tarjottaisiin samalla vapaus mihin tahansa. Nuorten tarkasteleminen tutkimuksissa subjekteina ei mielestäni sisällä ajatusta siitä, että nuorten kaikki toiminta hyväksyttäisiin vaan sitä, että nuoret nähdään arvokkaina informanteina sekä samalla tutkimusaiheiden esiinnostajina ja jäsentäjinä. Tällä hetkellä suurinta osaa nuorten päihdetutkimuksia voidaan kuitenkin pitää aikuiskeskeisinä ja nuoria kohteistavana tutkimuksena.

Tosin viime aikoina on Suomessa nuorten päihteiden käyttöä tutkittu myös kouluterveys tutkimuksen viitoittamasta tutkimusperinteestä poiketenkin. Esimerkiksi Pasi Kumpulainen (1995) on tutkinut Porin selviämisaseman nuoria havainnoimalla heitä. Tutkimus on toteutettu nuorten viikonlopunvieton ytimessä, kaupungin keskustassa, mikä on mahdollistanut sen, että Kumpulainen on voinut havainnoida nuoria heidän luonnollisessa ympäristössään. Kumpulainen ei myöskään ole asettanut nuorille

tarkkarajaisia kysymyksiä, joihin heidän tulisi vastata, vaan hän on antanut nuorten oman toiminnan ja merkityksenantojen ohjata tutkimuksen kulkua ja raportissa esitettyjä teemoja. Tämä on mahdollistanut sen, että tutkija on voinut tehdä havaintoja yksittäisten nuorten lisäksi myös nuorten keskinäisissä keskusteluissaan luomista ja neuvottelemista sosiaalisista todellisuuksista. Tällöin tutkimus on saanut erityispiirteekseen nuorten oman äänen kuulumisen lisäksi myös tutkijan havainnoimat ja kirjaamat nuorten inhimilliset tunteet, reaktiot ja ilmeet.

Vaikka Kumpulaisen (1995) käyttämä tutkimusote on melko harvinainen nuorten päihteiden käyttöä käsittelevissä tutkimuksissa, antaa tällä nuorisolähtöisellä tutkimustavalla tuotettu tutkimus osittain samanlaisia tuloksia kuin esimerkiksi kyselyinä toteutetut kouluterveyskyselytkin. Kumpulainen toteaa humalan olevan nuorille ryhmäilmiö, joka kokemuksena yhdistää nuoria ja antaa heille yhteisiä muistoja ja puheaiheita. Myös kaksi ruotsalaistutkijaa, Margareta Norell ja Claes Törnqvist (1995), toteavat parikymppisten ruotsalaisnuorten alkoholin käyttöä käsittelevän tutkimuksensa tuloksissa nuorten ystäväpiireissä vallitsevan *kollektiivisten alkoholikäytäntöjen*. Norellin ja Törnqvistin mukaan nuorten alkoholin käyttö on tiukasti sidoksissa ystäväpiirissä vallitseviin alkoholin käyttötapoihin, koska nuoret pyrkivät noudattamaan näitä tapoja säilyäkseen ystäväpiirinsä jäseninä.

Pasi Kumpulainen (1995) on tutkimuksessaan havainnut humalan ja tiukan yhteisöllisyyden yhdistyvän erityisesti tyttöjen kohdalla. Tyttöjen peruseriaatteena on Kumpulaisen mukaan se, ettei kovassakaan humalassa olevaa kaveria jätetä, vaan ystävättäret pyrkivät pitämään hänestä huolta. Kumpulainen toteaa kuitenkin solidaarisuuden ja yhteisöllisyyden rinnalla nuorten korostavan myös humalaan liittyvää yksilöllisyyttä. Kumpulainen nostaakin tutkimuksessaan esiin yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden samanaikaisen läsnäolon nuorten päihdepuheissa. Margareta Norell ja Claes Törnqvist (1995) ovat ratkaisseet päihteiden käytössä esiin nousevien yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden rinnakkaiselon toteamalla, että jokaisella nuorella on omat yksilölliset tavoitteensa, joihin hän alkoholin juomisella ja ystäväryhmän päihteiden käyttötapoihin sopeutumalla pyrkii. Tutkijat toteavatkin yhtenäisen alkoholin käytön taustalla olevan kunkin nuoren yksilöllisesti määrittämät toiveet.

Ruotsalaistutkijoista Philip Lalander (1998) on käyttänyt havainnointia tutkiesaan nuorten aikuisten päihteiden käyttöä. Havainnoinnin lisäksi Lalander on kerännyt aineistoa haastatteleamalla kolmen eri tavoin alkoholiin suhtautuvan nuorisoryhmän jäseniä. Lalander toteaa tutkimusotteensa taustalla olevan suomalaisia, antropologiasta

vaikutteita omaksuneita alkoholitutkimuksia. Lalanderin mukaan hänen tutkimukseensa tekemänsä metodologiset valinnat mahdollistavat uudentyyppisen, ongelmakeskeisyydestä irtautuvan päihdetutkimuksen tekemisen.

Suurin osa nuorten alkoholin käyttöä käsittelevistä kvalitatiivisista ja juomiselle annettuja merkityksiä käsittelevistä tutkimuksista ei kuitenkaan kohdistu alle 18-vuotiaisiin nuoriin. Nuorten omaa ääntä esiin nostavien tutkimusten kohderyhmänä ovat pääasiallisesti nuoret aikuiset, jotka ovat jo saavuttaneet täysi-ikäisyyden. Esimerkiksi Klaus Mäkelän ja Matti Virtasen (1987) tutkimuksessaan haastattelemat kauppaoppilaat sekä Eeva Pyörälän (1991) tutkimuksessa juomakertomuksia kertoneet nuoret ovat noin parikymppisiä eli heidän alkoholin käyttönsä on jo laillista. Klaus Mäkelä ja Matti Virtanen (1987, 162) kuvaavat tutkimukseensa haastateltaviksi valittuja seuraavasti: *"He ovat riittävän vanhoja, jotta he ovat ehtineet sosiaalistua ympäröivään kulttuuriin; heitä tuntuvasti nuoremmat vasta opettelevat suomalaisiksi. Toisaalta he ovat riittävän nuoria: perhe- ja työelämä eivät vielä ole erilaistaneet heitä"*. Mäkelä ja Virtanen arvioivat tutkimuksensa kohderyhmää kuvatessaan, että vasta täysi-ikäisyyden saavuttaneet informantit ovat kykeneviä erittelemään juomistaan. Tutkijat myös toteavat omaa kohderyhmäänsä ikävuosiltaan nuoremmista, etteivät nämä ole ehtineet sisäistää suomalaiselle päihdekulttuurille ominaisia piirteitä. Itse kuitenkin näen myös alaikäiset nuoret mahdollisina ja luotettavina informanteina sekä oman päihteiden käyttönsä että suomalaisen alkoholikulttuurinkin suhteen. Jaana Jaatinen (2000b, 144-145) on nuorten päihteiden käytölle antamia merkityksiä käsittelevässä tutkimuksessaan todennut suomalaisnuorten sosiaalistuneen ja sisäistäneen itse asiassa jo hyvin varhain vallitsevan suomalaisen päihdekulttuurin.

Jaana Jaatinen (2000b) on Viattomuuden tarinoita -tutkimuksessaan tarkastellut sekä tyttöjen että poikien alkoholiin liittämiä merkityksiä ja päihdekulttuuria. Jaatinen (2000a) on lisäksi samaa aineistoa hyväksikäyttäen eriteltyt tarkemmin tyttöjen alkoholin käyttöön ja päihteisiin liittämiä merkityksiä. Tällainen sukupuolittunut päihdekulttuurin tarkastelu on nuorten päihteiden käyttöä käsittelevissä tutkimuksissa harvinaista. Vaikka tutkimuksissa eritelläänkin tytöt ja pojat esimerkiksi päihteiden aloittamisiän suhteen, ei tutkimuksissa kuitenkaan yleensä ole pureuduttu sukupuolen merkitykseen. Tavallisesti nuorten päihteiden käyttöä on käsitelty yksinomaan nuoruuteen yleisesti liittyvänä ilmiönä kiinnittämättä huomiota mahdollisiin sukupuolten välisiin eroihin. Nuoria käsittelevää tutkimusta on Vesa Puurosen (1997) mukaan kritisoitu yleisestikin sen kykenemättömyydestä ottaa huomioon sukupuolten välisiä eroja. Kritiikin kohteiksi

ovat nousseet toisaalta analyysien sukupuolettomuus ja toisaalta se, että tyttöjä tarkastellaan poikien kautta ja pitäen tyttöjä kulttuurisesti toisena sukupuolena. (Puuronen 1997, 115-117)

Suomalainen nuorten päihteiden käytön tutkimus on pitkään rakentunut nuorten terveystapatutkimuksen luoman tutkimustradition varaan, vaikkakin viime aikoina tutkimus on saanut uudenlaisia piirteitä. Uusien piirteiden mukaantulolla tarkoitan tutkimusta, joka käsittelee nuorten päihdekulttuuria nuorten sille antamien merkitysten lähtökohdasta. Näen nuorten päihteiden käyttöä käsittelevän tutkimuksen lähentyneen sitä suomalaisen juomakulttuurin tutkimustraditiota, jolla on vahvat perinteet suomalaisaikeisten alkoholin käytön ollessa tutkimuskohteena. Tälle tutkimusotteelle on ominaista se, ettei nuoria nähdä ikänsä perusteella kypsyttömiksi omien kokemustensa kuvailijoina tai jäsentäjinä.

Myös omassa työssäni arvioin nuoret oman alkoholin käyttönsä taidokkaimiksi arvioijiksi. Omassa työssäni haluan keskittyä tyttöjen alkoholin käytölle antamiin merkityksiin ilman, että analyysiini sisältyy sukupuolten välistä vastakkainasettelua tai vertailuasetelmaa. Tällä tavoin uskon pääseväni lähemmäksi tyttöjen alkoholiin liittämiä merkityksiä ja jäsenyyksiä.

3 TYTTÖJEN MIELIPIDEKIRJOITUKSET AINEISTONA

3.1 Aineisto

Miksi juuri mielipidekirjoitukset?

Päihteet ovat yksi niistä aihepiireistä, jotka mietityttävät nuoria, ja joita he jaksavat keskinäisissä keskusteluissaan käsitellä toistuvasti. Päihteisiin, erityisesti alkoholin käyttöön, liittyvien omakohtaisten juttujen ja kertomusten on todettu olevan yksi nuorten tavallisista keskustelunaiheista (ks. esim. Jaatinen 2000b, 85).

Aineiston keruutapaa pohtiessani lähtökohtanani oli pohtia tyttöjen ja alkoholin välistä suhdetta heidän omasta näkökulmastaan sen sijaan, että aikuiset asiantuntijat määrittäisivät nuorten päihteiden käyttöä. Tässä työssäni olen kiinnostunut siitä millaisia merkityksiä tytöt antavat alkoholille, ja miten he elämänsä asiantuntijoina jäsentävät omaa ja yleisestikin nuorten alkoholin käyttöä. Tällaisen tutkimuksellisen lähtökohdan ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua nuorten ja päihteiden laitton yhteys. Päihteistä puhuminen ja etenkin omakohtaisten kokemusten jakaminen tuntemattoman aikuisen kanssa ei ole itsestäänselvyys tilanteessa, jossa moni nuori kaikin tavoin pyrkii salaamaan alkoholin käyttönsä niin vanhemmiltaan kuin muiltakin aikuisilta. Nuorten kohdalla päihteet ovatkin usein määrittyneet sellaiseksi aihepiiriksi, jota käsitellään mieluummin vain nuorten omissa piireissä.

Jaana Jaatinen (2000b) on päihteitä käsittelevässä Viattomuuden tarinoita - tutkimuksessaan kerännyt aineistoa nuorten ryhmäkeskustelujen avulla. Avoimen ja luottamuksellisen keskusteluympäristön myötä nuoret ovat esittäneet näkemyksiään niin nuorten päihteiden käytöstä yleisesti kuin omistakin kokemuksistaan. Jaatinen kuitenkin toteaa havainneensa ryhmäkeskusteluissa sen, että nuorten vuorovaikutuksessa tuli esiin monenlaisia kilpailevia näkökulmia, mutta vain muutamille niistä annettiin nuorten keskusteluissa tilaa. Omassa työssäni halusin kuitenkin kerätä mahdollisimman heterogeenisen ja erilaisia näkemyksiä sallivan aineiston.

Nuorten lehdissä ilmestyneet mielipidekirjoitukset vastasivat näihin aineistolle asettamiini vaatimuksiin. Niissä ovat äänessä lähes poikkeuksetta yksinomaan nuoret. Palstat eivät kuitenkaan ole täysin aikuisvapaita, koska toimituksen työntekijät valikoivat lehdessä julkaistavat kirjoitukset ja lukijoissa saattaa muiden nuorten lisäksi olla myös aikuisia. Tästä aikuisinterventiosta huolimatta katson nuorten mielipidekirjoitusten olevan nimenomaan *nuorten keskustelufoorumi*, jolla he keskustelevat keskenään nuoruuteen keskeisesti kuuluvista asioista. Olennaista aineistovalinnassani oli myös se, että alkoholi on varsin vakiintunut keskustelunaihe nuorten mielipidepalstoilla. Lähes jokaisen lukemani nuortenlehden palstalla oli ainakin yksi alkoholia käsittelevä kirjoitus, mikä osoittaa päihteiden olevan merkityksellinen ja asemansa säilyttänyt aihe nuorten pohdinnoissa.

Mielipidepalstalla nuoret voivat ainakin sanojen tasolla tavata muita nuoria. Nimimerkin taakse verhoutuminen tarjoaa ujoimmallekin nuorelle mahdollisuuden asettaa mielipiteensä avoimesti muiden arvostelevan ja kriittisen katseen alle ilman kasvojen menettämisen pelkoa. Nuorten palstojen yksi keskeinen piirre onkin se, miten nuoret keskinäisessä vuorovaikutuksessaan luovat alkoholin käytölle merkityksiä. Nuorten mielipidepalstat tarjoavat monivivahteisen ja keskenään vastakkaisiakin näkökulmia sisältävän tähytyspaikan nuorten päihdekulttuuriin.

Mielipidekirjoitusten käyttämisestä aineistona voi kritisoida esimerkiksi epäilemällä niiden aitoutta ja kerrottujen kokemusten totuudenmukaisuutta. Nuorten toisilleen kertomien päihdekokemusten on usein todettu olevan liioiteltuja ja luotettavuudeltaan epävarmoja, koska päihdekokemukset ovat niitä, joilla muiden samanikäisten huomio on helppo herättää ja saada itselleen kuulijajoukkoa. Liioittelun takana on todettu myös olevan nuorten keskuudessa vallitseva harha siitä, että kaikki muut käyttävät päihteitä huomattavasti enemmän ja useammin kuin itse tekee (Jaatinen 2000b, 14; Kumpulainen 1995, 23, 38). Mielipidekirjoitusta kirjoittaessaan kirjoittajalla ei kuitenkaan ole niin suurta tarvetta päteä tai "olla jotakin", koska hän voi kätkeytyä nimimerkin suojiin. Tosin myös mielipidekirjoituksissa on tärkeää saada yleisö lukemaan mitä kirjoittajalla on kerrottavana. Vaikka mielipidekirjoituksissa olisikin ripaus liioittelua tai huomion etsimistä, näen niiden tarjoavan informatiivisen aineiston nuorten päihdemerkitysten tarkasteluun. Aineistoa tarkastellessani mielenkiintoni kohdistuu siis alkoholille annettuihin merkityksiin ja jäsennyksiin eikä niinkään kertomuksen juonellisiin yksityiskohtiin. Vaikka kirjoitukset eivät kuvaisikaan dokumentaarisesti nuorten päihteidenkäyttöä, näen niiden tarjoavan kuvauksen nuorten päihteille antamista merkityksistä.

Aineistona kaksi erilaista nuorten lehteä

Nuorten mielipidepalstoja on toki monessa muussakin lehdessä kuin valitsemissani Suosikissa ja Mekaks-lehdessä. Esimerkiksi monissa sanomalehdissä julkaistaan nuorten omia sivuja, jotka usein myös sisältävät mahdollisuuden mielipiteiden vaihtoon. Sanomalehtien mielipidepalstat ovat kuitenkin usein huomattavasti nuorten lehtien vastaavia suppeampia. Sanomalehtien nuorten palstoille on myös ominaista, että kustakin aiheesta keskustellaan tietyn ajanjakson ajan lähes koko palstatilan laajuisesti kunnes seuraava aihe nostetaan mielipideareenan keskipisteeksi. Tällöin myös päihdekirjoituksia on selvästi harvemmin kuin nuorten lehdissä. Nuorten omat lehdet vaikuttavatkin enemmän jo aiemmin peräänkuuluttamaltani nuorten omalta keskustelufoorumilta, jossa heidän äänensä on valloillaan.

Vaikka molemmat valitsemani lehdet ovat leimallisesti nuorten lehtiä, eivät ne sisällöltään asetu samaan muottiin. Suosikki keskittyy raportoimaan nuoria sukupuolesta riippumatta kiinnostavan median, lähinnä musiikki- ja elokuvamaailman, tapahtumista. Mekaks-lehti puolestaan edustaa perinteisempää työille suunnattua lehteä novelleineen ja runoineen. Molemmissa lehdissä on mielipidepalstan lisäksi kysymys-vastauspalstoja, joille lukijat voivat anonyymeinä lähettää heitä askarruttavia kysymyksiä. Mekaks-lehdessä lukijoiden on mahdollista saada omat tuotoksensa julki myös lukijanovellien muodossa.

Vaikka molemmissa lehdissä onkin vapaamuotoinen mielipidepalsta, eroavat ne toisistaan jo ulkoisestikin. Suosikin palsta on aina kaksisivuinen, kun Mekaks-lehdessä mielipiteitä on usein jopa kuusi sivua. Myös toimituksien antamat ohjeet kirjoittajille eroavat osittain toisistaan. Mekaks-lehden mielipidepalstan alkujohdatuksena toivotetaan kirjoittaja tervetulleeksi osallistumaan palstan tuottamiseen seuraavasti: "*POTSIBOKSI on palsta sinulle, joka haluat purkaa sydäntäsi ilosta, surusta, elämästä, rakkaudesta, maailmanmenosta - ihan mistä vain. Tai lähettää terkkuja, tai saada omia piirustuksiasi julkaistuksi. POTSIBOKSI on kaikkien lukijoiden oma palsta - osallistuksen tekemiseen!!!*". Myös Suosikin mielipidepalstan ohjeissa annetaan kirjoittajalle oikeus tarttua mihin aiheeseen tahansa. Molempien lehtien nuoret kirjoittajat ovat käyttäneet tätä heille osoitettua vapautta hyväksi esittämällä mielipiteensä mitä erilaisimmista asioista. Aiheet keskittyvät useimmiten nuorten elämässä keskeisiin ja heitä mietityttäviin asioihin. Aikuisten mielipidepalstoihin verrattuna kirjoitukset ovat usein huomattavasti

tavasti henkilökohtaisempia ja tunteenomaisempia käsitellen esimerkiksi monivuotista syömishäiriötä tai joka perjantaisen humalan iloja ja suruja.

Suosikin palstan vetonaulana on vapaan ilmaisuestradin lisäksi myös palkkio, joka maksetaan kuukauden parhaasta kirjeestä. Palkkion lisäksi Suosikin mielipidepalstan erikoisuutena on palstan pitäjä Jammu, joka usein kommentoi nuorten kirjeitä varsin kärkkäästi aikuisnäkökulmasta. En kuitenkaan tässä työssä halua puuttua näihin kommentteihin, vaan keskityn yksinomaan nuorten kirjoituksiin.

3.2 Alkoholista kirjoittavat tytöt

Kirjoittajien nimimerkin taakse piiloutuminen vaikeuttaa vastaamista kysymykseen siitä, ketkä näille nuorten palstoille oikeastaan kirjoittavat. Esimerkiksi kaikki kirjoittajat eivät mainitse lainkaan sukupuoltaan tai ikäänsä kirjoituksissaan. Kuitenkin etenkin Mekaks-lehden päihteitä käsittelevien mielipidekirjoitusten kirjoittajat ovat niin omien ilmaisujensa kuin rivien välistä lukemisenikin mukaan kaikki tyttöjä. Myöskään Suosikin päihdekirjoittajaksi ei lehden molempiin sukupuoliin vetoavasta imagosta huolimatta ollut eksynyt kuin yksi poika, vaikka pojat kirjoittajina olivatkin tällä palstalla läsnä huomattavasti useammin kuin Mekaks-lehden tyttövaltaisella areenalla. Ulf Boëthius (1995, 147) toteaa tyttöjen yleensäkin olevan poikia innokkaampia päiväkirjojen ja muiden henkilökohtaisten dokumenttien tuottajia (ks. myös Taipale 1993).

Aineiston keräämisen alkuvaiheessa tarkoituksenani oli kerätä sekä tyttöjen että poikien kirjoituksia ja tarkastella nuorten yleisesti päihteiden käytölleen antamia merkityksiä. Havaitessani mielipidekirjoitusten olevan lähes yksinomaan tyttöjen kirjoittamia päädyin keskittymään pelkästään tyttöjen kirjoituksiin. Aluksi harkitsin myös mahdollisuutta kerätä lisäaineistoa esimerkiksi pyytämällä nuoria kirjoittamaan kouluaineita päihteisiin liittyvästä aihepiiristä. Tällöin olisi ollut mahdollista saada myös poikien kirjoituksia analysoitavaksi. Kuitenkin se, että mielipidekirjoitukset määrittyvät juuri nuorten omaksi keskustelufoorumiksi, sai aikaan työn kohdejoukon rajaamisen yksinomaan tyttöihin. Toinen rajaus, jonka tein tutustuttuani aineistooni, oli keskittymisen käsittelemään yksinomaan alkoholin käyttöä. Suurin osa aineistoni päihdekirjoituksista käsitteli alkoholia huumekirjoitusten jäädessä selväksi vähemmistöksi. Keskittymistä yksinomaan tyttöjen alkoholi-aiheen ympärille rakentuviin mielipidekirjoituksiin tuki myös tutkijoiden esittämä näkemys siitä, että alkoholi on edelleen suomalaisnuor-

ten pääasiallisesti käyttämä päihde (Ahlström ym. 1999, 483-484). Käyttäessäni tässä työssä päihde-termiä olen rajannut sen tarkoittamaan yksinomaan alkoholia.

Mielipidekirjoitusten kirjoittajien ikäjakauman tarkka määrittäminen ei ole mahdollista, koska osa kirjoittajista ei mainitse kirjeessään ikäänsä. Ikänsä ilmaisseista nuorin oli 12-vuotias ja vanhin 23-vuotias. Valtaosa kirjoittajista on 13–17-vuotiaita. Nuorten palstoilla keskeiseksi ei kuitenkaan näytä muodostuvan kirjoittajan ikä, vaan mielenkiinnon kohteena ovat ensisijaisesti kirjoittajan kokemukset ja näkemykset. Nuoreksi määrittely ei tässä tapauksessa olekaan riippuvainen tiukasta ikävuosiin perustuvasta jaottelusta vaan tärkeämmäksi muodostuu se, että todennäköisesti kirjoittaessaan ja lukiessaan nuorten lehden mielipidepalsta kirjoittaja määrittää itse itsensä nuoreksi.

Aineistokseni olen valinnut Suosikin ja MeKaks-lehden vuosien 1994 ja 1997 väliset vuosikerrat eli yhteensä 96 numeroa. Mekaks-lehdistä aineistooni kertyi 98 kirjoitusta ja Suosikista 42, yhteensä 140 kirjoitusta (katso liite 1). Syynä kirjoitusten lukumäärän epäsuhtaan oli Mekaks-lehden huomattavasti laajempi mielipidepalsta. Aineistooni päätyneet kirjoitukset valitsin muutaman lukukerran jälkeen. Yksinkertaisuuden ja yhdenmukaisuuden vuoksi valitsin käsiteltäväkseni vain mielipidekirjoituksia, vaikka viittauksia päihteisiin olisi jonkin verran löytynyt molemmissa lehdissä julkaistuista nuorten kirjoittamista runoista, Mekaks-lehden lukijanovelleista ja nuorten toisilleen lähettämistä terveisistä ja lukijoiden lehteen lähettämistä piirroksista.

Mielipidekirjoituksista valitsin ensimmäiseksi "selvät päihdekirjoitukset" eli kirjoitukset, joiden teema rakentui alkoholin käytön ympärille. Näiden lisäksi valitsin myös muita aiheita käsitteleviä kirjoituksia, joissa alkoholi ei ollut kirjoituksen varsinaisen ydin mutta kuitenkin merkityksellisessä asemassa. Valitsin aineistooni ainoastaan ne kirjoitukset, jotka käsitelivät juuri nuorten alkoholin käyttöä. Tällöin ne muutamit kirjoitukset, joiden aiheena oli nuorten vanhempien tai ylipäänsä aikuisten päihdeiden käyttö, jäivät aineistoni ulkopuolelle.

3.3 Omaelämäkerrallinen mielipidekirjoitus

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa käytetyt elämäkerralliset aineistot ovat useimmiten olleet sellaisia oman elämän kuvauksia, jotka kattavat kertojan elämänkaaren syntymästä aina kirjoittamishetkeen saakka. Kokonaisvaltaisuuden lisäksi tällaisille aineistoille on ominaista kertomisen kronologisuus, jolloin kertojan elämä jäsentyy lineaarisesti tieksi alkaen tietyistä pisteistä ja päättyen toiseen kertojan poimiessa matkan var-

relta tärkeiksi kokemiaan elämäntapahtumia myös lukijan tai kuulijan tarkasteltavaksi. (Vilkko 1988b, 17-18; Kosonen 1998, 105-106) Tällaisia kirjoittajien itse vapaaehtoisesti tuottamia omaelämäkerrallisia aineistoja voidaan kutsua elämäntarinoiksi. Elämäntarinalla on tutkimuksissa annettu vaihtelevia merkityksiä. Joskus elämäntarinana on pidetty yksinomaan suullisia tarinoita, toisinaan taas käsitteen on ymmärretty pitävän sisällään myös kirjallisessa muodossa olevat kertomukset. Tässä työssä käyttäessäni elämäntarina-käsitettä viittaaan sekä suullisiin että kirjallisiin kertomuksiin. (Hyry 1997; Vilkko 1997, 73)

Myös joissakin tyttöjen mielipidekirjoituksissa on pyritty tuottamaan sisällöltään ja muodoltaan perinteisiä elämäntarinoita:

"MUN TARINA

...Jaa, mä en tiedä onko olemassa mitään mun tarinaa. No, mä synnyin, elän nyt viidettätoista kesääni, kuolen joku päivä... Mulla on pikkuveli, molemmat vanhemmat töissä, koira, kavereita, keskiarvo 8,5... ja ainaki päällisin puolin kaikki OK."

Searcher (Mekaks 10/95)

Kirjoituksen aloittavassa kuvauksessa nimimerkki Searcher kuittaa tähänastisen elämänsä vain muutamalla rivillä. Jo alussa hän epäröi otsikointiaan ja sitä voiko hänen elämänsä vielä lainkaan kutsua tarinaksi. Menneen elämän hän kuittaa syntymiseensä liittyvällä itsestäänselvyydellä siirtyen kertyneiden elinvuosien toteamisen jälkeen tulevaisuuteen, josta mainitsee vielä kirjoittamishetken nuoruusvuosina kaukaiselta tuntuvan kuoleman. Menneisyyttä enemmän mainintoja saa kirjoittajan tämän hetkinen elämäntilanne. Nimimerkki Searcherin ytimekäs, yhteen lauseeseen tiivistetty ja nykypäivään keskittyvä elämäнкуvaus on varsin tyypillinen tyttöjen mielipidekirjoituksille.

Tällaisia myös tyttöjen mielipidekirjoituksille ominaisia tiivistettyjä elämäntapahtumien luetteloja nimitän *kronikoiksi*. Charlotte Linde (1993, 85-90) on todennut suullisten elämäntarinoiden sisältävän usein itse juonen lisäksi myös jakson, jossa kirjoittaja esittelee omaa henkilöhistoriaansa tai muuten tärkeitä asioitaan kuulijalleen koivasti ja informatiivisesti juuri kronikoiden muodossa. Linden mukaan kronikoita käytetään esimerkiksi tutustuttaessa uusiin ihmisiin. Myös Satu Apo (1990, 63) on kertomusrakennetta eritellessään todennut juonta taustoitettavan, tarkennettavan ja kehystettävän esittämällä henkilöä ja tapahtumaa koskevia yksityiskohtia. Omassa aineistosani jo yksinomaan se, että on kyse mielipidekirjoituksista, rajoittaa elämäntarinan kertomisen mahdollisuutta. Lyhyet kronikan muotoon saatetut näkemykset menneisyydestä

sopivatkin pitkiä menneisyyteen paneutuneita kuvauksia paremmin mielipidekirjoitusten tilallisesti rajoittuneeseen lajityyppiin.

Ajallisesti mielipidekirjoitukset keskittyvät menneisyyden, eli aineistoni tyttöjen tapauksessa lähinnä lapsuuden, sijasta nykypäivään ja lähimenneisyyteen. Taustoituksen ja kronikoiden asemesta kirjoituksissa nousevat keskeiseen osaan sekä kertomuksen juoni että kirjoittajan oma arvio asiantilasta. Charlotte Linde (1993, 90-97) kirjoittaa arvioinnin olevan läsnä myös tyypillisissä elämäkertomuksissa, joissa arviointi ja selittäminen esiintyvät erityisesti puhujan tärkeiksi ja erityisen vaikeiksi kokemien asioiden kohdalla. Mielipidekirjoituksissa oman näkemyksen perusteleminen ja asiantilojen arvioiminen näyttävät kuitenkin olevan vielä perinteistä omaelämäkerrallista tekstiä keskeisemmässä asemassa.

Perinteisille omaelämäkertomuksille ominaisten kokonaisvaltaisten ja laajojen elämänhistoriallisten kuvauksien asemasta aineistoani määrittävätkin paremmin lyhyet henkilöhistoriat ja runsaat, pohtivat arvioinnit. En kuitenkaan näe, että tämä rakenteellinen ero perinteisten omaelämäkerrallisten tuotosten ja oman aineistoni välillä estäisi määrittelemästä tyttöjen mielipidekirjoituksia omaelämäkerrallisiksi. Päivi Kosonen (1989, 34) kirjoittaa omaelämäkerran ympärille muodostetun tiukan kaanonin murtuneen viime vuosikymmeninä niin, että juuri omaelämäkerran rakenteelle ja muodolle asetetut tiukat rajat ja säännöt ovat löysentyneet. Myös esimerkiksi Martine Burgos (1988, 13) on vaatinut, että keskenään erilaisia omaelämäkerrallisia elementtejä sisältäviä dokumentteja hyödynnettäisiin entistä enemmän tutkimusaineistoina.

Tätä taustaa vasten tarkasteltuna omaa aineistoani ei voida määrittää elämäntarinaksi tai tyypilliseksi omaelämäkerraksi, mikä ei kuitenkaan mielestäni estä määrittelemästä tyttöjen mielipidekirjoituksia omaelämäkerrallisiksi. Käsitän aineistoni kirjoitukset osittaisiksi, alkoholia käsittelevän erillisteeman ympärille rakentuneiksi omaelämäkerrallisiksi tuotoksiksi.

Omaelämäkerronta ja nuoruus

Tyttöjen kirjoitusten määrittelyä omaelämäkerrallisiksi vastustaa myös se, että muistelemisen ja tarinoiden kertomisen on nähty pääasiallisesti kuuluvan vain vanhuuteen. Iän karttumisen ja kuoleman väistämättömän lähestymisen on todettu synnyttävän tarpeen asettaa elämän eri osat järjestykseen ja integroida ne muistelun avulla kokonaisuudeksi. (Webster & Young 1988, 316; Hyry 1997) Muistelun tarpeen

lisäksi vanhuuden on arvioitu käsittävän myös sellaista elämäkokemusta ja viisautta, jota muistelu ja omaelämäkerrallisuus vaativat (Wallace 1992, 120).

Vanhusten muistelua tutkinut Marja Saarenheimo (1997, 42) ei liitä muistelua yksinomaan fyysiseen ikään tai luokita sitä vain vanhusten toiminnaksi. Saarenheimo kuitenkin erottelee vanhempien ja nuorempien ikäpolvien muistelun todeten nuoruudessa muistelemisen ja uudelleenarvioinnin liittyvän vain joihinkin erityisiin elämän muutosvaiheisiin, esimerkiksi vakavaan sairauteen tai koskettaviin menetyksiin. Vanhuudessa muistelu taas on itsestään selvää ja luonnollista.

Näen muistelemisen ja omaelämäkerrallisen kirjoittamisen myös nuorille ominaiseksi ja vieläpä varsin yleiseksi toiminnaksi. Kun nyky-yhteiskuntaa määritetään epävakaaaksi, globaaliksi, avoimeksi ja liikkuvaksi, on selvää, että myös nuoruus ikäkautena on käynyt läpi muutoksen ja kohdannut uusia vaatimuksia. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset näkyvät esimerkiksi siinä, että nuorten on jatkuvasti tehtävä elämäänsä liittyviä valintoja ja päätöksiä. Osa tehtävistä valinnoista vaikuttaa selkeästi nuoren koko elämään, esimerkiksi päätös valittavasta opiskelualasta. Toisaalta nuorella on edessään toistuvampia ja paljon arkipäiväisempiäkin päätöksiä esimerkiksi sen suhteen jääkö hän viettämään perjantai-iltaa kotiin vanhempiensa kanssa vai lähteekö ulos ystäviensä pariin. Alberto Melucci (1992, 54-55) sanoo laajentuneen valinnanvapauden ja nuorten toimintakentän moninaistumisen toisaalta lisänneen nuorten vapauksia itsensä ja elämänsä määrittämisessä, mutta samalla ne pakottavat nuoret tekemään itsenäisiä valintoja ilman ulkoapäin saatavia ja perinteisiin tiukasti nojaavia toimintamalleja. Jaana Lähteenmaan (1995, 38) mukaan nuorten onkin rakennettava elämänsä merkitykset ja mielekkyydet yhä enemmän omin avuin perustaen ne lähes yksinomaan itsensä varaan.

Thomas Ziehe (1991, 27, 31-32) toteaa valintojen ja päätösten määrän lisääntymisen johtaneen siihen, että yksilön on entistä paremmin kyettävä setvimään sisällään vellovia ristiriitaisia tunteita ja asetettava toiveensa tärkeysjärjestykseen. Vaatimukset itseensä, tunteisiinsa, odotuksiinsa ja kokemuksiinsa kääntymisestä ja niiden analyttisestä käsittelystä eivät koske yksinomaan aikuisia, vaan myös nuorten on kyettävä arvioimaan elämäänsä. Omaelämäkerrallisen kirjoittamisen on todettu olevan yksi keino näiden asioiden käsittelemiseen. Kirjoittaminen sekä selkeyttää asioita, konkretisoi niitä että auttaa niiden hallinnassa (Wiener & Rouseweld 1993, 40-41).

Nämä omaelämäkerralliseen kirjoittamiseen kohdistuvat odotukset ovat nähtävissä myös aineistoni kirjoituksissa. Mielipidekirjoituksia kirjoittavilla tytöillä on tapana kirjoituksiensa aluksi "tehdä elämänsä inventaario" eli pysähtyä miettimään mitkä asiat hänelle ovat juuri sillä hetkellä tai ovat aiemmin olleet tärkeitä. Tällaista mielipidekirjoituksille ominaista omaan minään ja elämään liittyvää pohdiskelevaa erittelyä ja muistelua voidaan pitää yhtenä itsereflektiivisyyden muotona, jonka seurauksena nuori kykenee jäsentämään elämäänsä ja paikantamaan itsensä.

Näkisinkin, ettei muistelu tai omaelämäkerrallinen kirjoittaminen ole riippuvainen ikävuosista. Wallacea (1992, 121-123) mukailten voi todeta koko elämän ja kaikkien elämänvaiheiden olevan muistelulle ja sen kirjaamiselle soveltuva arena (ks. myös Vilkkonen 1997, 77).

Mielipidekirjoituksen julkisuus

Miksi purkaa omaa elämäänsä julkisesti nuorten lehtien palstalla eikä esimerkiksi eritellä ajatuksiaan päiväkirjan yksityisille sivuille? Nuorten syitä kirjoittaa mielipidepalstoille ei ole juurikaan tutkittu, mutta Gunilla Holm (1997) on artikkelissaan "*Public texts, private conversations*" eritellyt ruotsalaistyttöjen nuorten lehtien lukemismotiiveja. Pääasiallisesti tytöt lukevat lehtiä huvitellakseen, mutta Holm toteaa lukemisen taustalla olevan vakavampiakin perusteita. Lehtien on todettu tuovan nuorten tyttöjen luettavaksi sellaisia aikuismaailman ulottuvuuksia, joita he itse eivät halua tai uskalla vielä kokeilla. Samanaikaisesti kun lehdet esittelevät tytöille tulevaisuuden mahdollisia identiteettejä, ne tarjoavat vastauksia tyttöjen senhetkisiin hämmennystä ja pelkoa aiheuttaviin ongelmiin. Holm toteaa nuorten lehtien luovan samanaikaisesti tytöille kuvaa sekä heiltä odotetusta ja toivottavasta naiseudesta että mahdollisuuksista ylittää näitä sosiaalisesti asetettuja raja-aitoja. (Holm 1997)

Tyttöjen motiivit kirjoittaa mielipidepalstalle ovat usein samantyyppisiä kuin Holmin esittämät nuorten lehden lukemissyöt. Suurimmalle osalle tytöistä kirjoittamisena on halu nostaa esiin jokin hänen mieltään vaivaava tai muutoin merkittävältä tuntuva asia. Keskeistä mielipidekirjoituksissa on kuitenkin niiden tarjoama mahdollisuus päästä vuorovaikutukseen muiden lehden lukijoiden kanssa. Vaikka vuorovaikutus on viiveellistä, asettaa moni kirjoittaja lukijoilleen suuriakin odotuksia ja toiveita:

"Kertokaa mulle, onko mulla mitään mahdollisuuksia saada puhtaita papereita? Onko mulla vielä mahdollisuutta uuteen elämään?"
Nahkatakkinen tyttö -81 (Mekaks 7/96)

"Jollain tapaa mä pidän tästä, mutta jollain tavalla tää elämä ahdistaa. Itsari on käyny mielessä, mutta ei mun sisu riitä siihen. Voiko joku auttaa mua?"
Blue-eyed devil (Mekaks 10/97)

Nimimerkki Nahkatakkinen tyttö -81 pyytää lukijoita arvioimaan hänen kuvaamaansa elämää ja tapahtumia kokonaisuudessaan antaen heille vapauden joko hyväksyä tai tuomita nimimerkki ja hänen toimensa. Nimimerkki Blue-eyed devil puolestaan pyytää lukijoilta apua tilanteessa, jonka hän itse kokee jopa niin ristiriitaiseksi että mainitsee ajatelleensa itsemurhaa. Kirjeissään tytöt pyytävätkin lukijoilta usein apua, neuvoja ja empaattisuutta omaan elämäntilanteeseensa. Osa mielipidepalstoilla käydyistä keskusteluista käsittelee aiheita, joita kirjoittajat eivät voi tai eivät halua käsitellä kasvokkain, vaan esimerkiksi juuri anonyymisti nimimerkin taakse suojautuen. Kaikki kirjoittajat eivät kuitenkaan etsi kohtalotovereita tai ymmärtäjää, vaan palsta voi tarjota myös julkisen tunteiden purkautumiskanavan. Esimerkiksi nimimerkki Mirka tuulettaa kirjoituksessaan vuosien aikana patoutunutta ärtymystään seuraavasti:

"Mua on tosissaan alkanu ottaa päähän! Tekis mieli mennä mahdollisimman suuren ihmisjoukon sekaan ja huutaa lujaa, että teiltä menis kuulo ja näkö. Tosin joskus musta tuntuu, et ne teiltä on menny vuosia sitten."
Mirka (Suosikki 2/1994)

Nimimerkki Mirka purkaa kirjoituksessaan suuttumustaan tiettyä, varsin pinnalliseksi kuvaamaansa nuorisoryhmää kohtaan. Mirka toteaa, että hän haluaisi sanoa kirjoittamansa asiat julkisesti ääneen. Tällainen tiettyä, ilmeisen laajaa ja Mirkan elinpiirissä vaikutusvaltaa omaavaa nuorisoryhmää vastaan kohdistunut hyökkäys kasvokkain tapahtuvana vaatisi nimimerkiltä kuitenkin äärimmäistä rohkeutta asettua puolustamaan omaa näkökulmaansa. Toteuttaessaan kielteisen kantansa julkistamisen mielipidepalstalla Mirka säilyttää kasvonsa omassa toimintaympäristössään mutta saa samalla näkemyksensä julkistetuksi. Kirjoittaessaan ärtyneen kommenttinsa nimimerkki antaa itselleen äänen ja oikeuden määrittää esiin nostamaansa asiaa omasta subjektiivisesta näkökulmastaan, jonka ei mielipidepalstalla tarvitse olla yhdenmukainen enemmistön näkemysten kanssa.

Vuorovaikutus mielipidekirjoituksissa

Jo mielipidekirjoituksen genre vaatii kirjoittajaa pyrkimään vuorovaikutukseen palstan lukijakunnan kanssa. Mielipidekirjoitukselle ei riitä pelkkä luetuksi tuleminen, vaan kirjoittajan tavoitteena on herättää lukijoissa halu vastata kirjoitukseen omalla mielipiteellään ja heittäytyä keskusteluun kirjoittajan kanssa. Anni Vilkon (1998, 83) mukaan vuorovaikutus on läsnä myös perinteisissä omaelämäkertoissa, joissa interaktio on aina välillistä. Mielipidekirjoituksissa vuorovaikutukseen taas sisältyy odotus sen ainakin osittaisesti välittömyydestä lukijoiden tuottamien vastineiden muodossa.

Suurin osa mielipidekirjoittajista tavoittelee yleisönsä huomiota puhuttelemalla lukijoitaan jo tekstinsä alkumetreillä:

"Tää on kaikille niille, jotka valittaa, ettei tule vanhempiensa kanssa toimeen."

Saturnuksen rengas (Mekaks 8/94)

"Hejsan kaikki rakkaat ihmiset!"

Juppihippippunkkari (Mekaks 7/96)

Nimimerkki Saturnuksen rengas määrittää kirjoituksensa kohdeyleisöksi ne lukijat, jotka eivät tule toimeen vanhempiensa kanssa. Juppihippippunkkari puolestaan suuntaa tekstinsä yleisesti kaikille lehden lukijoille kohderyhmäänsä sen tarkemmin rajaamatta. Kirjoittajalla voidaankin todeta olevan jo mielipidekirjoitusta kirjoittaessaan ajatuksiinsa piirtyneenä se lukijakunta, jonka hän tekstillään haluaa saavuttaa.

Shlomith Rimmon-Kenan (1991, 111, 149-150) on nimittänyt kirjoittamisprosessissa läsnä olevaa kirjoittajan mieleen piirtynyttä lukijaa *sisäislukijaksi*. Sisäislukija on kirjoittajan mielessään luoma konstruktio tekstin oletetusta lukijasta. Anni Vilko (1988a, 85) toteaa omaelämäkertakirjoittajan varustavan tekstinsä sisäislukijan erilaisin ikään, elinympäristöön ja tapoihin liittyvin ominaisuuksin. Sisäislukijan läsnäolo tekstiä kirjoitettaessa aiheuttaa sen, että kirjoittaja ottaa lukijansa osaksi kirjoittamisprosessia (Rimmon-Kenan 1991, 149). Mihail Bahtinin (1987) mukaan teksti onkin aina kirjoittajan ja hänen määrittämänsä sisäislukijan välisen dialogin tulos eikä vain kirjoittajan yksinäinen monologi.

Kirjoittajan ja tämän yleisön välisen dialogin perustana voidaan pitää omaelämäkerrallista sopimusta. Philippe Lejeunen (1995, 130) mukaan kirjoittaja

ehdottaa lukijalleen heitä molempia velvoittavaa omaelämäkerrallista sopimusta, jonka perusteella kirjoittaja lupaa kertoa lukijalleen totuuden. Totuuden kertomisen vastapainoksi kirjoittaja puolestaan odottaa lukijan suostuvan ymmärtämään kirjoittajan tekstissään tekemiä ratkaisuja ja valintoja. (ks. myös Vilkkonen 1997, 78-79.)

Parhaimmillaan omaelämäkerrallisen sopimuksen osapuoleksi ja sisäislukijaksi näyttää sopivan Erving Goffmanin (1986) näkemys *aikalaisesta*. Goffman määrittää sisäislukijan kirjoittajan aikalaiseksi, joka ymmärtää kirjoittajaa ilman, että tämän täytyisi kirjoittaa auki kaikki itsestään selvätkin asiat. Aikalaisen ja kirjoittajan yhteisymmärryksen taustalla ovat yhteinen kulttuuritausta ja kokemusmaailma, minkä myötä heidän tekemänsä tulkinnat ovat useimmiten yhdenmukaisia. (Goffman 1986) Lähes kaikki aineistoni mielipidekirjoituksia kirjoittaneet tytöt ovat valinneet sisäislukijakseen nuorten lehteä lukevat aikalaisensa eli ikävuosiltaan itsensä kanssa suunnilleen samankäiset suomalaiset nuoret. Vain yhdessä kirjeessä sisäislukijaksi on nuorten rinnalle muodostettu aikuiset, nuorten vanhemmat. Määrittäessään tekstinsä sisäislukijaksi aikalaisen kirjoittaja vapautuu tarpeesta selittää kaikki alusta alkaen ja yksityiskohtaisesti. Tekstissä esiintyy tällöin sellaisia itsestäänselvyksiä, jotka kirjoittaja olettaa kuuluvan kaikkien suomalaisnuorten yhteiseen tietovarantoon. Itsestäänselvytykset koskevat tyttöjen päihdekirjoituksissa esimerkiksi nuoruuden ja alkoholin kyseenalaistamista yhteiskuuluvuutta.

Aina kirjoittajan kirjoittamisprosessissaan konstruoima sisäislukija ja tekstin todellinen lukija eivät ole samankaltaisia (Rimmon-Kenan 1991, 110-111). Tällöin todellinen lukija ei suostu ainakaan kyseenalaistamatta tai vastaan väittämättä seuraamaan kirjoittajan tarjoamia vihjeitä, vaan hän kiistää kirjoittajan näkemyksen. Myös yleisesti myötätuntoisiksi ja kirjoittajan kanssa samankaltaisiksi määrittyneissä aikalaisissa on niitä, jotka eivät suostu ymmärtäjiksi vaan heittäytyvät vastaan haraaviksi opponenteiksi. Valtaosa kirjoittajista onkin sisäistänyt eri mieltä olevan aikalaisen mahdollisuuden ja ottanut hänet sisäislukijan muodossa mukaan jo kirjoittamisprosessiin. Opponentiksi määrittyneen sisäislukijansa kanssa käymänsä dialogin pohjalta kirjoittaja voi jo ennalta varautua ja ottaa tekstissään huomioon todellisten lukijoidensa suunnalta mahdollisesti tulevat vastakommentit. Esimerkiksi nimimerkki Pienen pojan huolestunut äiti vakuuttaa häntä mahdollisesti epäileville lukijoille olevansa oman elämäkokemuksensa perusteella oikeutettu kirjoittamaan kriittisesti:

"Voi helvetti! Mihin tää Suomen nuoriso on menossa? Nyt joukko nuoria ajattelee, että tän on kirjottanut joku "elämää kokematon". Sen verran musta, että olin lähes alkoholisti, kun sain tietää 17-vuotiaana olevani raskaana. Pidin lapsen vanhempien, ystäväni ja poikaystäväni painostuksesta huolimatta. Helppoa ei ole ollut, mutta hetkeäkään en vaihtaisi pois."

Huolestunut pienen pojan äiti (Mekaks 4/96)

Nimimerkin Huolestuneen pienen pojan äidin on, kuten muidenkin mielipidekirjoittajien, kyettävä osoittamaan olevansa kompetentti ja oikeutettu esittämään mielipiteensä kyseessä olevasta asiasta. Tommi Hoikkala (1993, 32) on nimittänyt tätä kertojan kohtaamaa tarvetta vakuuttaa kuulijansa *auktorisoinnin tehtäväksi*. Nimimerkki Huolestunut pienen pojan äiti auktorisoi itsensä kertomalla selvinneensä sellaisista vaikeista elämäntilanteista, jotka osuvat vain harvan nuoren tielle. Edes läheisten nimimerkkiin kohdistama painostus ja yksinjäminen eivät ole saaneet häntä taipumaan, vaan kirjoittaja on voittanut vaikeudet ja päässyt niiden yli. Itsensä ja mielipiteidensä auktorisointia voidaan pitää mielipidepalstoille ominaisena ja lähestulkoon välttämättömänä tekona. Tosin kirjoittajan osoittaessa kirjoituksensa kohtalotovereilleen tai muutoin samankaltaisessa tilanteessa oleville lukijoille, tarve itsen auktorisointiin ei ole niin suuri.

Vaikka vuorovaikutuksellisuus on vahvasti läsnä tyttöjen mielipidekirjoituksissa, en pidä sitä aineiston puutteena vaan pikemminkin sen vahvuutena. Myöskään perinteisissä omaelämäkertoissa ei enää nykyisin nähdä vuorovaikutuksen hävittävän aineiston autenttisuutta. Sen lisäksi, että kirjoittaja ottaa oletetun lukijansa osaksi kirjoittamisprosessia, on omaelämäkerrallisessa aineistossa läsnä myös se kulttuurinen ja yhteiskunnallinen konteksti, jossa kirjoittaja elää. Kirjoittaja on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa eikä häntä voidakaan määrittää siitä erilliseksi yksiköksi. Anni Vilkko (1990, 82) kirjoittaa yksilöiden omaelämäkertoissaan esittämien kuvausten olevan itse asiassa yhteiskunnan kuvia ja omaelämäkertojen puolestaan esittelevän teorioita mahdollisista elämisistä.

3.4 Mielipidekirjoitusten lukeminen

Inspiroitunut ja empaattinen lukeminen

Jo aineiston keruuvaiheessa asetin tyttöjen kirjoitusten analysoinnin pääperiaatteeksi sen, että tyttöjen näkemysten tulee näkyä ja kuulua autenttisina myös aineistoanalyysiä kirjoittaessani. Aineistoon tutustumistani ja myös myöhempää lukemistani ja suhtautumistani siihen voi kuvata Richard Rortyn (1992) esittämän *inspiroituneen lukemisen* termin avulla. Rorty erottaa toisistaan kaksi tutkimuksissa käytettyä aineiston lukemistapaa. Jo mainitun inspiroituneen tavan lisäksi hän nimeää metodisen luennan. Metodiselle luennalle on tyypillistä se, että tutkija on varustautunut ennako-odotuksin, joiden perusteella hän tarttuu vain niihin aineiston osiin, joita hän pitää välttämättöminä halutun lopputuloksen esiintuomiseksi. Inspiroituneessa lukutavassa tutkija taas pyrkii asennoitumaan mahdollisimman aineistosuuntautuneesti ja toimimaan sen ehdoilla. Tällöin lukijan ensisijainen pyrkimys on löytää aineistosta jotakin uutta silläkin uhalla, että se ei tukisi hänen omia näkemyksiään tai olisi yhtenevä vakiintuneiden käsitysten kanssa. Inspiroituneen lukemisen tavoitteiksi voidaankin tiivistää sitoutumattomuus tiettyihin näkökulmiin ja ennakkoluulottomuus aineiston suhteen. (Rorty 1992, 106-108.)

Rortyn (1992) inspiroituneen lukemisen lisäksi löysin myös empaattisesta lukemisesta sellaisia ominaisuuksia, joihin halusin tyttöjen mielipidekirjoituksia lukiessani sitoutua. Anni Vilkkonen (1995, 159, 163) kirjoittaa *empaattisen lukemisen* merkitsevän ensisijaisesti vastaanottavaista ja kokemuksellista lukemista. Sekä kiinnostus aihetta kohtaan että tunteiden läsnäolo näkyivät siinä lukemistavassa, joilla nuoret toistensa mielipidekirjoituksia näyttivät lukevan. Mielipidepalstojen nuorten lukijoiden kirjoittamista vastineista voi havaita sen, kuinka lukijat paneutuvat kirjoittajien teksteihin ja miettivät niiden asiasisältöjä. Toivon voivani omassa luennassani saavuttaa edes osan siitä intensiivisyyden tasosta, joka mielipidekirjoitusten lukijoista huokuu. Erityisesti joustavuus, kyselevä ja kyseenalaistava avoimuus sekä kokonaisvaltainen lukemistapa ovat niitä piirteitä, joita toivon nuorten palstojen lukijoilta oppineeni.

Oma empaattinen lukutapani ei kuitenkaan tarkoita sellaista kirjoittajiin samastumista, jota tapahtuu samanikäisten ja samankaltaisissa elämäntilanteissa elävien

nuorten välillä. Anni Vilkkon (1995, 163) on todennut, ettei samankaltaisuuden kokeminen kirjoittajan ja lukijan välillä ole empaattisen lukemisen perusta, vaan kyse on ensisijaisesti lukijan avoimuudesta aineiston suhteen ja hänen halustaan ottaa vastaan siinä esitettyjä merkityksiä. Olen pyrkinyt sekä inspiroituneeseen että empaattiseen lukemiseen keskittymällä kirjoitusten lukemiseen pyrkien tuntemaan ja tunnistamaan kirjoituksissa esitettyjä tulkintoja, tunteita ja tunnelmia. Kirjoituksia voi kuvata porteiksi, joiden aukaisemisen myötä minulle on tarjoutunut mahdollisuus tarkastella tyttöjen päihdeiden ympärillä kietoutunutta todellisuutta sisältäpäin (ks. Saarenheimo 1997, 36). Empaattisena lukijana taas pyrin kohtaamaan aineistoni tulella sitä vastaan ja kulkemaan sen rinnalla.

Tyttöjen päihdeitä käsittelevien mielipidekirjoitusten lukeminen tarjosi minulle samalla matkan omiin muistoihini. Joidenkin kirjoitusten tapahtumista ja kuvauksista nousivat mieleeni oman elämäni aiemmat, teini-ikäisenä kokemani tapahtumat ja niihin liittyneet tunteet aina ilosta suruun saakka. Myös ne aineiston kirjoitukset, jotka eivät herättäneet henkiin omaan elämään liittyviä muistoja liikuttivat; ne suututtivat, naurattivat ja hämmästyttivät. Anni Vilkon (1995, 159) mukaan erilaisten tunteiden esiin nouseminen on empaattiselle lukemiselle tyypillistä. Empaattisessa lukemisessa kognitiot ja tunteet yhdistyvät, kulkevat rinnan ja limittyvät. En näekään omien tunteiden esiin nousua aineiston lukemista heikentävänä tapahtumana vaan osana empaattista ja inspiroitunutta lukuotetta. Koen tunteiden esiin nousemisen ja empaattisuuden tutustuttaneen minut aineistooni ja tuoneen sen lähemmäksi ja helpommin lähestyttäväksi.

Lingvistiset apujoukot

Ensimmäisten lukukertojen jälkeen aineisto muuttui monivivahteisista mutta tutuista kirjoituksista lähes kaotiksi mielipidekirjoitusmassaksi. Kirjoitukset olivat samanaikaisesti sekä tuttuja että äärettömän vieraita. Muutaman lukukerran jälkeen muistin monien kirjoitusten yksityiskohtia ja osasin juonenkulun, mutta samalla kirjoitukset eivät tuntuneet aukeavan. Tunsin päässeeni "portista" sisälle siihen, mitä tytöt kertoivat päihdemaailmasta, mutta sisällä heidän tarjoamansa merkitykset näyttivät kaikki samalta ja tuntuivat pakenevan erittelyä sulautumalla toisiinsa yhdeksi käsittämättömäksi kokonaisuudeksi.

Otin avukseni lingvistiikan parista lainatun ja aiemminkin yhteiskuntatieteellisessä omaelämäkertatutkimuksessa käytetyn *odotusanalyysin*. Odotusanalyysi perustuu William Labovin (1976) ja Deborah Tannenin (1979) näkemykseen siitä, että kertojan odotukset, niiden täyttyminen tai täyttymättä jääminen ovat havaittavissa myös kertojan käyttämästä kielestä. Kertomustaan rakentaessaan puhujalla on käytössään erilaisia kielellisiä keinoja, joiden avulla hän nostaa joko tietoisesti tai tiedostamattaan esiin kertomuksessa tapahtuvia muutoksia tai jännitteitä. Odotusanalyysissä on kyse keskittymisestä kielen hyvinkin yksityiskohtaisiin piirteisiin, esimerkiksi yksittäisiin sanoihin. Näitä yksittäisiä ilmaisuja nimitetään odotusanalyysissä *odotuksen osoittimiksi*. Niiden tehtävänä on herättää kuulija miettimään, mikä odotus osoitinta seuraa. (Labov 1976, 378-379; Tannen 1979, 167-177; Hyvärinen 1994, 57-63)

Tyypillisiksi odotuksen osoittimiksi Labov (1972) ja Tannen (1979) ovat nimenneet esimerkiksi seuraavat (ks. myös Hyvärinen 1994, 59-60):

1. *Pois jättäminen*: kertoja voi jättää esittämättä asioita, joiden hän ajattelee olevan kuulijoilleen itsestään selviä. Asioiden määrittäminen itsestään selviksi ja arvattaviksi merkitsee sitä, että kertomuksen juoni kulkee yllätyksettömiä ratoja kunnes jokin yllättävä käänne muuttaa tilannetta.
2. *Toisto*: kertoja toistaa saman virkkeen heti tai myöhemmin joko identtisenä tai hieman muunneltuna. Toiston keinona kertoja voi käyttää esimerkiksi synonyymejä. Toisto korostaa kerrottavaa asiaa ja tekee siitä merkityksellisen.
3. *Paluu*: kertoja rikkoo kertomuksen ajallisen järjestyksen palaamalla yllättäen kertomuksen aiempaan tilanteeseen.
4. *Varaukset*: Ilmaisuja, joiden avulla kertoja täsmentää puhettaan ja osoittaa tilanteen yllätyksellisyyden. Varausta osoittavia sanoja ovat esimerkiksi todella, vain, jopa, kuitenkin, tavallaan, joka tapauksessa ja ilmiselvästi. Esimerkiksi "jopa" -sana ilmaisee ylitettyjä odotuksia.
5. *Kiellot*: Kieltolauseita käytetään kertomuksissa useimmiten vain silloin, kun jotakin odotettua ei tapahtunutkaan.
6. *Kontrastoivat sidesanat*: Kontrastoivat sanat, esimerkiksi mutta ja vaan, sisältävät osoituksen kertomuksessa tapahtuneesta käänteestä. Lisäksi niiden avulla aloitetaan uusia kertomusjaksoja.
7. *Modaaliverbit*: Esimerkiksi täytyy, pitää ja saisi rajaavat toiminnan potentiaalisuutta, velvoitteita ja odotuksia.

8. *Arvioiva kieli*: Etenkin adjektiiveja, esimerkiksi onneksi, ja adverbejä, esimerkiksi yhtäkkiä, käytetään kertomuksen uusien episodien alkamisen merkkeinä.

9. *Arvioivat verbit*: Esimerkiksi vihata tai rakastaa sisältävät vahvan arvioinnin jo ilman adjektiivien läsnäoloakin.

10. *Vahvistajat*: Vahvistajia käytetään yleensä osoituksena ilmiön tai tapahtuman intensiivisyydestä tai määrästä silloin, kun se selkeästi eroaa odotuksista.

Olen lukenut aineistonani olevat mielipidekirjoitukset läpi etsien edellä esitettyjä odotuksen osoittimia. Seuraavassa esitän yhden kirjoittajan, nimimerkin Apuatarvitseva, tekstiotetta tulkitsemalla sitä odotusanalyysin keinoin:

"Kaks vuotta sitten mä menin seiskalle. Siitä alkoi mulle oikein muutoksen aika. Alettiin ryypätä tosi usein aina viikonloppuisin. Käytiin diskoissa ja oltiin tosi kännissä. Tehtiin kaikkee tosi tyhmää, juostiin diskoon sisälle ilmatteeks, järjestysmiehien ohi, koska ei ollut rahaa enää maksaa sisälle, kun oli pistänyt kaikki rahat kaljaan tai johkuun muuhun alkoholiin.

Nyt mun alkoholinjuontini on vaan kasvanut ja kasvanut. Nyt juodaan joka viikonloppu. Oon laskenut, että tän vuoden puolella on ollut kaksi selvä viikonloppua ja nekin semmosii, että vain jompi kumpi päivä viikonlopusta (perjantai tai lauantai) on ollut selvä. Ja koko ajan se viinamäärä, mitä juo viikonloppuisin, on kasvanut. Ensin tarvi vaan jonkun viisi kaljaa, nyt vähimmäismäärä on kymmenen! Ja sit usein juodaan kaikkee muutakin vielä lisäksi. Mä tiedän, että tää ei oo mun ikäselle likalle hyväks, varsinkin kun tää on jatkunut niin pitkään."

Apuatarvitseva (Mekaks 1/95)

Nimimerkki Apuatarvitseva aloittaa kirjeensä kuvaamalla muutaman vuoden takaisia tapahtumia. Kirjeen ensimmäinen kappale ei sisällä juurikaan odotuksen osoittimia eikä ole kovinkaan tiheää. Se on pikemminkin määritettävissä kronikaksi, joka taustoittaa myöhemmin tulevaa tekstiä. Kirjoittajan todetessa "*siitä alkoi mulle oikein muutoksen aika*", hän korostaa oikein-sanalla sitä, että kyse ei ollut yksinomaan koulun tai luokkasteen muuttumisesta vaan hänen elämänsä kokonaisvaltaisesti muuttavasta tapahtumasta. Muutos näkyy erityisesti kirjoittajan vapaa-ajassa, johon päihteet kuuluvat tärkeänä osana. Alkoholista kirjoittaja toteaa, että sitä käytettiin "*tosi usein*", "*oltiin tosi humalassa*" ja "*tehtiin kaikkee tosi tyhmää*". Käyttämällä tosi-sanaa kirjoittaja alleviivaa päihteiden käytön voimakkuutta ja intensiivisyyttä.

Toisessa kappaleessa kirjoittaja siirtyy kuvaamaan kirjoittamishetken tilannettaan. Nimimerkki aloittaa kuvauksen vertaamalla nykypäivää kahden vuoden takaiseen tilanteeseen. Kirjoittaja tiivistää jo "*Nyt mun alkoholinjuontini on vaan*

kasvanut ja kasvanut" lauseeseen kappaleen keskeisimmän ajatuksen. Kirjoittaja korostaa sekä "vaan" -sanalla että toistoilla alkoholinkäyttönsä jatkuvaa lisääntymistä. Nimimerkki Apuatarvitseva on viitannut jo kirjoituksensa alussa päihteiden käyttönsä rajuuteen, mikä tekee nykytilanteesta entistä huolestuttavamman. Seuraavassa lauseessa nimimerkki, ristiriitaista kyllä, etäännyttää juomisensa ongelmallisuuden itsestään käyttämänsä verbimuodon avulla. Hän ei enää käytäkään minä-muotoa, vaan toteaa yleisesti itseensä erityisesti viittaamatta, että *"Nyt juodaan joka viikonloppu"*. Seuraavaksi kirjoittaja kuitenkin palaa käyttämään minä-muotoa eritellen ja konkretisoiden tarkemmin alkoholin käytössään tapahtunutta muutosta. Päihteiden käytöstä on tullut joka viikonloppuista, mitä osoittaa se, että nimimerkin selviksi viikonlopuiksi nimeämät hetket sisältävät nekin ainakin jossakin määrin alkoholin nauttimista.

Sen lisäksi, että kirjoittaja kertoo käyttävänsä päihteitä entistä useammin, painottaa hän käytetyn alkoholimäärän kasvaneen koko ajan. Lause *"Ensin tarvi vaan jonkun viisi kaljaa, nyt vähimmäismäärä on kymmenen!"* on odotuksen osoittimien avulla tarkasteltuna erityisen rikas ja tiheä. Kirjoittaja käyttää alkoholin suhteen verbiä "tarvita", mitä voidaan pitää osoituksena siitä, että hänen ensisijainen tavoitteensa päihteiden käytössä on humalaan tuleminen. Alkuaikojen hyvinkin runsaalta tuntunut juominen määrittäytyy nykypäivään verratessa viattomaksi ja vähäiseksi, koska silloin on ollut kyse vain viidestä kaljasta. Nykyisin humalan saavuttamiseksi kirjoittaja ilmoittaa omaksi kauhistukseksi hankkivansa kaksinkertaisen määrän alkoholia. Tätä kymmenen pullon aiheuttamaa hämmennystä kirjoittaja korostaa ja dramatisoi huutomerkkin avulla. Alkoholin käytön runsauden osoittimena kirjoittaja toteaa myös "ja" -sanalla aloittamalla lauseella juovansa jo mainitsemansa runsaan alkoholimäärän lisäksi epämääräisen määrän laadultaan määrittämättömäksi jääviä alkoholijuomia.

Nimimerkki Apuatarvitseva päättää odotukseltaan tiheän ja runsaasti informaatiota tarjoavan kappaleen omaan tilannearvioonsa. Nimimerkin mukaan kyse on todellisesta ongelmasta, koska voimakkaassa alkoholin käytössä ei ole kyse yksinomaan satunnaisista ylilyönneistä vaan jatkuvasta, ajallisestikin pitkään jatkuneesta tilanteesta. Nimimerkki käyttää tilannettaan kokoavassa kappaleessaan hyväkseen sekä kieltolausetta että arvioivaa kieltä: *"(...) että tää ei oo mun ikäselle likalle hyväks, varsinkin kun tää on jatkunut niin pitkään"*. Kirjoittaja korostaa "varsinkin" -sanalla alkoholin käyttöön liittyvää ajallista jatkumoa yläasteen alusta

nykypäivään saakka. Lisäksi kirjoittajan valitsema nimimerkki ”Apuatarvitseva” vahvistaa kirjoittajan luomaa mielikuvaa alkoholin käytön vakavuudesta.

Matti Hyvärisen (1994) mukaan odotusanalyysi on ennen kaikkea analyysin apukeino, jonka avulla kuulijan on helpompi havaita kertojan puhuessaan käyttämiä keinoja ja odotukseltaan tiheitä kohtia. Odotuksen osoittimet toimivat hälyttäjinä, joiden myötä kuulija voi havaita kerronnassa esitettyjä odotuksia. Odotuksen havaitseminen ei kuitenkaan vielä riitä, vaan kuulijan tehtäväksi jää arvioida ja analysoida odotusta. (Hyvärinen 1994, 60)

Niin odotuksen osoittimia kuin odotusanalyysiä ylipäänsä on käytetty Hyvärisen (1994) tapaan pääasiassa suullisten keskustelujen erittelyyn. Tästä huolimatta odotuksen osoittimien käyttäminen onnistuu myös kirjoitusten kohdalla, vaikkakin niiden tekstimuoto tarjoaa odotusanalyysille hieman erilaisen lähtökohdan. Tyttöjen mielipidekirjoituksissa itsestäänselvyksiä ja poisjättämistä osoittivat ”tiedäthän”, ”jne.” lausumien lisäksi esimerkiksi lauseet, jotka kirjoittaja päättää arvoitukselliseen kolmeen pisteeseen. Lisäksi teksteissä kirjoittajat käyttävät sanomiensa vahvistajina esimerkiksi välimerkkejä ja lainausmerkkejä. Nimimerkki Mantelin (Suosikki 6/96) toteamuksessa: *”joku vuosi sitten oltiin yhdessä kavereitten kanssa laivalla ja molemmat oli ”hiukka” humalassa”* lainausmerkkien käyttö muuttaa hänen sanomansa sisällön täysin päinvastaiseksi. Hiukan humalassa oleminen muuttuukin lainausmerkkien olemassaolon vuoksi voimakkaaksi humalatilaksi. Lainausmerkit ovatkin yksi mielipidekirjoituksia kirjoittaneiden tyttöjen tavoista korostaa sanomaansa.

Odotusanalyysin avulla sain otteen kaaosmaiseksi muuttuneeseen aineistooni. Se tarjosi mahdollisuuden päästä lähemmäksi kirjoituksia ja auttoi huomaamaan kirjoituksissa olevia vivahteita ja yksityiskohtia. Samalla se kuitenkin antoi mahdollisuuden saada etäisyyttä aineistoon ja eritellä sitä. En näe myöskään lingvistiikkaan perustuvan odotusanalyysin olevan ristiriidassa inspiroituneen tai empaattisen lukemisen kanssa, koska odotuksen osoittimien kohdalla ei ole kyse selkeärajaisesta ja rajoittavasta metodista, vaan ne ovat lukijan herättäjiä ja hälytyskelloja. Odotusanalyysin myötä olin jopa vastaanottavaisempi aineiston tarjoamille vihjeille kuin ensimmäisillä lukukerroilla. Odotusanalyysi sai ainakin minut herkistymään kuuntelemaan entistä keskittyneemmin tyttöjen kirjoituksissa nousevia ääniä. Riitta Granfelt (1998, 28) kirjoittaa empaattisen asennoitumisen olevan mahdollista vasta, kun lukija-tutkija ei ole enää omien tunteidensa vallassa, vaan pystyy

valjastamaan nuo tunteet oman ymmärryksensä syventäjiksi. Minulle odotusanalyysi oli se tekijä, jonka myötä aineisto selkiytyi, ja joka myös etäännytti omista muistoista.

4 NUORUUS JA VAPAAUS

4.1 Vapauden ihanne

"Vapaus. Sitä mä halusin ja sainkin. Sain kaiken, mitä vapaudelta haluan, mutta en bestistäni takas. Liian myöhään mä tajusin, että nuoruus on kamuja ja bailausta varten. En mä kiellä, etteikö saisi seurustella, onhan kaikkea koettava, mutta mä oon onnellinen, että mä oon vapaa tekemään mitä ikinä haluan. 17 vee ja elämä edessä."

I'd do ALMOST anything for love (Suosikki 1/94)

Nimimerkki I'd do ALMOST anything for love nimeää vapauden elämänsä keskeisimmäksi periaatteeksi. Vapaus onkin yksi merkittävimmistä tyttöjen mielipidekirjoituksissa toistuvista ja niitä yhdistävistä teemoista. Nimimerkki I'd do ALMOST anything for love tarkoittaa omaan vapauteensa kuuluvan erityisesti autonomian päättää tekemisistään sekä mahdollisuuden kokea ja kokeilla erilaisia asioita. Lisäksi nimimerkki tarkoittaa vapautta toteamalla sen rakentuvan kavereiden ja hauskanpidon varaan.

Aineistoni kirjoituksissa tytöt yhdistävät henkilökohtaiseen vapauteensa runsaasti tiheitä merkityksiä. Vapauden vuoksi ollaan valmiita taistelemaan ja siihen liittyy runsaasti vahvoja tunteita aina rakkaudesta suruun ja epätoivoon asti. Kirjoituksissa vapaus määritetään *nuoruuden kollektiiviseksi ohjenuoraksi*, jota noudattamalla nuoruudesta on mahdollista nauttia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja täydellisesti. Myös Päivi Harinen (2000, 156) on itäsuomalaisnuoria koskevassa tutkimuksessaan todennut nuorten keskeiseksi nuoruuteen ikäkautena liittämäksi tavoitteeksi oman riippumattomuuden edistämisen ja autonomian saavuttamisen. Vapaus saa aineistoni tyttöjen mielipidekirjoituksissa lähes yksinomaan myönteisiä merkityksiä; se on jotakin tavoiteltavaa ja haluttavaa.

Vapauden konkretisoiminen ei ole kovinkaan helppo tehtävä, minkä seurauksena moni kirjoittajista keskittyykin kuvailemaan vapautta vertauskuvien ja symbolien avulla.

"Joka pojalla on siivet kantapäissä, joka tytöllä on siivet olkapäissä..." Must tuntuu just toltta. Että mulla on siivet ja mun täytyis päästä lentämään niillä. Mä haluaisin vaikka vaan liftata ympäriinsä vailla määränpäättä, vapaus seuranani, tulevaisuus edessäni. Mä haluaisin seikkailla ja kokea kaikkea uutta, tavata uusia ihmisiä ja oppia elämään kunnolla. Täällä kaikki jauhaa tavallaan vaan paikallaan, jokainen päivä on samanlainen. Viikonloppuisin ehkä juodaan jotakin ja isketään miehiä. Se kaikki tuntuu niin turhauttavalta. Mä haluaisin löytää elämälleni jonkun tarkoituksen. Mä haluaisin juosta vastatuuleen, nukahtaa auringon kanssa. Kuunnella sateessa metsän elämää. Kertoa tuulelle salaisuuteni, antaa auringon rakastaa itseäni. Mä haluan vaan tuntea elämän. Rakastaa sitä, vihata sitä, elää sitä. "

Odotathan minua siellä missä on jo aamu....? (Mekaks 6/96)

Nimimerkki Odotathan minua siellä missä on jo aamu ...? kertoo symbolisista siivistään, jotka pyrkivät nostamaan hänet ilmaan. Tulkitsen nimimerkin kuvaamat siivet sisäisiksi siiviksi, tarpeeksi lähteä liikkeelle etsimään uutta ja erilaista. Kirjoittaja toteaa vapauden tarpeen olevan niin suuri, että se on kasvanut elämää määrittäväksi haluiksi. Kaj Ilmonen (1993, 89-93) kirjoittaa tarpeelle olevan ominaista sen, että se katoaa tullessaan täytetyksi. Haluksi tarve muuttuu silloin, kun se ei tyydyty laisinkaan. Halu puolestaan eriytyy toiveiksi, joiden yksittäinen täyttyminen ei kuitenkaan poista halua. Ilmonen kuvaa halua sielun mustaksi aukoksi, joka yhden toiveen toteuduttua synnyttää sen tilalle aina uuden. Nimimerkki Elämän poluilta eksynyt -82 (Suosikki 8/97) kuvaa tätä vapautteen liittyvää halua osuvasti "*nuoruuden poltteeiksi*", jonka voimakkuutta kuvastaa se, ettei se jätä hetkeksikään rauhaan. Halu vapautteen on niin suuri, että sitä voi kuvata jopa nuoruutta ja sen valintoja kokonaisvaltaisesti hallitsevaksi ohjenuoraksi.

Halua vapautteen korostaa nimimerkin Odotathan minua siellä missä on jo aamu...? kirjoituksessa se, miten hän erottelee toisistaan tämän hetkisen arkielämänsä ja tavoittelemansa vapauden maailman. Tämänhetkistä elämäänsä hän kuvaa rutiininomaiseksi, viikosta toiseen yllätyksettömänä säilyväksi stabiiliksi tilaksi. Vapauden maailma taas on jotakin aivan päinvastaista. Siinä ovat läsnä monenlaiset mahdollisuudet, uusia kiinnostavia asioita, ihmisiä ja elämyksiä. Ajatus vapauden maailman dynaamisuudesta, nopeatempoisuudesta ja vaihtelevuudesta saa aikaan sen, että nykyinen elämä määrittyy turhauttavaksi ja näköalattomaksi.

Lentämiseen, jonka kirjoittaja mainitsee toiseen maailmaan siirtymisen välineeksi, kiteytyvät vapauden periaatteet. Lentäessään kirjoittaja siipineen vertautuu lintuun, joka on vapaa niin halutessaan lähtemään ja valitsemaan minkä tahansa etenemissuunnan. Lentäminen on nopeaa, jäsentämätöntä ja irrallaan muiden

asettamista säännöistä ja tavoitteista. Lentämisen konkreettiseksi vastineeksi kirjoittaja esittää liftaamisen. Sekä lentäminen että liftaaminen tarjoavat ristiriitaisen kokemuksen. Molemmat antavat samanaikaisesti sekä euforisen irrottautumisen ja vapauden tunteen että pelon tunteen, joka herää toiminnassa syntyvästä mahdollisesta riskistä. Falk ja Sulkunen (1980, 264) ovat kirjoittaneet sekä humalassa että lentämisessä yhdistyvän elämän ilon kokemisen ja tietoisuuden kuoleman jatkuvasta läsnäolosta.

Vapaus osana nuoruutta

Tytöt eivät vapaudesta kirjoittaessaan odota sen tarjoavan yksinomaan onnen ja onnistumisen kokemuksia, vaan vapaudelta odotetaan ennen kaikkea elämän eri puolien näkemistä ja kokemista. Nimimerkki Odotathan siellä missä on jo aamu...? tiivistää vapaudelle asettamansa odotukset seuraavasti: "*Mä haluaisin seikkaila ja kokea kaikkea uutta, tavata uusia ihmisiä ja oppia elämään kunnolla*". Nimimerkki korostaa sekä asioiden että ihmisten kohdalla näiden uutuutta sekä sitä, että hän haluaa kokea ja elää mahdollisimman syvästi. Riitta Jallinoja (1991, 75-76) kirjoittaa juuri uutuuksien nostavan ihmisissä esiin voimakkaita tunteita ja pitävän heidän aistinsa hereillä. Jallinojan mukaan hedonisteille on ominaista se, että he pyrkivät aina ensisijaisesti valitsemaan sellaisen vaihtoehdon, joka saa heissä aikaan voimakkaimmat aistimukset.

Voimakkaan tunteen nostattava uusi asia ei kuitenkaan säilytä uutuuteen perustuvaa hohtoaan pitkään vaan muuttuu tutuksi ja yllätyksettömäksi. Rutiiniksi muuttuessaan ärsyke ei enää herätä yksilössä syviä tunteita, vaan sen vaikutukset laimenevat ja loppuvat viimein kokonaan. Tämän seurauksena kokemushakuinen hedonisti pyrkii jatkuvasti etsimään uusia ärsykeitä, joiden avulla taata elämyksien jatkuva virta. Lakkaamaton kokemushakuisuus aiheuttaa sen, että tehtyihin ratkaisuihin ei sitouduta eliniäksi vaan vain siksi aikaa, jonka ärsyke kykenee ylläpitämään ja tuottamaan elämyksiä. (Jallinoja 1991, 76-77)

Tyttöjen kirjoituksissa kokemusten ja asioiden uutuuden lisäksi keskeiseksi vapauden periaatteeksi muodostuu myös se, että kokemuksia pyritään keräämään lukumääräisesti mahdollisimman paljon. Pyrkimällä tavoittamaan mahdollisimman monta tunnetilaa tai elämystä tytöt maksimoivat samalla myös nautinnon määrän. Colin Campbell (1987, 66) on luokitellut tällaisen kokemusten keräämisen yhdeksi traditionaalisen hedonismin keskeisistä piirteistä. Campbellin mukaan perinteinen hedonisti ei tavoittele yksinomaan nautintoa, vaan hänen tavoitteensa on laajempi, hän

tavoittelee nautintoja monikossa. Nuorien kohdalla pyrkimys mahdollisimman monien nautintojen saavuttamiseen ja kokemiseen johtuu osittain siitä, että valtaosa asioista on heille ennen kokemattomia ja uutuudenviehätystä sisältäviä.

Tyttöjen kirjeistä käy ilmi se, että niin uusiin asioihin ja ihmisiin tutustumista kuin jatkuvaa elämysten virtaakin pidetään etenkin juuri nuoruuteen kuuluvana.

Eläkää nuoruus kunnolla, muuten se menee nopeasti ohi!
Right were waiting (Suosikki 9/95)

Mulla on elämän suhteen selvät periaatteet. Mä haluan kokea kaiken mahdollisen ennen täysi-ikäisyyttä.
Misty Woman -80 (Suosikki 11/94)

Molemmat kaksi nimimerkkiä kuvaavat nuoruutta aikana, jolloin kokemusten kerääminen on suotavaa ellei lähes pakollistakin. Nimimerkki *Right were waiting* kehottaa lukijoitaan tarttumaan nuoruuden mahdollisuuksiin, koska ne eivät enää myöhemmin tule toistumaan. Vapauteen liittyikin Leena Suurpään (1996, 53) esittämä näkemys siitä, että nuoret hedonistit elävät nykyhetkeä korostavan "tässä ja nyt" -mentaliteetin mukaisesti. Nuoruuteen liittyvän vapauden myötä myös nuoruus kuvastuu kirjoituksissa dynaamisuuteen, tapahtumarikkauteen, jännittävyYTEEN ja liikkuvuuteen perustuvaksi. Erityisesti nimimerkki *Right were waiting* korostaa sitä, että nuoruus on ohimenevä ajanjakso, johon on syytä tarttua ja nauttia sen tarjoamista mahdollisuuksista.

Nuoruus määrittyy tyttöjen kirjeissä ajaksi, jolloin on mahdollista etsiä erilaisia nautintoja, heittäytyä niihin mukaan ja muodostaa niistä myös myöhemmin tarkasteltavissa olevia muistijälkiä. Esimerkiksi nimimerkki *Misty Woman -80* esittää näkemyksensä siitä, että nuoruudessa kerätään muistoja ja perustavia rakennusaineita myöhempää elämää varten.

Tyttöjen mielipidekirjoituksissa aikuisuudesta rakentuu kuva, jossa sen sisältö ammennetaan lähinnä nuoruudessa kerätyistä muistoista. Nuoruuden vapaus on nautinnollisuuteen uppoamista, etsintää ja irrallisuutta, jonka avulla voi selvitä myöhemmin aikuisuuden taakasta. Colin Campbell (1987, 224-225) huomauttaa elämänsä vaiheistumisen institutionalisoituneen niin, että nuorten tarvetta vapauteen pidetään jo itsestäänselvytenä. Ilkka Heiskanen ja Ritva Mitchell (1985, 31) puolestaan kirjoittavat nuorilta jopa odotettavan hedonistisia nautintoja. Heiskasen ja Mitchellin

mukaan nuorten kohdalla on kyse *raamitetusta vapaudesta*, jossa heille annetaan kulttuurisesti hyväksytyjen rajojen sisällä oikeutus moraaliseen vapauteen.

4.2 Nuoruus lapsuuden ja aikuisuuden välimaastossa

"Kyllä mäkin ajattelen välillä, että olisipa vähän vanhempi, että voisi tehdä kaikenlaista hauskaa. Toisaalta on helpompi olla pieni lapsi, jonka ei tarvitse huolehtia koko maailmasta eikä yrittää kasvaa liian nopeasti aikuiseksi. Huokaus. Right or wrong?"

Lulu (Suosikki 10/97)

Nimimerkin Lulu kirjoituksessa nousee hyvin esille aikuisuuden ja lapsuuden välinen ristiriitaisuus. Lulu kirjoittaa haluavansa toisaalta olla aikuismaisen vapaa ja autonominen ja tehdä kaikenlaista hauskaa, mutta toisaalta hän haluaa olla huoleton lapsi, joka ei joudu kantamaan huolta arjen sujumisesta. Lulun kirjoitus edustaa myös yleisesti vallitsevaa näkemystä lapsuuden ja aikuisuuden ja täten myös lasten ja aikuisten välisestä erosta ja eriarvoisuudesta.

Alan Prout ja Allison James (1990, 12-13) kirjoittavat sosialisaatiotutkimuksissa ilmenevästä oletuksesta, jonka mukaan lapset eroavat kielteisesti aikuisista. Lapsia pidetään epärationaalisia ja kypsymättömiä, kun taas aikuiset nähdään kypsinä ja rationaalisina (ks. myös Gordon 1994). Kirsi Lallukka (1993, 2) on kirjoittanut, että perinteisessä lapsuuskäsityksessä lasta ei nähdä aktiivisena toimijana, vaan vasta aikuiseksi kasvettuaan yksilö voi olla itsenäinen toimija. Vaikka tyttöjen kirjoituksissa lapsuus määritettäänkin usein negatiiviseksi ja poissuljettavaksi suhteessa aikuisuuteen, liitetään lapsuuteen myös myönteisiä ja ihailtuja piirteitä. Nimimerkin Lulu mainitseman huolettomuuden lisäksi tytöt korostavat kirjoituksissaan lapsuutta viattomuuden ja aitouden aikana. Moni kirjoittajista painottaakin sitä, että he eivät ainakaan vielä halua heittäytyä täysin mukaan aikuisuuteen, vaan he toivovat voivansa yhdistää nuoruudessa sekä aikuisuuden että lapsuuden parhaaksi näkemänsä piirteet.

Aikuisuus määrittyy tyttöjen kirjoituksissa usein ajanjaksoksi, johon kuuluvat vastuu, pysähtyneisyys ja rutiininomaisuus. Tommi Hoikkala (1993, 76) toteaa aikuisuuden määrittävän myös mediapuheessa vireästä ja kiinnostavasta elämäntavasta luopumiseksi. Lapsuus puolestaan määrittyy viattomuuden ja vallattomuuden lisäksi myös voimavaraksi. Esimerkiksi nimimerkki Forever Young (Suosikki 11/94) toteaa:

"*mun lapsuus on mennyttä, mut silti se elää mussa.*" Lapsuus voi fyysisesti tai ikävuosien perusteella lasketun iän mukaisesti tarkasteltuna olla ohi nuoruudessa, mutta tytöt kirjoittavat haluavansa säilyttää edelleen lapsuuden ennakkoluulottoman kokeilunhaluisuuden ja spontaaniuden.

Nuoruus määrittyy tyttöjen kirjeissä ajanjaksoksi, jolloin sekä lapsuus että aikuisuus ovat läsnä, ja jossa niitä pitää pyrkiä yhdistämään toisiinsa. Nuoruus määritetään tutkimuksissa usein juuri siirtymävaiheeksi, jossa yksilö irrottautuu lapsuuden maailmasta ja kypsyessään siirtyy aikuismaailman toimijaksi. Nuoruutta onkin usein nimitetty toiseksi syntymäksi, koska sen myötä yksilön persoona ja maailma kohtaavat suuria muutoksia. Nuoruus tarjoaa välitilan, jossa on mahdollista yhdistää lapsuuden ja aikuisuuden muutoin toisilleen vastakkaisia piirteitä. Uusien mahdollisuuksien lisäksi nuoruutta on kuvattu kiihkeäksi ja ristiriitaiseksi ajaksi, johon kuuluvat kilpailullisuus, aktiivisuus, riippumattomuus, autonomisuus sekä seikkailullisuus (Telemäki 1986, 53; Puuronen 1997, 45-58). Tällaista nuoruuden kuvausta ja sitä tuottavaa tutkimusta on kritisoitu sen maskuliinisuudesta ja keskittymisestä yksinomaan poikien nuoruuteen (Mäki-Kulmala 1989, 112-113; Puuronen 1997, 115-117).

4.3 Yksilön autonomia ja sukupuoli

Tyttöjen hedonistisuuteen viittaavassa uutuuksien tavoittelussa ja kokemusten keräämisessä on pitkälti kysymys *positiivisesta vapaudesta* eli vapaudesta johonkin. Riitta Jallinoja (1991, 75) toteaa hedonistisuuden olevan mahdollista yksinomaan tilanteessa, jossa yksilöllä on useita eri vaihtoehtoja, joiden välillä hän suorittaa ratkaisunsa. Vapauden saavuttamiseen ei kuitenkaan riitä yksinomaan erilaisten vaihtoehtojen olemassaolo. Nimimerkki Vapaus on elämäntapa kiteyttää seuraavassa otteessa toisen vapaudelle ominaisen piirteen; halun toimia itsenäisesti:

"Mulle kaikkein tärkein on vapaus. Mä haluan elää niin kuin itse haluan. Mä en halua, että kukaan tekee päätöksiä mun puolesta tai pakottaa mut tekemään jotakin."

Vapaus on elämäntapa (Mekaks 2/94)

Nimimerkki Vapaus on elämäntapa kirjoittaa vapauden olevan hänelle ensisijaisesti sitä, että hänellä on sekä mahdollisuus että oikeus tehdä itsenäisiä muista ihmisistä

riippumattomia päätöksiä. Nimimerkin mukaan itsenäisten päätösten tekemistä voi estää lähinnä vain jokin ulkopuolinen tekijä, joka alistaa yksilön toimimaan asettamiensa sääntöjensä mukaisesti. Tulkitsen nimimerkin Vapaus on elämäntapa esittämän näkemyksen sisältävän piirteitä sekä positiivisesta että negatiivisesta vapaudesta.

Kun positiivisessa vapaudessa on kyse vapaudesta johonkin, on *negatiivisessa vapaudessa* kyse vapautumisesta jostakin asiasta. Nimimerkki Vapaus on elämäntapa määrittää vapautensa perustaksi sen, että hän on vapautunut muiden määrityksistä ja pakotteista. Hän nimeääkin todellisen vapauden merkitsevän sitä, että hänellä itsellään on mahdollisuus ja oikeus määrittää omaa elämäänsä. Nimimerkki toteaaakin kirjoituksessaan, ettei hänen ole mahdollista saavuttaa haluamaansa vapautta ennen kuin hän on raivannut tieltään sen toteutumisen estäviä tekijöitä. Positiivinen vapaus ei olekaan mahdollista ilman negatiivisen vapauden täyttymistä eli sitä, että yksilö irrottautuu jostakin. Riitta Jallinoja (1991) toteaa hedonistisuuden edellyttävän juuri vapautta jostakin sekä yksilön mahdollisuutta tuntea itsensä subjektiksi. Nautinnollisuuden voidaankin todeta olevan mahdollista yksinomaan omatoimimisille ja -valtaisille subjekteille. (Jallinoja 1991, 63, 75) Nuorten kohdalla yksilöllisten päätösten tekeminen ja subjektius eivät ole itsestään selviä asioita, koska etenkin alaikäisten nuorten kohdalla heidän vapauttaan voidaan jo lakiinkin nojaten rajoittaa.

Tyttöjen mielipidekirjoituksissa vapaus liitetään useimmiten julkisiin paikkoihin ja tiloihin. Ei-vapauden tilaksi puolestaan muodostuu kirjoituksissa toistuvasti yksityinen kodin alue.

"Mun ongelma on mun äiti. Se ei päästä mua viikonloppuisin ja iltaisin kylälle. Sen mielestä siellä on kaikki juopot ja siellä ei muuta tehdäkään kuin juodaan viinaa ja poltetaan tupakkia (kieltämättä siellä on paljon porukkaa juovuksissa), mut kai sitä nyt sais mennä katsomaan kavereita kylälle edes kesälomalla, mut ei niin ei. Talvella ja keväällä kävin kylällä diskoiis. Tietty äiti vei ja haki ja määräs joskus jopa kellonajan, koska tuli hakemaan. No, sit noi diskot loppu ja mä oon nyt viidettä viikonloppua kotona.

Sit aina jos joku mun kavereista soittaa mulle ja mä tuun puhelimesta, niin se kysyy, jotta kuka soitti ja mitä eli mun pitäisi kertoa sille kaikki asiat, mitä me kavereiden kanssa puhutaan puhelimesta.

Mä oon ajatellu, että joku kaunis päivä mä lähen ja muutan omaan asuntoon kylälle. Mä oon jopa toivonu, et äiti kuolis tai että mä kuolis pois ja syntyisin uudestaan uuteen maailmaan ja uuteen perheeseen, jonka vanhemmat rakastais mua eikä pitäis kotikissana."

Kotikissa (Suosikki 9/94)

Nimimerkki Kotikissa vertaa itseään lemmikkieläimeen, jota valvotaan ja ohjataan ilman, että tällä olisi lainkaan oikeuksia tai valtaa itseään koskeviin päätöksiin. Nimimerkki kirjoittaa äidin pitävän hänet tiukasti otteessaan ja ohjaavan hänen elämäänsä tarkoilla säännöillä ja rajoituksilla. Nimimerkillä Kotikissa ei ole esteetöntä pääsyä kodin ulkopuolelle, vaan äiti on sitonut hänet tiukasti kodin yksityiseen piiriin. Airi Mäki-Kulmala (1993, 26-27) on kirjoittanut oman huoneen olemassaolon mahdollistavan nuorten itsenäistymisen ja yksityisyyden kodin intiimissä piirissä. Nimimerkin Kotikissa kirjoituksessa edes oma huone ei tarjoa yksityisyyttä tai omaa tilaa, vaan hän toteaa äidin pyrkivän rajoittamaan hänen vapauttaan myös kotona. Äiti haluaa jopa olla tietoinen tyttärensä yhdessä ystäviensä kanssa käymien puhelinkeskustelujen sisällöistä. Myös muissa mielipidekirjoituksissa tytöt kertovat vanhempien jatkuvista pyrkimyksistä tunkeutua nuoren yksityisyyden, erityisesti kodin alueelle esimerkiksi lukemalla heidän päiväkirjojaan tai tutkimalla heidän laatikoitaan.

"Ovatko teidän äidit tai isät koskaan lukeneet teidän päiväkirjojanne? Meidän äiti on! Mie oon kirjoittanut sinne kaikki syvimmat aatokseni, ihastukseni, ensirakkauteni, kaiken! Ja sen, että otin pillereitä tässä jokin aika sitten. Äiti on lukenut sen kaiken, minkä halusin vain päiväkirjani kanssa jakaa. Ja hän sanoi vielä näkevänsä, että tämä oli tarpeellista, koska hänen oli saatava tietää "missä mennään"
I hate my mother (Suosikki 9/97)

Nimimerkki I hate my mother kirjoittaa siitä, kuinka ahdistavaksi ja henkilökohtaista yksityisyyttään uhkaavaksi hän koki sen, että äiti luki hänen päiväkirjaansa. Päiväkirja määrittyy kirjoituksessa osaksi nimimerkin sisäistä maailmaa, johon hän ei halua ulkopuolisten puuttuvan. Kodin intimisoitunut turvallisuus ei näytäkään tarjoavan nuorille yksinomaan vapautta tai yksilöllisen autonomian mahdollisuuksia vaan myös tilanteita, joissa aikuiset vanhemmuutensa tuottaman auktoriteetin turvin ohjaavat selkeästi ja kyseenalaistamattomasti lastensa elämää.

Jarmo Tarkki (1996) määrittelee yksilön autonomian tämän itsemääräämisoikeudeksi, joka koskee niin ajatuksia kuin tekojakin. Teot voidaan lukea autonomisiksi silloin, kun ne on suoritettu tarkoituksellisesti, ymmärryksellä ja ilman pakottavia, toimintaa ohjaavia tekijöitä. Yksilön autonomia ei Tarkin mukaan ole yhtä kuin vapaus, vaikkakin ne käsitteinä ovat lähellä toisiaan. (Tarkki 1996, 206-210) Tyttöjen kirjoituksissa autonomia nousee esiin edellytyksenä vapauden olemassaololle.

Autonomian saavuttaminen ei kuitenkaan ole tytöille aivan yksinkertaista, koska heidän itsemääräämisoikeuttaan rajoittaa ikävuosien lisäksi myös heidän sukupuolensa. Tyttöjen toimintaa ohjaavat kulttuuriin sisältyvät sukupuolittuneet mallit ja odotukset siitä, mikä kummallekin sukupuolelle on sopivaa ja "luonnollista" (ks. Lees 1986, 17). Jaana Vuori (1988) on todennut vapauden olevan sekä tyttöjen että poikien yhteinen tavoite, joka sisällöltään kuitenkin merkitsee sukupuolille eri asioita. Vuoren mukaan vapaus on pojille itsestään selvä asia ja yksi traditionaalisen miehisyyden muodoista. Tytöille vapaus taas on Vuoren mukaan vain tavoitettavissa oleva mahdollisuus. (Vuori 1988, 35)

Sari Näreen (1992, 26-30) mukaan tytöiltä odotetaan poikia enemmän mukautumista ja kykyä kuunnella, mitä muut ihmiset heiltä odottavat ja toivovat. Tytöt toimivatkin Näreen mukaan usein vastuurationaalisesti pyrkien mukautumaan yhteiseen päämäärään, antamaan sijaa muiden tarpeille ja jopa sivuuttamaan omat henkilökohtaiset mielihalunsa.

"He luulevat tuntevansa minut, hallitsevansa minua. Mutta he eivät tiedä, eivät näe syvälle sisälleni, he eivät huomaa minun pahaoloani. He yrittävät muodostaa minusta heidän unelmatytärtään, kasaavat paineita ja taakkaa harteilleni. Miksi? Koska minä olen se nuorempi, iloisempi, puheliaampi. Siksi minä en saa vetäytyä kuoreeni, en saa tiuskia enkä olla vihainen. Minä olen koristenukke, josta pyritään tekemään täydellistä, jota sitten saisi ylpeänä esitellä vieraille."

Paperienkeli (Suosikki 12/96)

Nimimerkki Paperienkeli kuvaa mielipidekirjoituksessaan sitä ristiriitaa, joka syntyy hänen pyrkiessään yhdistämään vanhempien hänelle asettamat toiveet omiin haaveisiinsa ja haluihinsa. Nimimerkki toteaa vanhempien pitävän häntä koristenukkena, joka on osa perheen virheetöntä julkisivua. Koristenukke on vielä lemmikkieläintäkin voimattomampi ja tätä enemmän muiden määrättävissä. Koristenukkena olemiseen kuuluu nimimerkki Paperienkelin mukaan käyttäytyminen kodista käsin asetettujen odotusten mukaisesti sopuisasti, yllätyksettömästi ja joustavasti. Vanhempien asettamiin toiveisiin vastaaminen ei kuitenkaan ole helppoa vaan aiheuttaa kirjoittajalle ristiriitatilanteen. Hänen on valittava sopeutuako ja unohtaa omat toiveensa vai kapinoida ja kääntää selkensä vanhempien hänelle asettamille odotuksille.

Paperienkelin esiin nostama vapauten liittyvä ristiriitatilanne on tytöille ominainen; ollako kiltti ja sopeutuvainen tytär vai kapinallinen mutta itsenäinen oman

tien kulkija. Barbara Hudson (1984) toteaa tyttöjen kohtaavan nuoruusiän myötä kaksi keskenään ristiriitaista ja jopa toisensa kumoavaa odotusrakennelmaa. Toisaalta tyttöjen odotetaan Hudsonin mukaan vastaavan nuoruuden yksilön autonomiaa ja vapautta korostaviin odotuksiin. Toisaalta taas tyttöjen tulisi kyetä vastaamaan feminiinisyyden vaatimuksiin, jotka puolestaan korostavat pehmeyttä ja muihin ihmisiin suuntautumista. Barbara Hudsonin mukaan tytöt tuntevatkin toimivansa jatkuvasti väärin, koska täyttäessään nuoruuteen sijoittuvat maskuliiniset odotukset he eivät kykene vastaamaan heiltä odotettuja naisellisia piirteitä. Toisaalta täyttäessään naiseuteen liittyviä odotuksia he eivät kykenekään vastaamaan nuoruuteen nivottuihin vaatimuksiin. Tyttöjen tuleekin kyetä löytää ratkaisu siihen, miten tasapainoilla niin lapsuuden ja aikuisuuden kuin nuoruuden ja naisellisuudenkin välillä. (Hudson 1984, 31-35, 53)

Sari Näreen ja Jaana Lähteenmaan (1992, 330-334) mukaan tytöille on ominaista se, että he pyrkivät vastaamaan ristiriitatilanteeseen altruistisen individualismin avulla. Altruistisella individualismilla Näre ja Lähteenmaa tarkoittavat yksilöllisyyttä, jossa pyritään toimimaan itsen lisäksi myös muut huomioiden ja jopa heidän hyväkseen. Individualismin ja altruismin piirteiden yhdistämisen Näre ja Lähteenmaa arvioivat tarjoavan tytöille poikia paremmat mahdollisuudet vastata modernin asettamiin haasteisiin. (Näre & Lähteenmaa 1992, 330-334)

5 KATUJEN KARNEVAALI JA ALKOHOLI

Mielipidekirjoituksia kirjoittaneet tytöt kuvaavat kaduilla viettämiensä iltojen ja öiden tunteja tavallisesta arkipäivästä eroavaksi hetkeksi. Olen nimittänyt näitä öisiä juhlamiseen ja hauskanpitoon liittyviä hetkiä *katujen karnevaaliksi*. Katujen karnevaalia hallitsee *karnevaalivapaus*, joka muuttaa öiset kadut erilliseksi muusta maailmasta ja arjen käytännöistä. Tyttöjen karnevaalikuvauksia käsitellessäni käytän apunani karnevaaleja eritelleitä tutkimuksia ja erityisesti venäläisen kirjallisuustieteilijän, Mihail Bahtinin, ajatuksia. Tarkoitukseni on kuvata tyttöjen päihteiden käytön karnevalistisia piirteitä ja osoittaa niiden yhtäläisyys Bahtinin kuvaaman karnevaalin kanssa.

5.1 Karnevaali toisena maailmana

Mihail Bahtin (1995, 9-11) kirjoittaa keskiajan karnevaalissa elämän muuttuneen leikiksi. Bahtinin mukaan karnevaalin aikana leikistä tulee hetkeksi koko elämän sisältö. Leikinomaiselle karnevaalille on ominaista arjen hierarkioiden nurinpäin kääntäminen ja sitoutumattomuus normeihin. Bahtin nimittää tätä karnevaalille ominaista arjesta riippumattomuutta karnevaalivapaudeksi. Myös tyttöjen kirjoituksissaan kuvaamalle katujen karnevaalille on ominaista Bahtinin jo keskiajalta löytämä karnevaalivapaus. Katujen karnevaali määrittyy kirjoituksissa uudistumisen ajanjaksoksi, jolloin arjen tunteina mahdottomaksi tuomittu muuttuu mahdolliseksi. Määritän katujen karnevaalin leikinomaiseksi pelikentäksi, jossa tavallisuuden rajat ja normit ovat ylitettävissä. Kadun pelikenttä on tavallisen arkimaailman ulkopuolella. Karnevaaliin liittyvä leikinomaisuus antaa tyttöjen toiminnalle joustavan kehyksen, josta voi etsiä vastauksia siihen, miten selvitä kohtaamistaan ristiriidoista niin lapsuuden ja aikuisuuden kuin nuoruuden ja naisellisuudenkin välillä. Karnevaalin leikinomaisuus mahdollistaa myös arjessa toisilleen ristiriitaisten näkemysten yhteensovittamisen ja vuorovaikutuksen.

Jo yksin arkipäiväisen hierarkkisuuden purkaminen ja tutuista rooleista irrottautuminen riittävät osoitukseksi karnevaalin erityisyydestä ja eroavuudesta arkipäivästä. Bahtin määritteli karnevaalimaailman sellaiseksi arjen vastakohtaksi, joka tarjosi erilaisen, epävirallisen näkökulman elämään. Karnevaaliajan on todettu

myös rakentaneen *toisen maailman*, joka tavallisen kansalaisen näkökulmasta eroaa selvästi jähmeästä ja virallisesta arkimaailmasta. (Bahtin 1995, 7-9)

"Sä aattelet, et kaikkien täytyy polttaa, täytyy ryypätä ja täytyy flirttailla jne. Kaikille se ei oo täytymistä, se on elämää isolla eellä. Niin kuin mullakin. Mä nautin kun mä saan juoda viikonloppuisin, saan kokea sen ihanan tunteen, kun pääsee irti koulun arjesta ja muustakin. Mä nautin kun mä saan pukeutua vartaloa nuoleviin vaatteisiin ja tuntea jätkien katseet ihollani. Mä nautin kun saan viettää perjantai-iltaa kaupungilla. Siellä on kaikki ihmiset, joilla on merkitystä mulle."

Monica (Suosikki 12/95)

Nimimerkki Monica kuvaa kirjoituksessaan viikonloppuisista katujen karnevaalia "*elämäksi isolla eellä*". Kaduilla vietetyt illat tarjoavat nimimerkille mahdollisuuden irrottautua arkielämästä ja erityisesti koulusta. Karnevaaliaikana kirjoittaja tapaa juuri niitä ihmisiä, joista hän pitää sekä tekee asioita, jotka tarjoavat nautinnon tunteen. Nimimerkin sanoista on luettavissa se, että karnevaali sisältää niitä asioita, jotka ovat hänelle juuri tällä hetkellä tärkeitä.

Koulu arjen jäsentäjänä

Todetessaan "*Mä nautin kun mä saan juoda viikonloppuisin, saan kokea sen ihanan tunteen, kun pääsee irti koulun arjesta ja muustakin*" nimimerkki Monica (Suosikki 12/95) ainoastaan mainitsee koulun arjen. Nimimerkki kuitenkin erittelee lausahduksessaan selkeästi koulun viikonloppuiltojen karnevaalista erilliseksi arjen tärkeäksi osaksi. Monican näkemyksessä toteutuu myös Peter McLarenin (1995, 41-45) esittämä ajatus siitä, että kouluopetus ja -kulttuuri jäävät helposti muusta, oikeaksi määritetystä elämästä irralliseksi saarekkeeksi. Nimimerkki Kaksonen -76 puolestaan määrittää mielipidekirjoituksessaan koulun suurin sanoin "*vähän tylsäksi laitokseksi*". Tällainen koulun kielteinen määrittely ei nuorten keskuudessa ole poikkeustapaus, vaan Tuula Gordon, Elina Lahelma ja Tarja Tolonen (1995, 3-4) toteavat artikkelissaan koulumetaforien olevan useimmiten juuri negatiivisia. Nimimerkin Monica tavoin myös Kaksonen -76 asettaa koulun arjen viikonloppuisen juhlimisen vastakohtaksi.

"Kouluhan on noin yleisesti ottaen vähän tylsä laitos, ja moni ajattelee siten, että kyllä se käytäntö opettaa. (...)

Mun mielestä kaupungilla viikonloppuisin "riehuminen", jota se ei varsinaisesti ole, on nuorten yleisin tapa rentoutua rankan kouluviikon jälkeen, eikä siinä ole mielestäni mitään pahaa."

Kaksonen -76 (Mekaks 3/95)

Tyttöjen kirjoituksissa kouluun liitetään jatkuva suorittaminen, menestyminen, pärjääminen ja ahkeruus. Katujen karnevaali puolestaan määritetään koululle vastakkaiseksi tilanteeksi, jota kuvaavat rentoutuminen ja riehuminen.

Helena Saarikoski (1994, 143-149) toteaa tutkimuksessaan, että penkinpainajaiset jakavat koulun arkikouluun ja karnevaalipiirteitä omaavaan penkinpainajaispäivään. Saarikosken mukaan penkinpainajaiset poikkeavat koulun arkijärjestyksestä ja ovat tällöin myös osoitus toisesta, koulukulttuurille vieraasta maailmasta. Kun koulun arkea tavallisesti kuvataan järjestyksen, pakkojen ja tottelemisen termein, määrittävät penkinpainajaispäivää sen vastakohtat eli kaaosmaisuus, vapaus ja hauskanpito. Penkinpainajaispäivää voidaan pitää erityistapauksena koulun kulttuurissa, koska silloin vapaa-aikaan liitetty karnevaali on tuotu osaksi koulun kurinalaista maailmaa. Penkinpainajaisten kaltaisen siirtymäritin lisäksi myös koulun ja auktoriteettien vastainen oppositio tuovat kouluun vapaa-ajan karnevalistisia elementtejä.

Vaikka myös koulumaailma voi ajoittain sisältää karnevalistisia piirteitä, määrittyy se pääasiassa karnevaalin vastakkaiseksi maailmaksi. Se, että tytöt mieltävät koulun ja karnevaalin toisilleen vastakkaisiksi, ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei niillä olisi yhtymäkohtia tyttöjen elämässä.

"Mä olen tavallinen 15-vuotias pimpu, jolla on ongelmavanhemmat! Pääsen mä perjantai-iltoina tonne torille (joka on palkkio 5 päivän läksyjen lukemisesta, sen myötä jaksaa opiskella) kavereitten kaa. Siellä mä juon sopivasti toisten tarjoomaa lonkkuu tai jotain. HUOM! SOPIVASTI!"

Vapaa(ko?) (Mekaks 11/96)

Nimimerkin opiskeluinnon syynä ei niinkään ole palava halu menestyä koulussa vaan vanhempien tyttärelleen asettamat vaatimukset. Läksyjen tunnollinen tekeminen ja koulun arjen onnistunut hoitaminen mahdollistavat vapautumisen viiden päivän kotiin ja kouluun keskittyvästä elämästä. Arkisiin kodin ja koulun sääntöihin sopeutumisen palkkiona on vapaus osallistua hetkeksi kadun karnevaaliin. Myös Saarikosken (1994, 149) tutkimuksessa osa abiturienteista on määrittänyt koulun vain pakolliseksi osaksi elämää ja velvollisuudeksi, jonka suoritettuaan he ovat oikeutettuja katujen

karnevaaliin. Ideaalisimmillaan katujen karnevaali on tyttöjen kirjoituksissa sitä, mitä he toivovat ja odottavat, mutta mistä he joutuvat lähinnä kouluun liittyvien velvollisuuksien ja yleisten sääntöjen vuoksi arkipäivisin kieltäytymään. Karnevaalin voidaankin todeta kompensoivan arjen uurastuksessa menetettyjä hetkiä.

Tyttöjen kirjoituksissa koulun arkimaailma ja karnevaali eroavat toisistaan erityisesti erilaisten aikakäsitysten vuoksi. Nimimerkki Rebel -77 kehottaa lukijoitaan aukaisemaan silmänsä kesän tarjoamille mahdollisuuksille ja tarttumaan niihin. Nimimerkin kirjoituksessa kesä määrittyy ajaksi, jolloin on mahdollista tehdä sellaisia asioita, jotka eivät kuulu arkeen, ja jotka arkipäivänä tehtynä vaikuttaisivat oudoilta.

"Hei siskot! Vilkaskaa ulos: siellä on kesä! Arska, piitsi, ja mansikkajätski, miettikää siskot... Me ollaan tässä maailmassa vaan kerran ja silloin bailataan! Kesä on kuin luotu meille: kaivetaan tallista vanhat pappatunskat ja lähetään baanalle... Tänä kesänä me tehdään kaikista unelmista totta. Humallutaan nuoruudesta ja joskus ehkä kaljastakin. Eletään niin kuin jokainen päivä ois viimeinen, tehdään tästä kesästä MAHTAVA! Että sopii sitten vanhana muistella... Rokkia. Rauhaa. Rakkautta."

Rebel -77 (Mekaks 7/94)

Vuodenaajoista kesä on tytöille se ajankohta, jolloin vapaa-aikaa on koulutyön rytmittämiä vuodenaikoja runsaammin ja irrottautuminen arjen tiukoista aikatauluista karnevaalinomaiseen toimintaan on mahdollista. Kesä näyttääkin olevan nuoruuden ihanteille sopivaa aikaa korostuneen vapautensa tähden. Kaarlo Laineen (2000, 38-41) mukaan koulussa vietettyä aikaa kuvastaa lineaarisuus, joka tekee ajasta tiivistä, säännönmukaista ja jopa mekaanista. Karnevaalille tyypillistä syklistyyttä taas määrittää luonnon kiertokulku, jonka kulusta ei äkillisten yllätysten tai muutosten tähden voi koskaan olla etukäteen tietoinen. Karnevaalin syklistyydelle on ominaista myös se, etteivät siihen kohdistu lineaarisen ajan keskeiset piirteet jatkuvan kehityksen ja eteenpäin menemisen muodossa. (Frykman & Löfgren 1979, 23-27)

Arki ja karnevaali limittyvät toisiinsa syklisen aikakäsitteen mukaisesti viikkojen ollessa arjelle omistettuja ja viikonloppujen pyhittyessä karnevaaliajaksi. Syklistyys oli Bahtinin (1995, 11) mukaan ominaista myös keskiajan karnevaalille. Vaikka karnevaalin ja arjen maailmat erotettiin toisistaan ja nimettiin jopa toistensa vastakohtiksi, limittyivät ne toistensa jatkumoiksi. Tyttöjen kirjoituksissa heidän elämänsä näyttääkin noudattavan syklistä aikakäsitystä lineaarisen sijaan.

Katujen karnevaali määrittyy tyttöjen mielipidekirjoituksissa toiseksi, arkimaailman ulkopuolella olevaksi maailmaksi. Karnevaalin maailmassa korostuvat

arjesta ja etenkin koulumaailmasta poikkeavat piirteet. Siinä ei ole selkeitä ylhäältä päin asetettuja tavoitteita ja sääntöjä, vaan sen aikana vallitsee toisen todellisuuden kaaosmaisuuksia ja rajattomuus.

5.2 Hierarkioita päällelleen kääntävä karnevaali

Bahtin (1995) on todennut, että keskiajan karnevaalille oli ominaista hierarkioiden nurinkääntäminen. Karnevaaliaikana ei välitetty tavallisista arkena voimassa olevista käyttäytymissäännöistä vaan irrottauduttiin jäykistä hierarkioista säännöttömyyteen ja rajattomuuteen. Karnevaaliaikana ei Bahtinin mukaan tunnettu keskiajalle tyypillisiä tiukkoja rajoituksia ja säännönmukaisuuksia, vaan ne kyseenalaistettiin ja niitä jopa ivattiin ja pilkattiin. Bahtin toteaa myös ylettömän, arjesta poikkeavan syömisen ja juomisen kuuluneen keskiajan karnevaaliin. Bahtin kirjoittaa viinin vapauttaneen peloista ja arkeen liitetystä hartaudesta totuuteen. Viinin sisältämän totuuden puolestaan nähtiin nostavan esiin pelottomuuden ja vapauden. (Bahtin 1995, 11-12, 248-254)

Tyttöjen kirjoituksissa katujen karnevaaliin liitetään toistuvasti yksi toive; halu pitää hauskaa. Hauskanpitäminen liittyy erottamattomasti kaduilla vietettyihin iltoihin. Tästä itsestään selvydestä huolimatta sen selventäminen, mitä hauskanpidolla tarkoitetaan ei ole tytöille helppoa. Jaana Jaatinen (1994, 121) kirjoittaa nuorten olettavan jo yksinomaan hauskanpidon termin kertovan tyhjentävästi sisältönsä niin, ettei sitä enenkään muille samanikäisille ole tarvetta tarkemmin selittää ja spesifioida. Päihteiden käytön itsestäänselvyys tulee esiin etenkin tyttöjen pohtiessa bailaamisen sisältöjä.

"Mä haluan kertoa ihan kaikille tään asian, se kuplii mun sisältä. Se on lähes yhtä ihana tunne kuin rakastuminen, elämää suurempaa. Se on tunne, joka tulee bailatessa. Bailauksella en tarkoita viinaa ja huumeita, en läheskään... vaan: aah, mikä tunne on olla menossa täydellä halulla ja hulluudellaan discolattiolla, valot tuikkii, tunnelma on tiivis ja mahtava, musa jyskyy suoraan sydämeen?!! Mä rakastan sitä, se saa kaikkoon kaikki huolet ja ainoa ajatus onkin vaan: "Move! Move! Mikä ihana biisi!!!"
(*Who?*) *Somebody danse with me -81 (Mekaks 7/95)*

Nimimerkki (*Who?*) *Somebody danse with me -81* kuvaa bailausta suurenmoiseksi tunteeksi, joka ottaa valtaansa mielen lisäksi myös koko ruumiin. Kirjoittaja korostaa sitä, että bailauksen myötä syntyvä tunne ei liity päihteiden käyttöön vaan

mukaansatempaavaan musiikkiin. Nimettyään bailaamisen ihanan tunteen herättäjäksi, kirjoittaja kiistää ne ennako-oletukset, joita hän uskoo kirjeensä lukijalla olevan. Nimimerkki kieltää näkemyksen siitä, että bailaaminen hänen kohdallaan automaattisesti tarkoittaisi alkoholin tai huumeiden käyttöä. Nimimerkki (Who?) Somebody dance with me -81 korostaa bailaamisensa päihteettömyyttä toistamalla sen, ettei hän juhliessaan ole humalassa: "*Mä en oo kännissä, en ees pilvessä, mä oon hurmiossa, musa ja se fiilis saa mut hurmioon!!*".

Nimimerkin kirjeestä käy ilmi se, että juhlimiseen liitetään nuorten keskuudessa lähes saumattomasti alkoholin käyttö. Päihteetön bailaaminen on mahdollista mutta niin harvinaista, että siitä on erikseen mainittava ja painotettava (ks. myös Jaatinen 2000a, 41). Esimerkiksi nimimerkki Minä vain -76 (Mekaks 1/95) kirjoittaa alkoholittomuudestaan seuraavasti: "*Tunnen olevani erilainen kuin muut nuoret, sillä mua ei kiinnosta monet semmoset asiat mitkä toisille tuntuu olevan kovinkaan tärkeitä; mua ei löydä iltamyöhään kaupungilta oleilemasta, discossa ei huvita käydä, en juo enkä polta*". Nimimerkki määrittää itsensä erilaiseksi nuoreksi, koska hän ei ole kiinnostunut viikonloppuiseen juhlimiseen liittyvistä asioista. Vaikka juomattomuus onkin nuorten piirissä sallittua, pidetään sitä valintana, jonka myötä nuori voi tulla määritetyksi kuuluvaksi marginaaliryhmään.

Sen lisäksi, että alkoholin käyttö lähes aina kuuluu bailaamiseen, on katujen karnevaalille ominaista myös alkoholin käytön humalahakuisuus. Karnevaalin humalahakuisuuden myötä myös tyttöjen kirjoituksissaan mainitsevat alkoholimäärät olivat runsaita. Kuten Bahtinin (1995, 11-12) karnevaalikuvauksissakin on tyttöjen kirjoituksissa päihteiden käyttöä kuvattu hillittömyyden ja rajattomuuden termein.

"Homma alko silleen, että ajatus oli lähtee vaan bailaa frendien kaa ja dokaa jonku verran. Alotettiin aikasin ja ilta meni iha hyvin. Sit tuli vimma juoda vaa enemmän ja lisää, vaikka oltiin jo ihan perseellään. Nii me aina tehti. Juotii viinat loppuun, eihä me nyt niitä turhaan ostettu. Litkut oli jotain 60 % eli siis ihan "keskivahvaa". Pirtuu, vodkaa, konjakkii, likööri... kaikki sekasin ja kurkusta alas. Me sit vaan juotiin yks pullo toisessa handyssa ja toinen toisessa."

Neverending dream... (Mekaks 4/97)

Nimimerkki Neverending dream... kuvaa bailausmuistonsa keskeisesti liittyvää päihteiden käyttöä vimmaksi, joka on ottanut hänet valtaansa. Vimman voimakkuutta kuvaa se, että juominen ei keskeytynyt edes humalatilaa jo ollessa voimakas. Juomisen vimmaisuuksia ja sen absurdiutta kirjoittaja korostaa vielä kertomalla, ettei hänelle enää

riittänyt yksi pullo, vaan juomaa piti kaataa kurkkuun kaksin käsin. Tyttöjen kirjoituksissa bailaamiseen liittyvä päihteiden käyttö on tavallisesta ja hyväksyttävästä maistelusta poikkeavaa, ylenpalttista ja liioiteltua.

Sen lisäksi, että kirjoittajat erittelevät juotujen juomien määriä, he nostavat esiin myös käyttämänsä alkoholin vahvuuden. Ankaraan bailaamiseen liitetään usein vahvat alkoholijuomat kuten nimimerkin Neverending dream... kirjoituksessaan mainitsevat pirtu, vodka, konjakki ja likööri. Vahvoiksi alkoholijuomiksi tunnistettavat antavat viitteitä niistä saavutetun humalan voimakkuudesta. Nuoret suosivat pääasiassa mietoja juomia, esimerkiksi olutta ja siideriä, mihin suhteutettuna vahvasta alkoholijuomasta hankittu humala näyttäytyy entistä vahvempana (Metso & Ahlström 1999, 27). Humalan voimakkuutta tytöt kuvaavat usein ylitsevuotavasti ja jopa liioitellenkin. Ilmaisut "*oltiin tosi kännissä*", "*6 promillen humalassa*" ja "*niin humalassa ettei nimeään tiedä*" ovat tyttöjen joko omaa tai toisten nuorten humalaa kuvaamaan käyttämiä termejä. Tulkitseen osittain mahdottomienkin ilmaisujen tarkoitukseksi varmistaa se, että lukija ymmärtää humalan todella olleen voimakkaan.

Päihteet ja niiden raju, siemilun rajat roimasti ylittävä käyttö muodostavat katujen karnevaalin perustan, koska niiden käytön myötä karnevaalin ominaispiirteet korostuvat ja nousevat selkeästi esiin (ks. esim. Jaatinen 1994, 122). Karnevaalin maailmaa kuvastaa Bahtinin (1995, 8-9) mukaan päinvastoin tekemisen ja ylösalaisin kääntämisen lisäksi hillittömyys, ambivalenttisuus, leikkimielisyys ja rajattomuus. Raju ja jopa hallitsematon päihteiden käyttö sekä tuottavat karnevaalia että ovat erottamaton osa sitä. Päihteet siis sekä tekevät katujen karnevaalin mahdolliseksi synnyttämällä oikeanlaisen tunnelman että antavat luvan karnevaaliseksi määritellylle käyttäytymiselle.

Katujen karnevaalille ominainen pyrkimys arjen auktoriteettisuhteiden uhmaamiseen ja uudelleen muodostamiseen on havaittavissa myös aineistoni tyttöjen päihdekirjoituksista. Tyttöjen kirjoituksien auktoriteetit ovat pääasiassa aikuisia, jotka tavalla tai toisella pyrkivät kaventamaan nuorten vapautta. Esimerkiksi nimimerkki Apuatarvitseva kirjoittaa toistuvasta tilanteesta, jossa hän yhdessä ystäviensä kanssa on uhmannut discon järjestysmiesten valtaa.

"Kaks vuotta sitten mä menin seiskalle. Siitä alkoi mulle oikein muutoksen aika. Alettiin ryypätä tosi usein aina viikonloppuisin. Käytiin diskoissa ja oltiin tosi kännissä. Tehtiin kaikkee tosi tyhmää, juostiin diskoon sisälle

ilmatteen järjestysmielien ohi, koska ei ollut rahaa enää maksaa sisälle, kun oli pistänyt kaikki rahat kaljaan tai johkuun muuhun alkoholiin." *Apuatarvitseva (Suosikki 1/95)*

Kirjoittaja määrittelee alkoholin syyksi, joka on saanut hänet vastustamaan järjestysmiesten valtaa. Alkoholin nauttiminen on toisaalta yllyttänyt kirjoittajan tekemään tyhmyyksiä ja saanut käyttäytymään yltiöpäisesti yleisesti hyväksytyjen sääntöjen vastaisesti. Toisaalta taas alkoholi ja sen hankkiminen ovat nimimerkin mukaan olleet rahallisesti niin suuria menoeriä, että niiden ostamisen jälkeen ei enää ole ollut muita kuin sääntöjä rikkovia mahdollisuuksia hauskanpitoon.

Matti Virtanen (1982) toteaa uhman olevan yksi niistä suomalaisen päihteiden käytön piirteistä, jotka tekevät suomalaisesta humalasta erilaisen ja muista poikkeavan. Virtanen kirjoittaa uhman olevan ominaista niille, jotka ovat alistettuja tai voimattomia. Humalan myötä henkiin heräävä uhma on vieraan ja epäoikeudenmukaiseksi koetun vallanpitäjän vastustamista. Virtasen mukaan uhmassa ei kuitenkaan vielä ole kyse taistelusta valtaa pitävää tahoja kohtaan, vaan päihteiden avulla syntynyt uhma on tuon taistelun korvike. (Virtanen 1982, 13-16) Päihteiden työssä synnyttämässä uhmassa on tulkintani mukaan pääasiassa kyse juuri juomisen myötä tarjoutuvasta mahdollisuudesta kapinaan. Kapinassa ei ole kyse halusta syrjäyttää valtaa pitäviä, eli tyttöjen tapauksessa lähinnä aikuisia, vaan tarpeesta kyseenalaistaa heidän oikeutensa toimia määrittelijöinä.

Koska valtaosa aikuismaailman edustajista paheksuu nuorten päihteiden käyttöä ja perustelee mielipiteensä asiaa koskevan lainsäädännön avulla, nousevat päihteet myös yhdeksi nuorten täsmäaseksi aikuisten ja nuorten välisellä kiistakentällä. Halutessaan osoittaa, ettei mukaudu nöyrästi ylhäältäpäin annettuihin sääntöihin, voi nuori päihteitä käyttämällä ilmaista toimivansa oman mielensä mukaan. Tietoisuus päihteiden käytön vaaroista ja haitallisista seurauksista itselle jäävät taka-alalle, kun elämän ohjenuoraksi muodostuu halu olla selvästi muista erillinen oman elämänsä ohjailija. Samalla tämä merkitsee erottautumista aikuisuudesta, joka tyttöjen mielipidekirjoituksissa on muiden mielipuolisiinkin toiveisiin mukautumista ja määrittelyn kohteena olemista. Arhi Kuittinen (1993, 120) nimeää tällaisen käytöksen *negatiiviseksi itsenäisyydeksi*, jolle on ominaista vallalla olevan kulttuurin mallioppimisen vastustaminen ja sille vastahakoiseksi heittäytyminen. Negatiiviseksi tällainen erottautuminen määrittäytyy Kuittisen mukaan valtakulttuurin näkökulmasta.

Tyttöjen katujen karnevaalissa uhma ei kuitenkaan aina riitä, vaan se voi muuttua uhkaksi. Seuraavassa otteessa nimimerkki Nikki -72 kuvaa jo menneisyyteen kirjattavan karnevaalin hektisyyttä rumbaksi.

"Oma rumbani alkoi ollessani kolmentoista. Valehtelin niin lahjakkaasti, että itsekin uskoin stooreihini. En pitänyt lupauksiani koskaan. Valitsin frendini arimmasta päästä ja muokkasin heistä haluamiani. Tappelin, olin täynnä vihaa. Humalassa kävin tuntemattomien kimppuun ja humalassa olin lähes aina. Hakkasin äitini. Varastin aina kun sain silmiini jotain pöllimisen arvoista. Keikkasimme kodinkoneita, stereoita ym. Myimme ne ja näin rahoitimme itsetuhomme. Viinaa, tabuja, kannabistuotteita kului. Meni lujaa. En tarvinnut ketään neuvomaan, jengi oli perheeni ja minä nousin nopeasti perheen pääksi. Koulu oli oiva temmellyskenttä: riehuin työkseni, hakkasin liikunnanopettajan, joka oli kaiken päälle raskaana."

Nikki -72 (Suosikki 1/1995)

Rajuun elämään on kuulunut räjähtäviä vihan tunteita, raivoa, rötöstelyä ja monenlaisten päihteiden käyttöä. Nimimerkille Nikki -72 karnevaali ei ole enää ollut hetkittäistä uhmaa aikuisauktoriteetteja kohtaan, vaan hänen karnevaalinsa on ollut nopeatempoista ja jatkuvaa rumbaa. Uhmasta on kehittynyt fyysinen uhka nimimerkkiä ympäröiville aikuisille. Kyse ei ole enää ollut yksinomaan nimimerkkiä itseä koskevista asioista, vaan hän on puuttunut muiden yksilöiden vapauteen uhkaamalla heidän fyysistä turvallisuuttaan. Hakatessaan äitinsä sekä raskaana olevan opettajansa nimimerkki kokee astuneensa jopa karnevaalin säännöttömyyden rajojen yli.

Nimimerkin Nikki -72 kuvausta ei voidakaan enää pitää karnevaalina, koska kaaosmaisuudesta ja säännöttömyydestä on tullut kirjoittajan elämän perusta sen sijaan, että ne kuuluisivat karnevaalin erityistilanteeseen. Mihail Bahtin (1995, 9-11) korostaa kirjoituksissaan sitä, että karnevaali on väliaikaista ja siihen osallistuvat tietävät karnevaalin kestävän vain ennalta määritetyn aikajakson, jonka päätyttyä arjen hierarkiasuhteet ja toimintasäännöt jälleen otetaan käyttöön. Myös nimimerkin Nikki -72 toteamus "*... luulin, että maailma on mun ja elämä puolestaan jonkinsortin bailausareena*" on osoitus siitä, ettei hänen elämässään ole enää ollut kyse väliaikaisesta katujen karnevaalista. Nimimerkin kohdalla kyse on ollut koko elämää hallitsevasta rumbasta, jossa mikä tahansa tila on milloin tahansa ollut sopiva karnevaaliareena. Nimimerkin Nikki -72 esittämät karnevaaliviittaukset ovat kuitenkin harvinaisia tyttöjen kirjoittamissa mielipidekirjoituksissa. Suuri osa tyttöjen kirjoituksista asettuu Bahtinin karnevaalille nimeämiin perusedellytyksiin: niiden tapahtumakenttänä on jokin yleinen

tai sellaiseksi nuorten näkökulmasta määriteltävissä oleva tila ja karnevaali uhmakkuuksineen on tarkkarajaista ja vain väliaikaista.

Vaikka tyttöjen kertomuksissa onkin selvästi yhtäläisyyksiä Bahtinin kuvaaman karnevaalin kanssa, on niiden välillä myös selkeitä eroja. Vaikka karnevaaliaika on nykytytöille sellaista vapautumisen aikaa, jonka ajaksi he saavat ja saavuttavat tavallista enemmän autonomiaa ja valtaa suhteessa aikuisiin, ei karnevaali kuitenkaan ole niin kokonaisvaltaista kuin se Bahtinin kuvaamana ilmenee. Bahtinille (1995, 9-11) karnevaali oli kansanjuhla, johon osallistuvat kaikki luokasta, säädystä tai iästä riippumatta. Nykyiseen katujen karnevaalin taas osallistuvat vain lähinnä nuoret keskenään aikuisten pitäytyessä kaukana karnevaalihuuman täyttämistä kaduista. Lisäksi nuorten viikonloppuisissa karnevaaleissa näkyvät aikuiset ovat varustautuneet omaa auktoriteettiaan ja asemaansa osoittavilla symboleilla, jotka erottavat heidät selvästi nuorista karnevaaliosallistujista. Esimerkiksi poliisit ja discoja valvovat järjestysmiehet ovat selvästi nuorista erillisiä ja heistä erotettavissa.

Vaikka katujen karnevaalilla ei voidakaan saavuttaa samankaltaista hetkellistä eri ikäisten ja erilaisten ihmisten välistä yhdessäoloa ja tasa-arvoa kuin Bahtinin kuvaamassa ideaalissa karnevaalitullassa, on katujen karnevaalissakin läsnä jatkuva pyrkimys sivuuttaa arjessa voimassaolevat säännöt ja niiden ylläpitäjät. Kadun karnevaalissa pyrkimys auktoriteettien kumoamiseen ei kohdistu yksinomaan fyysisesti läsnä oleviin aikuisiin, vaan nuorten karnevalistinen käyttäytyminen kohdistuu myös poissaoleviin aikuisiin ja voimassaolevaan yhteiskunnalliseen järjestykseen. Aikuisille nuorten karnevalistinen käyttäytyminen ja etenkin päihteiden käyttö sekä muut lakia ja yleistä järjestystä rikkovat toiminnot näyttävät uhkana ja vääränlaisena vapauden muotona. Karnevaalissa näyttääkin piilevän vaara hallinnassa pidettävän ja hetkellisen uhman muuttumisesta vallitsevaksi uhkaksi (ks. esim. Holmila & Haavisto 1997, 150).

5.3 Kadut karnevaaliareenana

Bahtin (1995, 9) toteaa karnevaalille olevan ominaista myös sen, että se karttoi yksityisiä tiloja keskittyen julkisiin alueisiin. Etenkin torit olivat Bahtinin mukaan keskiajalla keskeisiä karnevaalialueita. Leena Suurpää (1996, 52) on todennut nuoruuden sijoittuvan aina johonkin aikaan ja tilaan. Nimimerkki Youth is for living! (Mekaks 11/96) kirjoittaa nuoruuden tiloista toteamalla ”*joka perjantai mä hillun kartsalla tai discossa, enkä ole sen kanssa kiltisti kotona*”. Kirjoituksessaan nimimerkki

erittelee kodin ja kaupungin toisilleen vastakkaisiksi tiloiksi. Viikonloppuna kodin ulkopuolella vietetty aika nimetään hauskanpidoksi, jossa korostuvat sosiaalisuus, nautinnollisuus ja vapaus uusiin kokemuksiin. Viikonloppuiltojen viettäminen kotona taas määrittyy kiltteydeksi ja mitään tapahtumattomuudeksi sisäänpäinkääntyvyydeksi. Tyttöjen kirjoituksissa nuoruuden ihanne eli hedonistinen ja autonominen vapaus paikantuukin ensisijaisesti julkisiin tiloihin.

Timo Kopomaan (1997, 21) mukaan julkiset tilat ovat ideaalisimmillaan joustavia, spontaaniin toimintaan soveltuvia ja helposti käytettävissä olevia vapauden tiloja. Niin kaduille kuin muillekin keskeisille julkisille paikoille on ominaista se, että ne voidaan määrittää ei-kenenkään -maaksi, joka kuuluu samanaikaisesti yhteisesti kaikille muttei kenellekään erityisesti (Hoikkala 1986, 21, ks. myös Roos H.-E. 1986, 38-43).

Nuorten kannalta tarkasteltuna tämä merkitsee sitä, että kadut ovat myös heille avoimet ja vastaanottavaiset. Illan muuttuessa yöksi pääosa kaduilla liikkuvista aikuisista on humalaisia ravintola-asiakkaita, nopeasti kaupungin läpi kiiruhtavia ohikulkijoita tai työkseen kaupungin järjestystä valvovia. Mats Lieberg (1992, 62) selittää katujen tyhjenemisen keskiluokkaistumisella, minkä etenemisen myötä etenkin aikuistoimijat ovat siirtyneet erillisille, kulloistakin tarkoitusta varta vasten rakennetuille harrastusalueille.

"About kaksi vuotta sitten kun mä olin aloittelemassa kuudetta luokkaa aloin hengata mun silloisen "bestiksen" kanssa, Mä jumaloin sitä, koska se oli mua vuotta vanhempi ja mä luulin, että se ois muka suosittukin, vaikka todellisuudessa se oli aivan jotakin päinvastaista.

Viinaa kului ja hauskaa oli eikä porukat kotona osanneet aavistaa, mitä heidän pikkuenkelinsä teki muka ollessaan ystävättärillään yötä. Oltiin isoja ja kovia!"

Amalia (Suosikki 10/95)

"Kaikki romahti, kun mä saavuin pe-iltana kytien saattamana perskännissä himaan. "Sä sitte teit sen, taas?!" mutsi kilju itku kurkussa ja faija tuijotti mua halveksuen, ku jotain ufoa."

Pikkujuoppo (Mekaks 6/97)

Tyttöjen kirjoituksissa aikuiset eivät ole juurikaan läsnä. Sekä nimimerkit Amalia että Pikkujuoppo toteavat omien vanhempiansa olevan varsin tietämättömiä siitä, mitä heidän nuorensa tekevät astuessaan viikonloppuiltoina kotioven ulkopuolelle. Esimerkiksi Amalia on jo hyvin nuorena, 12-vuotiaana, elänyt kaksoiselämää ja

onnistunut yhdistämään kaksi toisilleen vastakkaista roolia. Kotona hän on vanhempiensa silmissä näyttänyt tavalliselta hyvin käyttäytyvältä nuorelta. Samanaikaisesti muut nuoret ovat määrittäneet nimimerkin villiksi bailaajaksi. Vanhempien ja muiden aikuisten poissaolo kaduilta sekä Amalian kyky esiintyä tarvittaessa kilttinä perhetyttönä on tarjonnut nimimerkille mahdollisuuden siirtyä valvotusta lapsen maailmasta nuoruudessa ihannoituun ja odotettuun vapauteen.

Nimimerkki Pikkujuoppo puolestaan ei ole onnistunut Amalian tavoin erottamaan julkisilla kentillä ja kotona ylläpitämiään rooleja, vaan katujen tapahtumat ovat poliisisaattueen muodossa kulkeutuneet myös kotiin. Pikkujuopon kirjoitus osoittaa sen, että aikuiset tulevat nuorten viikonloppukuvauksissa esiin vain silloin, kun sattuu jotakin erityistä eli nuori esimerkiksi sammuu tai satuttaa itsensä. Ilman tällaista erityistapausta niin nuorten vanhemmat kuin muutkin aikuiset määrittyvät kuuluviksi öisten katujen ulkopuolelle yksityisempiin tiloihin.

Pasi Kumpulainen (1995) puolestaan toteaa, että öiset kadut ovat aikuisten ohella myös yleisesti hyväksytyistä ja sisäistetyistä yhteiskunnallisista arvoista ja normeista tyhjennettyjä. Yhteiskuntajärjestystä ylläpitävän säännöllisyyden ja ennustettavuuden tilalle astuvat Kumpulaisen havaintojen mukaan eläminen veitsen terällä tilassa, jossa kukaan mukanaolijoista ei koskaan voi olla täysin varma tapahtuvista asioista tai muiden läsnäolijoiden käytöksestä. Olennaista nuorten öisille kaduille on se, että säännöt ovat tilannekohtaisia ja syntyvät ennakoimatta tässä ja nyt. (Kumpulainen 1995)

Sekä aikuisten puuttuminen öisestä katukuvasta että arkipäivän sääntöjen jääminen taka-alalle antavat nuorille mahdollisuuden ainakin hetkeksi irrottautua itsenäisiksi toimijoiksi. Itsemääräämisoikeutta lisää oman tilan saaminen ja sen haltuun ottaminen, mikä puolestaan tarjoaa mahdollisuuden antaa tilalle uusia, omia merkityksiä (ks. Lieberg 1992, 58). Julkiset tilat sopivat hyvin tällaisiksi muuttuviksi ja joustaviksi tiloiksi, joille saavat erilaisia merkityksiä määrittäjästä ja tilanteesta riippuen. Esimerkiksi tori, joka päivällä määrittyy nuorten silmissä mitään sanomattomaksi, muuttuu illan ja yön tunteina mielenkiintoiseksi ja runsaasti sosiaalisia kontakteja sisältäväksi tapahtumien areenaksi.

Mats Lieberg (1992) kirjoittaa nuorten korostavan erilaisiin tiloihin mieltäessään niiden tarjoamien eri vaihtoehtojen moninaisuutta ja sosiaalisiin suhteisiin tarjoutuneita mahdollisuuksia. Aikuiset puolestaan suuntaavat Liebergin mukaan ensisijaisesti tiloihin, jotka ovat tiettyyn rajattuun toimintaan mitoitettuja ja osoitettuja.

(Lieberg 1992, 85) Katujen valttina nuorten suhteen onkin se, että ne tarjoavat muista nuorten käyttämistä tiloista eroten helpon mahdollisuuden tilan vapaaseen käyttöön ja sen muokkaamiseen. Vaikka nuorten on todettu soveltavan esimerkiksi koulun tiloja omiin tarkoituksiinsa, ovat kadut kuitenkin tällaisia institutionaalisia tiloja joustavampia ja helpommin nuorten vapautta tukevia (ks. esimerkiksi Laine 2000).

Niin kadut kuin muutkin ainakin väliaikaisesti aikuisista tyhjentyneet tilat tarjoavat nuorille mahdollisuuden omien tilojen saavuttamiseen. Paul Corrigan (1989) on nimittänyt tällaisia alueita nuorten *vapaa-alueiksi* (free zones). Vapaa-alueille on ominaista se, että siellä vallitsevat nuoruudelle ja nuorille ominaiset olosuhteet sekä vapautuminen aikuiskulttuurista peräisin olevista tavoitteista ja määräyksistä. Määritänkin kadut yhdeksi keskeiseksi nuoruuden toiminta-areenaksi, joka mahdollistaa nuoruuteen kuuluvaksi määritetyn autonomisen ja hedonistisen vapauden toteutumisen.

Tyttöjen mielipidekirjoituksissa kadut kuvautuvat jännityksen ja tapahtumarikkauksen alueeksi. Tästä huolimatta kaduilla tapahtuvaa tekemistä kuvataan monissa kirjeissä pysyvyyttä tai paikallaan olemista kuvaavin sanoin. Tyttöjen kirjoituksissa kuvataan sitä kuinka kaupungissa esimerkiksi käydään ja oleskellaan. Nimimerkin Nörtti -83 kirjoituksessa sekä kotona että kaupungissa vietetyt perjantai-illat piirtyvät osittain samankaltaisiksi:

"Arvatkaa, mikä mua pännii? Se, et jos joku fiksu ihminen ei käy kaupungilla, vedä röökiä ihan humalassa ja juo päätään täyteen, on niinsanotusti nörtti. Millä oikeudella nää ns. kovikset mollaa meitä, jotka ollaan sen verran järkeviä, ettei haluat lyhentää elämäämme ryyppäämisellä? Mitä se muille kuuluu, kuka käy perjantaina kaupungilla ja kuka istuu kotona virkkaamassa pitsiä?"

Nörtti -83 (Mekaks 3/97)

Kaupungissa vietettyä aikaa nimimerkki Nörtti -83 kuvaa ulkona käymiseksi, kotona oloa taas kuvaa paikoillaan istuminen. Keskeisenä erottavana tekijänä on se, että kaduilla vallitsee jatkuva tapahtumien mahdollisuus, jota kodin yksityinen rauha rajoitettuine mahdollisuuksineen ei juurikaan tarjoa. Paul Corrigan (1989, 103-105) kirjoittaaakin katujen tekemättömyyden olevan vain näennäistä, koska kadut ovat täynnä mahdollisia tapahtumia ja niiden alkamisen odottamista. Kun öisien katujen toiminnan mahdollisuus herää henkiin, kaduilla muun muassa hillutaan, sekoillaan ja pyöritään. Katujen pysähtyneisyys onkin vain näennäistä, koska pinnan alla kuplii jatkuva

odotustila sen suhteen, kykeneekö katu juuri kyseisenä iltana vastaamaan tyttöjen sille asettamiin hauskanpitoon liittyviin odotuksiin.

Nuorten joustavuudesta tilojen suhteen kertoo myös se, miten he ohimeneviksi hetkiksi tekevät yksityisistä tiloista julkisia. Tyttöjen kirjoituksissa etenkin kotibileissä on usein kyse kodin yksityisen tilan julkistamisesta ja avoimeksi tekemisestä. Vaikka kotibileet on voitu alun perin tarkoittaa suljetulle ryhmälle tarkoitetuksi illanvietoksi, kasvavat ne usein julkisiksi, rajaamattomalle joukolle nuoria avoimiksi juhliksi. Leena Suurpää ja Jaana Lähteenmaa (1995, 259) ovatkin todenneet nuorille olevan ominaista sen, että he yhdistävät julkisen ja yksityisen tilan ominaisuuksia joustavasti toisiinsa.

Kotia ja muita yksityisen sfäärin tiloja on pitkään pidetty tyttöjen tilana, kun taas poikien on nähty tyttöjä huomattavasti useammin suuntaavan julkisen avoimiin tiloihin (McRobbie & Garber 1989, 209-222). Mats Lieberg (1995, 26) on kuitenkin havainnut ruotsalaisnuoria käsittelevässä tutkimuksessaan tyttöjen suuntaavaan aiempaa laajemmin perinteisesti maskuliiniseksi määriteltyihin tiloihin samanaikaisesti kun teini-ikäiset pojat puolestaan suuntaavat privaatin sfääreihin. Myös Pasi Kumpulainen (1995, 22-23) on havainnut tyttöjen ottavan entistä enemmän julkista tilaa haltuunsa. Kadut ovatkin yksi niistä julkisista tiloista, joissa myös tytöt nykyään näkyvät ja kuuluvat.

5.4 Karnevaalin naiselliset tytöt

Katujen karnevaali ei eroa arjen kouluntäyteisestä elämästä yksinomaan toimintojensa kohdalla, vaan tyttöjen siirtyessä öiseen karnevaalimaailmaan myös heidän ulkomuotonsa muuttuu ja siihen kohdistuu arjesta eroavia odotuksia. Nimimerkki Pelkkä säälittävä näyttelijä 80 kuvaa seuraavassa otteessa ulkonäköään ja niitä yleisiä tyttöjen ulkoiseen olemukseen liittyviä vaatimuksia, jotka katujen karnevaalissa vallitsevat:

"Jos sä meinaat saada jätkäkaverin ja olla jotain kavereitten silmissä, niin sun täytyy iskee naamaan sentin kerros meikkiä, pukeutua minariin ja vartaloa nuolevaan puseroon, vetää pää täyteen viinaa, pistää Marlboro huuleen ja mennä hilluun kartsalle."

Pelkkä säälittävä näyttelijä 80 (Suosikki 10/95)

Nimimerkki Pelkkä säälittävä näyttelijä 80 listaa kirjoituksessaan vaatimuksia, jotka viikonloppuisin kohdistuvat tyttöihin ja heidän ulkomuotoonsa. Nimimerkin mukaan

tyttöjen on katujen karnevaalissa kaikin käytettävissä olevin tavoin pyrittävä korostamaan olemuksensa feminiinisiä piirteitä. Parhaiten tämä nimimerkin Pelkkä sääällittävä näyttelijä 80 mukaan käy käyttämällä mahdollisimman naisellisia vaatteita. Naisellisuutta korostaviksi vaatekappaleiksi Pelkkä sääällittävä näyttelijä määrittää vaatteet, jotka seuraavat tiukasti ruumiin muotoja jättämättä katsojalle epäilystä siitä, kumpaa sukupuolta asusteiden kantaja edustaa. Vaatteiden lisäksi meikkaamisella on nimimerkin Pelkkä sääällittävä näyttelijä 80 mukaan suuri merkitys katujen karnevaaliin osallistuttaessa. Tyttöjen kirjoituksista on luettavissa se, että katujen karnevaalissa omasta biologisesta sukupuolesta tehdään mahdollisimman näkyvä ja sitä pyritään kaikin mahdollisin keinoin korostamaan.

Nimimerkin Cry-Baby kirjeestä käy ilmi se, että sukupuolen selkeä määriteltävyys on tytöille tärkeää myös kadun karnevaalin ulkopuolellakin:

"Olen 15-vuotias enkä ole edes kunnolla jutellut poikien kanssa saati sitten seurustellut. Minä haluaisin kyllä, mutta miten? Olen mielestäni suhteellisen nätti ja sopivan painoinen. Monet sanovat laihaksikin, enkä ole mikään kanamainen kotkottaja, mutta en kyllä kovin poikamainenkaan."
Cry-Baby (Mekaks 7/97)

Nimimerkki kirjoittaa olevansa varsin tavallinen tyttö kuvaten itseään seuraavalla tavalla: "*suhteellisen nätti ja sopivan painoinen*". Todettuaan, ettei ole naisellisuuttaan äärimmäisyyksiin korostava "*kanamainen kotkottaja*", kiistää nimimerkki Cry-Baby suoraan sanoin heti samassa virkkeessä olevansa myöskään poikamainen. Katujen karnevaalissa poikamaisuus on vielä tuomittavampaa, koska siellä naisellisuuden korostamista ei pidetä niinkään äärimmäisyyksiin menevänä "kotkotuksena" vaan tilanteeseen sopivana ja jopa odotettuna pyrkimyksenä.

Kahta edeltävää otetta, nimimerkkien Pelkkä sääällittävä näyttelijä 80 ja Cry-Baby kirjoituksia, yhdistää näkemys siitä, että katujen karnevaalissa vallitsevat tietyt tunnistettavissa olevat tyttöjen ulkomuotoon liittyvät odotukset. Katujen karnevaaliin sisältyy kirjoittajien mukaan odotus siitä, että tytöt tekevät sukupuolestaan ulkonäkönsä naisellisia piirteitä korostamalla selvästi havaittavan. Naiselliset vaatteet ja meikkaus ovat naiseuden ulkoisia ja yleisesti tunnistettavissa olevia tunnusmerkkejä, joita käyttämällä tytöt voivat osoittaa astuneensa lapsuuden viattomasta, lähes sukupuolettomastakin tilasta kohti aikuisuuden sukupuolittunutta maailmaa. Katujen karnevaalin kollektiivinen ruumiinkuva sisältää odotuksen siitä, että tytöt kykenevät ja myös haluavat todistaa feminiinisyyttään tekemällä siitä näkyvää ja havaittavaa.

Harriet Bjerrum Nielsenin ja Monica Rudbergin (1994, 55-56) mukaan esimerkiksi minihameiden käyttö ja meikkaaminen ovat sellaisia aikuisuuden osoittimia, joita tytöt käyttävät vapautuakseen lapsuudesta ja osoittaakseen ympäristölleen olevansa täysikasvuisia aikuisia. Sari Näre (1992, 35) puolestaan toteaa ensisijaisesti juuri ruumiin olevan tytöille se, jonka avulla he osoittavat omaa autonomiaansa. Myös Frigga Haug tutkimusryhmineen (1987, 63) on väittänyt, että erityisesti juuri tytöille nuoruuden yksilöityminen on ruumisvälitteistä, jolloin ulkonäöllä on suuri merkitys (ks. myös Aapola 1997, 67). Aineistoni tytöille ulkoisen naisellisuuden korostaminen käyttämällä aikuismaisia, hyvin feminiinisesti ja seksuaalisesti latautuneita naiseuden symboleja katujen karnevaalissa merkitsee astumista aikuisuuden maailmaan. Tytöille omaan ulkonäköön vaikuttaminen on yksi osoitus siitä aikuisuuteen liitetystä autonomiasta, jota kohti he pyrkivät.

Nimimerkin Susku -81 kirjoituksesta on selvästi havaittavissa se, kuinka paljon omaan ulkonäköön ja ruumiiseen liittyy oman autonomian harjoittamisen tarvetta. Susku -81 osoittaa kirjoituksessaan odottavansa, että hän saisi päättää itse edes omasta ulkonäöstään.

"Onks teistä oikein, kun mun mutsi määrää hirveesti mun tekemisistä? Se päättää että mä en saa värjätä (ees sävyttää) mun hiuksii, että mä en saa laittaa kolmatta korvista enkä lävistyksiä muualle itteeni, mä en saa juua enkä polttaa, mä en saa lähteä bileisiin tai discoon ko sen luvalla, mun täytyy kysyä siltä lupa ku meen kaverille yöksi ja mä en saa mennä bileiden jälkeen kaverille yöksi, kun se luulee että mä sitte joisin."

Susku -81 (Mekaks 11/97)

Katujen karnevaalissa naisellisuuden korostaminen on tytöille se asia, jonka avulla he näkyvimmin voivat tuoda esiin omaa aikuisuuttaan. Ollessaan välinpitämätön ulkomuotonsa suhteen tai heittäytyessään ulkonäöllisesti poikatytöksi, tyttö irtisanoutuu ainakin osittain katujen karnevaalin keskeisestä tavoitteesta eli aikuismaisen autonomian saavuttamisesta. Ulkonäöltään poikamainen tyttö leimataan helposti muiden nuorten silmissä lapselliseksi, koska hän pitää kiinni lapsenomaisesta ulkomuodosta kieltäytyen siirtymästä naisellisuuteen. Barbara Hudsonin (1984) tekemissä haastatteluissa valtaosa vastaajista arvioi naisellisuuden merkitsevän ensisijaisesti juuri feminiinistä ulkomuotoa. Kyse ei Hudsonin mukaan ole yksinomaan siitä, että tyttöjen odotetaan näyttävän naisellisilta, vaan heiltä odotetaan myönteistä suhtautumista naisellisuuteen ja halua tavoitella sitä. (Hudson 1984, 38)

"Voisin tietty kysyä, mikä mussa on vikana, mutta en kysy, koska sen nyt tietää. Inhoan pitää naisellisia ihonmyötäsii vaatteita enkä meikkaa, mulla ei oo pitkiä hiuksia. Luonnehan se on tärkein, mutta kun sekin on vähän pentumaisen päättäväinen. Mää onkin suunniteltu mun elämän ilman aviomiestä..."

Seasnail (Mekaks 7/95)

Nimimerkki *Seasnail* osoittaa kirjoituksessaan sen, kuinka itsestään selvänä naisellisuuden tavoittelua tyttöjen piirissä pidetään. Nimimerkki toteaa olevan yleisesti tiedossa, että ihonmyötäisten vaatteiden käyttäminen, meikkaaminen ja pitkät hiukset ovat ensisijaisia pääsylippuja seurustelusuhteisiin ja muuhun aikuismaiseksi määriteltyn toimintaan. Nancy Friday (1998, 204) on todennut oikeanlaisen ulkonäön ja erityisesti kauneuden olevan valuuttaa, jolla saa lähes mitä tahansa. Aineistoni tyttöjen kirjoituksissa ulkonäkö on keskeistä valuuttaa aikuismaisuuden osoittamisen lisäksi myös katujen öisessä karnevaalissa vallitsevassa heteroseksuaalisessa pelissä.

6 KARNEVAALISOSIAALISUUS

Myös kadut saavat tyttöjen kirjoituksissa merkityksensä ensisijaisesti muiden siellä aikaansa viettävien nuorten ja heidän keskinäisen vuorovaikutuksensa perusteella. Öisillä kaduilla korostuva sosiaalisuus näyttää katujen karnevaalissa saavan arkimaailmasta poikkeavan muodon. Katujen karnevaalin öisessä sosiaalisuudessa korostuu vapaaehtoisuus, sitoumuksettomuus ja väliaikaisuus. Sosiaalisia suhteita hallitsee karnevalistinen epävarmuus sekä lupa toimia arjesta poikkeavalla tavalla. Seuraavassa kappaleessa käsitellään karnevaalin osallistujien sosiaalisia suhteita, joita nimitän *karnevaalisosiaalisuudeksi*.

6.1 Tyttöjen välisestä ystävydestä

Tyttöille on yleensä nähty ominaisena pyrkimys hyvin läheisiin ja luottamuksellisiin ystävyysuhteisiin. Vaikka ystävyysuhteet ovat tärkeitä kummankin sukupuolen edustajille, on niillä todettu olevan erilaiset merkitykset tytöille ja pojille. Harriet Bjerrum Nielsenin ja Monica Riedbergin (1986) mukaan tytöt pyrkivät ihmissuhteissa läheisyyteen, kun taas pojat tavoittelevat valtaa. Bjerrum Nielsen ja Riedberg toteavat tyttöjen identiteetin rakentuvan luottamuksellisten ja läheisten ihmissuhteiden varaan poikien saadessa minänsä rakennusaineet suorituksiinsa liittyvistä kehuista. (Bjerrum-Nielsen & Riedberg 1986, 28-42)

Tyttöjen hakeutuminen läheisiin ja intiimeihin ihmissuhteisiin on havaittavissa myös heidän arkipäiväisessä toiminnassaan. Tyttöjen ystäväryhmien on todettu olevan poikien ryhmiä rajatumpia, ja ne sisältävät usein lukumääräisesti vähemmän osallistujia kuin poikien keskinäiset vertaisryhmät. Ivan Fronesisin (1995, 234-235) mukaan nuorisokulttuuriin olennaiseksi osaksi luettu vertaisryhmissä liikkuminen on pääasiassa ollutkin poikien toimintaa tyttöjen liikkua huomattavasti pienemmissä ryhmissä. Valerie Hey (1997, 65) puolestaan toteaa tyttöjen pitävän ystävyysuhteissa arvokkaina piirteinä yksityisiin ja läheisiin suhteisiin sisältyvää luotettavuutta, vastavuoroisuutta, sitoutumista ja keskinäistä jakamista. Seuraavassa otteessa nimimerkki Ikuinen kakkonen(ko?) kirjoittaa halustaan saada itselleen juuri tällainen läheinen ystävä, joka

olisi olemassa vain ja ainoastaan häntä varten juuri sillä hetkellä, kun hän kaipaisi tukea ja ymmärrystä:

"Kaikilla kavereilla on bestis. Kyllä kaikki musta tykkää, ei mua syrjitä; kutsutaan bailuihin ja silleen. Mutta kylläpä olis ihanaa omistaa PARHAISTA PARHAIN KAVERI! Oikea YSTÄVÄ! Eihän mulla ole edes poikaystävää, jonka kanssa hengaila."

Ikuinen kakkonen(ko?) (Mekaks 1/96)

Kirjoittaessaan parhaan ystävän kaipuusta nimimerkki toteaa kuitenkin, että hän ei suinkaan ole yksinäinen tai muiden nuorten hyljeksimä. Nimimerkki huomauttaa kirjoituksessaan, että vaikka hänellä ei olekaan parasta ystävää, on hänellä kavereita, jotka kutsuvat hänet bileisiin ja muihin nuoria laajemmin yhteen kerääviin tapahtumiin.

Sinikka Aapola (1992) on tyttöjen ystävyysuhteita tutkiessaan todennut tyttöjen tasapainoilevan keskinäisissä suhteissaan jatkuvasti erilaisten polariteettien, esimerkiksi julkisen ja yksityisen sekä itsenäisyyden ja läheisyyden välillä. Aapolan mukaan tytöt saavat läheisissä ystävyysuhteissa täytettyä läheisyydenkaipuaan, ja he voivat irtautua niiden avulla vanhemmistaan. (Aapola 1992, 64-67)

6.2 Katujen karnevaalisosiaalisuus kompromissina

Katujen karnevaalin yksi arjen ylitys on tyttöjen kohdalla juuri irrottautuminen pariystävyydestä. Vaikka tytöt kirjoittavatkin läheisten ystävyysuhteiden ja etenkin parhaan ystävän tärkeydestä, ilmoittavat he kirjoituksissaan myös omien, yksilöllisten valintojen tekemisen olevan heille erityisen tärkeää. Sinikka Aapola (1992) on tyttöjen välistä ystävyyttä käsittelevässä tutkimuksessaan havainnut tyttöjen pitävän tärkeänä sitä, että heidän mahdollisuutensa autonomisiin päätöksiin säilyy ystävyysuhteiden olemassaolosta huolimatta. Tytöt eivät Aapolan mukaan halua olla liian riippuvaisia ystävättäristään, koska kiinteä ystävyysuhde tuo mukanaan vaaran joutua ystävän kontrolloimaksi. (Aapola 1992, 33, 49) Tällainen läheiseen pariystävyyteen liittyvä uhka on havaittavissa myös aineistoni kirjoituksissa. Seuraavassa otteessa nimimerkki Youth is for living! kirjoittaa siitä kuinka hänen paras ystävänsä ei hyväksy nimimerkin valitsemaa tapaa viettää vapaa-aikaansa.

"Mut ongelma onkin tää ns. bestis. Se ei nimittäin tykkää ollenkaan siitä, et joka perjantai mä hillun kartsalla tai discossa, enkä ole sen kanssa kiltisti kotona. Ja se ei itse halua tulla meidän mukaan pitämään hauskaa elikkä nautiskelemaan alkoholia ja hillumaan kavereitten & uppo-outojen kanssa. Onko jollain mulla samantapaista ongelmaa? Mun ja mun bestiksen välit on tosi kireet ja jos joku osais neuvoa mua, niin oisin tosi kiitollinen palautteesta!"

Youth is for living! (Mekaks 11/96)

Nimimerkki Youth is for living! kirjoittaa parhaan ystävänsä reagoivan varsin jyrkästi nimimerkin valitsemaan tapaan viettää viikonloppua. Nimimerkki korostaa sitä, että paras ystävä ei lainkaan pidä siitä, että hän itse viettää aikaansa muiden kavereiden kanssa kaduilla. Se, että ystävyksistä toinen on irrottautumassa tiukasta pariystävyydestä, on johtanut ystävysten välien kiristymiseen ja epäsopuun. Nimimerkin Youth is for living! tekstistä on luettavissa se, että kontrolli ja ystävyys ovat hänen mielestään yhteensopimattomia. Nimimerkki Youth is for living! toteaa ystävänsä olevan nykyisin vain "ns. bestis". Käyttämällä etuliitettä "ns." nimimerkki asettaa kyseenalaiseksi sen, onko ystäväntar nimettävissä kirjoittamishetkellä jo entiseksi parhaaksi ystäväksi. Yhteisten mielenkiinnon kohteiden ja samanmielisyyden kadotessa on aiemmin turvaa ja hyväksyntää tarjonnut pariystävyyden muuttumassa ahdistavaksi ja epämiellyttäväksi riippakiveksi.

Sinikka Aapola (1992, 104) on tulkinnut tyttöjen halun korostaa henkilökohtaista autonomiaansa ystävyysuhteissaan osoitukseksi individualistisesta suhtautumisesta maailmaan. Myös Antti Hautamäki (1996) nimeää autonomian yhdeksi individualismin keskeisistä kulmakivistä. Hautamäki määrittää autonomian siksi individualismin osaksi, jossa yksilön vapaus ja kyky suunnitella elämäänsä ilman, että hän on jatkuvasti muiden ohjailtavana, ovat keskeisiä. Henkilökohtaisessa autonomiassa on tärkeää yksilön sisäinen myönteisenä esiintyvä tunne siitä, että hänellä on kyky ja mahdollisuus tehdä omatoimisia ja riippumattomia päätöksiä. (Hautamäki 1996, 25)

Tyttöjen pariystävyydet ja ystävien kiinteät yhteenliittymät ovat läsnä myös katujen karnevaalissa. Kahdessa seuraavassa otteessa nimimerkit Girl -80 ja Little sunshine kertovat siitä, kuinka he saapuvat karnevaalin alueelle yhdessä jo ennalta tuntemiensa ystävien kanssa.

"Mut jotenkin sitte pikkuhiljaa kaikki rupes muuttumaan. Mä ja muut samanlaiset frendit kokeiltiin alkoholia, ihan silleen kohtuullisesti ja huomattiin, että sehän on ihan helkutin kivaa olla pikkusen huppelissa. Kun normaalisti on niin hiton ujo, niin parista siideristä olo muuttu kummasti

rohkeemmaks. Sitten kerran oltiin risteilyllä, jossa tuli sit juotua, ja tavattua yhtet pojat ja kappas vaan koettua se ensisuudelmakin."
Girl -80 (Mekaks 10/97)

"Eikä me discoissa käyty ku aateltiin, et siel on vaan ne meidän koulun ketkuperseet, kovikset yms. Sit vähän aikaa sitten yks mun ihana frendi kävi houkutteleen mua ja mä aattelin et miksei.
Se ilta meni ja mä voin rehellisesti sanoo, et se oli ehdottomasti mun lyhyen elämäni ihanimpia iltoja. Me juotiin ittemme hiprakkaan, hölötettiin tuttujen (ja tuntemattomien) kaa, haistateltiin kaikkii kusipäitä ja ennen kaikkee pidettiin hauskaa."
Little sunshine (Mekaks 5/97)

Molemmissa kirjoituksissa on havaittavissa samankaltainen karnevaalin ajallista kehitystä kuvaava toimintarakente. Aluksi tytöt kertovat saapuneensa karnevaalitalaan, nimimerkki *Girl -80* laivaristeilylle ja *Little sunshine* puolestaan kaupungin kaduille, yhdessä "*samankaltaisten frendien*" tai "*ihanan frendin*" kanssa. Vaikka ystävyysuhteilla on suuri merkitys saavuttaessa karnevaaliin, ei niitä koeta samalla tavoin rajoittavina kuin arjen ympäristöissä. Syynä tähän näyttää olevan se, että vaikka läheiset ystävyysuhteet ovat läsnä karnevaalin aikana, eivät ne kuitenkaan ole yhtä sitovia ja vaadi ehdotonta ja tiukkaa yhdessäoloa kuten arjen hetkinä. Nimimerkkien kirjoitukset osoittavat sen, kuinka tärkeitä arjen ystävyysuhteet ovat karnevaaliin astumisen välineinä. Tyttöjen kirjoituksista on luettavissa se, että kaduilla vallitsevaan karnevaalimaailmaan astuminen yhdessä jo ennalta tutun ystäväpiirin kanssa on lähes edellytys sille, että nuori voi osallistua karnevaaliin. Katujen karnevaalin näkökulmasta tarkasteltuna arjen ystäväpiiri on karnevaaliin astumisen peruslähtökohta, josta sitten kukin ystäväpiirin jäsen voi vapaasti muiden estämättä tai asiaan puuttumatta irrottautua ja siirtyä tekemään tuttavuutta uusien, jo olemassa olevaan ystäväpiiriin kuulumattomien kanssa. Kiinteä ja sitova pariystävyyssuhteet sellaisena kuin se arjen usein yksityisessä elämänpiirissä ilmenee ei sovi yhteen katujen karnevaalin vapautta ja itsenäisyyttä korostavan ilmapiiirin kanssa. Katujen karnevaalissa ystävyysuhteetkin ovat läsnä, mutta niiltä odotetaan joustavuutta sallia irrottautuminen.

Vaikka katujen karnevaalin sosiaalisuus eroaakin selkeästi tytöille ominaiseksi määritetystä pariystävyydestä, ei se muistuta myöskään monissa suomalaisissa, lähinnä aikuisten alkoholin käyttöä käsittelevissä tutkimuksissa esitettyä näkemystä juomakumppanuudesta. Esimerkiksi Pasi Falk ja Pekka Sulkunen (1980) ovat todenneet työmiesten alkoholin käytölle ominaiseksi miesten kerääntyminen muilta suljettuihin

ryyppyporukoihin. Porukan tehtävänä on tarjota miehelle juomisen hyväksyvä sosiaalinen ympäristö ja juomaseuraa. Falkin ja Sulkusen mukaan miesten keskinäinen yhteisöllisyys on kuitenkin tyhjää solidaarisuutta, jossa jokainen lopultakin on yksin. Ryyppyporukan solidaarisuus perustuu tällöin ensisijaisesti siihen, että sen avulla kukin ryhmään kuuluva pyrkii turvaamaan omat juomismahdollisuutensa. (Falk & Sulkunen 1980, 264)

Timo Kopomaa (1997) puolestaan on tekemiensä havaintojen ja haastattelujen perusteella kirjoittanut ryyppyporukan jäsenten suhteista löytyvän myös todellista vastavuoroisuutta. Kopomaan mukaan ryyppyporukoissa vallitsee vastavuoroisuus esimerkiksi alkoholitarjonnan jatkuvuuden suhteen myös niinä hetkinä, jolloin jollakulla ryhmään kuuluvalla ei itsellään ole alkoholia tai rahaa sitä hankkia. Kopomaa korostaakin, että ryyppyporukoissa vastavuoroisuus ja sosiaalisuus ovat tärkeämpiä kuin esimerkiksi Falk ja Sulkunen (1980) tutkimuksessaan esittävät. (Kopomaa 1997, 164-169) Myös Pertti Alasuutari (1985, 43) on todennut juomaseurueen miesten välillä olevan todellista, vaikkakin kunkin yksityisyyttä ja riippumattomuutta arvostavaa, ystävyyttä.

Myöskään tyttöjen kirjoituksissaan kuvaamassa katujen karnevaalissa ei näytä olevan kyse Falkin ja Sulkusen (1980) kuvaamasta tyhjästä solidaarisuudesta. Katujen karnevaalissa päihteiden käyttöä enemmän korostuu yhdessäolo ja sosiaalisuus. Sosiaalisuuden korostumisen osalta katujen yhdessäolo muistuttaakin Timo Kopomaan väitöskirjassaan *Tori-marginaali-haastava kaupunki* kuvaamaa kaupungin laidoilla tapahtuvaa ja alkoholin käyttöön keskittyvää porukointia. Seuraava lainaus Kopomaan porukointia koskevasta kuvauksesta on yhdenmukainen tyttöjen katujen karnevaalista esittämien kuvausten kanssa. Timo Kopomaa (1997, 154) kuvaa havainnoimaansa porukointia seuraavasti: *"Porukointipisteitä oli useita ja niiden välillä oli liikennettä seurasta toiseen. Rannan seurustelevat ryhmät eivät olleet kokoonpanoltaan kiinteitä, niiden välillä ja sisällä oli liikettä. Sukkuloiden siirryttiin aina uuteen porukkaan, toisinaan koko ryhmä siirtyi yksi kerrallaan uuteen paikkaa."* Myös tyttöjen kirjoituksissa korostuu katujen karnevaalissa muodostuvien ryhmien keveys ja ryhmän kokoonpanon nopeat muutokset. Sen lisäksi, että ryhmän rakenne on jatkuvassa muutoksessa, on katujen karnevaalille ja porukoinnille yhteistä ryhmään kuulumisen suuri sosiaalinen merkitys. Timo Kopomaa (1997, 158-159) kirjoittaa porukoinnin olevan kaipuuta välittömyyteen ja keskinäiseen tasavertaisuuteen. Myös katujen

karnevaalia kuvaavissa kirjoituksissa elävät vahvasti pyrkimykset läheisiin, henkilökohtaista vapautta rajoittamattomiin kontakteihin.

Porukoinnin ja katujen karnevaalin uusyhteisöllisyyden samankaltaisista piirteistä huolimatta niiden välillä on yksi keskeinen ero. Porukat, joista Timo Kopomaa väitöskirjassaan kirjoittaa, koostuvat lähes yksinomaan miehistä. Kopomaan mukaan naiset ovat porukoissa harvinaisia vierailijoita, ja hän nimittääkin porukointialuetta miesten alueeksi. (Kopomaa 1997, 154) Myös Pasi Falk ja Pekka Sulkunen ovat kirjoittaneet naisten jäävän miesten juomarinkien ulkopuolelle joko arjen ja kontrollin edustajiksi tai vaihtoehtoisesti seksuaalisten unelmien kohteiksi (1980, 261-262, 268). Tyttöjen kirjoituksissa taas molemmat sukupuolet ovat läsnä katujen karnevaalissa ja sen yhteisöllisyydessä. Vaikka tytöt kertovatkin mielipidekirjoituksissaan valmistautuvansa ja lähestyvänsä katujen karnevaalia usein samaa sukupuolta olevien ystäviensä kanssa, on karnevaalin onnistumisen kannalta keskeistä se, että kohdataan myös vastakkaisen sukupuolen edustajia ja päästään vuorovaikutukseen heidän kanssaan.

Nimimerkki Kaikki viinan piikkiin! kuvaa seuraavassa otteessa hänelle ja hänen ystävilleen tyypillistä tapaa viettää viikonloppu. Nimimerkki kertoo siitä, kuinka hän valmistautuu hyvissä ajoin viikoittain viikonlopun viettoon juomalla ensin yhdessä omien ystäviensä kanssa ja sitten irrottautumalla tästä alkuillan seurueesta. Nimimerkki Kaikki viinan piikkiin! korostaa kirjoituksessaan sitä, että hän sekä osallistuu joka viikonloppu katujen karnevaaliin, ja että hän joka kerta myös etsii itselleen seuraa vastakkaisesta sukupuolesta. Kuvatessaan lauantai-illan viettoaan nimimerkki toteaa olleen itsestään selvää, että hän pyrki etsimään itselleen läheisyyttä ja kosketusta vastakkaiselta sukupuolelta.

"No tossa öbaut puol vuotta sitten mulle ja mun kamuille tuli semmonen tapa, että viikonloppupullo piti olla kädessä just silloin kun lauantai-ilta oli, ja lähetettiin bailaan ANKARASTI. Eli joka viikonloppu me oltiin ihan perseet jossain diskossa. Tietty mullakin oli joka kerta joku jätkä siä - kun kerran sekasin ollaan, niin eihän siinä muuta halua kun vähän lämmintä syliä ja märkää suuta."

Kaikki viinan piikkiin! (Mekaks 7/94)

Myös Jaana Jaatinen (1994/2000b) on todennut nuorten päihteidenkäyttöä koskevissa tutkimuksissaan molempien sukupuolten olevan samanaikaisesti läsnä nuorten kertoessa päihteiden käytöstään. Seksuaalisuus ja erityisesti siihen liittyvät kokeilut liitetään

tyttöjen mielipidekirjoituksissa osaksi katujen karnevaalin yhteisöllisyyttä. Pyrkimys päästä yhteyteen vastakkaisen sukupuolen edustajan kanssa on yksi niistä keskeisistä vaikuttimista, joiden olemassaolon myötä tyttöjen kuvaamassa katujen karnevaalissa korostuu avoimuus, keveys ja väliaikaisuus perinteisiä ryppyporukoita tai juomarinkejä enemmän. Kun katujen karnevaalin keskeinen pyrkimys korostetusti on luoda uusia tuttavuuksia erityisesti vastakkaisen sukupuolen kanssa, on seurauksena se, että tyttöjen on oltava valmiita irrottautumaan niistä ystäväistä, joiden kanssa he ovat karnevaaliin lähteneet.

6.3 Karnevaaliyhteisöllisyys

Halu tulla nähdyksi

Zygmunt Bauman (1995, 44-45) nimeää kaduilla jatkuvasti tapahtuvan ihmisten välisen kohtaamisen liikkuvaksi yhdessäoloksi. Liikkuvassa yhdessäolossa kulkijat ovat ohimenevästi läsnä samassa tilassa, rinnakkain ja toisia kulkijoita kohdaten. Bauman kuitenkin toteaa katujen yhdessäoloon kuuluvan olennaisesti sen, että vaikka kulkijat ovat yhdessä, pyrkii suurin osa heistä välttämään kohtaamista tai edes katsekontaktia vastaantulijoiden kanssa. Nimimerkin Little sunshine (Mekaks 5/97) esittämä toteamus: "*Me juotiin itemme hiprakkaan, hölötettiin tuttujen (ja tuntemattomien) kaa, haistateltiin kaikkii kusipäitä ja ennen kaikkee pidettiin hauskaa*" antaa kuitenkin erilaisen kuvan kaduilla tapahtuvasta kohtaamisesta. Tyttöjen kirjoituksista voikin lukea sen, että katujen karnevaalissa tarkoituksena ei ole välttää ohikulkijoita vaan kohdata ainakin osa heistä. Nimimerkki Little sunshine kuvaa tuntemattomien kanssa kadulla tapahtuneita kohtaamisia suoran kommunikaation termein. Hän kertoo jutelleensa ventovieraiden kanssa ja toisaalta osoittaneensa mieltään vastenmielisinä pitämiään ihmisiä kohtaan. Nimimerkin kirjoituksesta käy ilmi se, että toiminnassa ei ole kyse pyrkimyksestä päästä kosketuksesta, katseesta tai huomiotta muiden kadulla olijoiden ohi, vaan kyse on päinvastaisesta eli halusta tulla nähdyksi ja olla yhdessä muiden kanssa.

Michel Maffesoli (1995) on kirjoittanut nyky-yhteiskunnalle olevan ominaista sen, että yksilö määrittyy aina suhteessa toisiin yksilöihin. Maffesoli toteaa jonkin

ajavan yksilöä jatkuvasti pyrkimään kohtaamaan tai olemaan yhdessä toisten kanssa. Erityisesti toisen ihmisen katse on Maffesolin mukaan se, joka on jokaiselle yksilölle merkityksellinen ja tavoiteltava. (Maffesoli 1995, 76) Janet Adlerin (1987) mukaan kokemus ja halu nähdäksi tulemisesta on itse asiassa ihmiselämän ensimmäisiä merkityksellisiä kokemuksia. Adler toteaa katsotuksi tulemisen olevan lapselle todistus siitä, että hän todella on olemassa. Michel Maffesoli (1995, 90) toteaa nähdyksi ja huomatuksi tulemiseen liittyvän halun olevan nykyaikana ominainen kaikille ikäryhmille.

Tyttöjen mielipidekirjoituksista on luettavissa se, että pahin mahdollinen tilanne sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on se, että tuntee olevansa muiden nuorten silmissä näkymätön ja samalla myös merkityksetön. Seuraavassa otteessa nimimerkki Minä vain -76 kertoo tuntemuksiaan siitä, että ikätoverit eivät näytä huomaavan häntä lainkaan. Nimimerkki kirjoittaa, etteivät muut nuoret tunnusta hänen olemassaoloaan tarjoamalla hänelle huomiotaan tai katsettaan.

"Peruskoulussakaan mua ei oo kohdeltu mitenkään ystävällisesti ja mulla onkin aika heikko itseluottamus, oon melko ujo ja hiljainen, koulussa mua ei oikeastaan ees huomata. Pelkään usein nolaavani itteni, pyrin sanomaan asiani mahdollisimman nopeesti ja oon huono keskusteleen."

Minä vain -76 (Mekaks 1/95)

Nimimerkin Minä vain -76 kirjoituksessaan esittämä näkemys siitä, että hänet jätetään koulussa huomiotta ja havaitsematta, on lähellä Erving Goffmanin (1966) kuvaamaa "ei-henkilökohtaista kohtelua" (nonpersonal treatment). Goffmanin mukaan erilaisiin marginaaliryhmiin kuuluvat, esimerkiksi lapset tai vammaiset, joutuvat usein tällaisen kohtelun alaiseksi. Muut ihmiset joko kohdistavat heihin epätavallisia, pitkiä ja vihamielisiä katseita tai vaihtoehtoisesti jättävät heidät täysin huomiotta. Sekä huomiotta jättäminen että korostetun, yksityisyyttä rikkovan huomion kohdistaminen yksilöön ovat Goffmanin mukaan vallan välineitä, joilla pyritään ohjaamaan muiden yksilöiden toimintaa eri tilanteissa. (Goffman 1966, 84-87) Valerie Heyn (1997) mukaan jonkun poissulkeminen tyttöjen välisestä ystäväpiiristä on yksi tyttöjen vahvimista vallankäyttötavoista toisiaan kohtaan. Yksinjättäminen ja poissulkeminen tyttöjen keskinäisistä toiminnoista on Heyn mukaan muiden tyttöjen julkinen osoitus siitä, että yksin jäänyt ei ole sopiva tai sopeutunut olemaan osa ryhmää.

Michel Maffesoli (1997) painottaa yksilön itse asiassa tekevän kaiken vain tullakseen havaituksi tai katsotuksi. Yksilöstä tulee Maffesolin mukaan postmodernissa

maailmassa "homo aestheticus", joka kykenee tuntemaan ja aistimaan pääasiassa yhdessä muiden kanssa. (Maffesoli 1997, 24) *Kollektiivisista elämyksistä* muodostuu kaiken tuntemisen merkityksellistäjä, mikä puolestaan johtaa Maffesolin (1995) mukaan siihen, että yksilö saa merkityksensä vain niiden ryhmien kautta, joihin hän kuuluu. Maffesolin mukaan syynä haluan tulla huomatuksi ja rekisteröidyksi muiden silmissä on se, että toiset eivät ole enää vain kadulla ohitettavaa abstraktia jäsentymätöntä massaa, vaan he ovat yksilölle aiempaa konkreettisempia ja merkityksellisempiä, koska heidän kanssaan tehdään ja koetaan jotakin yksilölle tärkeää. (Maffesoli 1995, 57-64, 80, 90)

Katujen yhdessäolon erityisyys

Tyttöjen päihteitä ja katujen karnevaalia käsittelevissä kirjoituksissa huomion kohteena oleminen ja sen kohdistaminen muihin nostettiin esiin keskeisinä ja pohdintaa aiheuttavana aiheena. Seuraavassa puolustuspuheenomaisessa kirjoituksessaan nimimerkki Kotikissa nostaa esiin sosiaalisten suhteiden tärkeyden katujen karnevaalissa.

"Mä oon 17-vuotias tyttö ja asun täällä jumalan selän takana eli maalla. Lähimpään kaupunkiin on 24 km. Mun ongelma on mun äiti. Se ei päästä mua viikonloppuisin ja iltaisin kylälle. Sen mielestä siellä on kaikki juopot ja siellä ei muuta tehdäkään kuin juodaan viinaa ja poltetaan tupakkia (kieltämättä siellä on paljon porukkaa juovuksissa), mut kai sitä nyt sais mennä katsomaan kavereita kylälle edes kesälomalla, mut ei niin ei."
Kotikissa (Suosikki 9/1994)

Nimimerkki kuvaa kirjeessään elämäntilannettaan, jonka näkyvimmäksi ongelmaksi hän nimeää äidin asettamat rajoitukset. Erityisen rajoittavana nimimerkki Kotikissa pitää sitä, että äiti ei anna hänelle lupaa tavata ystäviä kodin ulkopuolella kadun julkisessa sfäärissä edes vapauden ajaksi määrittyneen vuodenajan eli kesäkuukausien aikana. Äiti argumentoi kieltoaan toteamalla kylällä käytettävän päihteitä, mitä nimimerkki ei kirjoituksessaan kiellä mutta pyrkii vähentämään sen keskeisyyttä toteamalla kavereiden tapaamisen olevan syy, miksi hän erityisesti mielisi kylälle. Myös nimimerkki Cry-Baby (Mekaks 7/97) toteaa nuorten juhlimista käsittelevässä kirjoituksessaan sosiaalisten kontaktien olevan niitä asioita öisissä katujen

karnevaaleissa, joita voi jopa kadehtia: "*Bailaus ja pojat ovatkin sitten minulle täysin tuntematonta aluetta, ja siitä alkaakin kateuteni.*"

Tyttöjen kirjoituksista käykin ilmi se, että yhdessäolo muiden nuorten kanssa on katujen karnevaalin keskeisintä ja usein jopa ainoa maininnanarvoinen sisältö. Kaupungilla törmätään, tavataan ja vain oleskellaan yhdessä muiden nuorten kanssa. Parhaimmillaan katujen karnevaali on avointa ja nopeatempoista tilasta ja tilanteesta toiseen liikkumista. Onnistunut katujen karnevaali sisältää runsaasti intensiivisiä sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksia ja avoimuutta ottaa osaa uusiin tilanteisiin. Tyttöjen kirjoituksissa korostuu myös se, että kaduille keskittyviin sosiaalisiin tilanteisiin kuuluu ehdottomasti henkilökohtainen vapaus valita kontaktit, joihin osallistuu ja siirtyä kenenkään sitä kyseenalaistamatta tilanteesta toiseen itse niin halutessaan. Jaana Lähteenmaa (1992) on nimittänyt tällaista mahdollisuutta irrottautua ja siirtyä ryhmästä toiseen ilman tarkkoja säännöksiä sukuloinniksi. Sukuloinnin mahdollistaa se, etteivät sosiaaliset ryhmät ole rakentuneet tarkkojen jäsenkoodien ympärille, vaan ne ovat avoimia. (Lähteenmaa 1992, 164-165) Katujen karnevaalin sosiaalisuus on väliaikaista ja sitä leimaa sitoutumattomuus. Vaikka yhdessäolo on kevyttä ja siitä on helppo irrottautua, on se itseisarvo, jonka ympärille koko kadun karnevaali rakentuu.

Michel Maffesoli (1995) on nimittänyt tällaista korostunutta mutta kevyttä yhdessäoloa *heimoistumiseksi* ja *uusiyhteisöllisyydeksi*. Maffesolille heimoistuminen merkitsee irrottautumista rationaalisesta ja tarkoin suunnitellusta yhdessä tekemisestä kohti vapaata ja tarkoituksetonta ei-minkään tekemistä. Tavoitteiden asemasta keskeiseksi nousevat nautinto ja turhaksikin määriteltävä yhdessäolo. Maffesolin esittelemässä heimoistumisessa onkin kyse spontaanista, satunnaisesta ja strukturoimattomasta yhteisöllisyydestä. (Maffesoli 1995, 89, 93-94) Antti Hautamäki (1996, 37) puolestaan on kuvannut uusia yhteisöjä kevyiksi ja impulsiivisiksi yhteenliittymiksi, joille on ominaista se, että niiden jäsenistö vaihtuu nopeassa tahdissa. Se, että Maffesoli nimeää nykyaikaisen heimoistumisen uusiyhteisöllisyydeksi, tarkoittaa Pekka Sulkusen (1995) tulkinnan mukaan sitä, että vaikka uusiyhteisöllisyys sisältää yhteneväisyyksiä modernille ominaisen yhteisöllisyyden kanssa, nousee siitä esiin myös selkeästi eroavia piirteitä. Sulkunen tulkitsee Maffesolin näkemyksen olevan kuitenkin se, ettei yhteisöllisyys ole koskaan kadonnut vaan yksinomaan saanut uusia muotoja. (Sulkunen 1995, 76-78)

Tyttöjen kirjoituksissaan kuvaama katujen karnevaali voidaan tulkintani mukaan luokitella yhdeksi esimerkiksi Michel Maffesolin kuvaamasta uusyhteisöllisyydestä. Sen lisäksi, että tytöt kuvaavat katujen öisen karnevaalin lyhytaikaiseksi ja usein tavoitteettomaksi yhdessäoloksi, leimaa sitä vahva halu olla yhdessä. Michel Maffesolin mukaan juuri halu olla yhdessä on se tekijä, joka erottaa uusyhteisöllisyyden perinteisestä yhteisöllisyydestä. (Maffesoli 1995, 91) Aiemmin yhteisöjen olemassaolo perustui pitkälti siihen, että sen jäsenet joko kuuluivat automaattisesti, esimerkiksi syntymänsä kautta, tiettyyn yhteisöön (ks. esim. Lehtonen 1990, 37-42). Èmile Durkheim (1990, 127) määritteli alkukantaisen yhteisön yhteenkuuluvuuden mekaaniseksi solidaarisuudeksi, jossa sosiaaliset suhteet olivat usein heikkoja, koska ne perustuivat vaatimukselle yhteisöön kuuluvien yksilöiden samankaltaisuudesta.

Maffesolin uusyhteisöiksi nimittämiin sosiaalisiin yhteenliittymiin taas ei kuulu tällaista vaihtoehdottomuutta ja jo ennalta määrättyä yhteisöön kuulumista. Uusyhteisöt perustuvat sen jäsenten haluun kuulua juuri tietyllä hetkellä tiettyyn yhteisöön. Maffesolin (1997) mukaan uusyhteisöissä ilmenevä voimakas mutta epärationaalisiin syihin nojaava halu kuulua yhteisöön on osoitus *orgaanisesta solidaarisuudesta* (em. 1997, 24). Orgaaninen solidaarisuus on Èmile Durkheimin muodostama käsite, joka on mekaanisen solidaarisuuden vastakohta ja samalla sosiaalisen solidaarisuuden toinen tyyppi. Durkheimin mukaan orgaanisen solidaarisuuden periaatetta noudattavissa yhteisöissä sallitaan laajemmin erilaisuutta ja yksilöiden väliset sosiaaliset suhteet perustuvat mekaanista solidaarisuutta noudattavia yhteisöjä enemmän vahvaan keskinäiseen riippuvuuteen. (Durkheim 1990, 127) Ihmisiä yhteisöiksi sitovat voimat ovat Maffesolin (1995) mukaan kuitenkin uusyhteisöissä aiempaa selittämättömämpiä ja voimakkaisiin emootioihin liittyviä. Rationaalisen hyödyn asemasta uusyhteisöt rakentuvat ensisijaisesti tunteille ja yhteisön jäsenten pyrkimyksille tavoitella nautintoja. Maffesoli kirjoittaa jokaisessa uusyhteisöissä olevan olemassa jokin yhteenliittäjä, joka vahvistaa yhteisön sosiaalisia suhteita. (Maffesoli 1995, 56-60, 123-124) Esimerkiksi alkoholi ja sen juominen voi Maffesolin (1997, 34) mukaan olla tällaista uusyhteisön jäseniä yhdessä pitävää kittiä, josta tulee osa yhteisön kommunikaatiota ja sen sosiaalisia rakenteita.

Uusyhteisöissä toteutuukin Zygmunt Baumanin (1996, 39-40, 187) esittämä näkemys siitä, että postmodernin maailman yhteisöissä sosiaalisuus on *puhdasta sosiaalisuutta*. Georg Simmel (1949) puolestaan on kirjoittanut sosiaalisista tilanteista,

jotka ovat "puhtaasti seurallisia". Tällaisissa tilanteissa ihmiset Simmelin mukaan ovat vapautuneet arjen rooleistaan sekä niihin liittyvistä odotuksista ja ulkoisista päämääristä. (Simmel 1949) Puhtaalle seurallisuudelle ja sosiaalisuudelle onkin ominaista se, että yhdessäololle ei aseteta tavoitteita, vaan se on merkityksellistä jossaisenaan.

Uusyhteisöissä yhdistyy samanaikaisesti keskenään varsin vastakohtaisia piirteitä. Vaikka uusyhteisöissä on toisaalta kyse äärimmäisen tilapäisistä ja kevyistä sosiaalisista suhteista, voidaan näitä suhteita kuvata samanaikaisesti äärimmäisen intensiivisiksi sekä palavaa yhdessäolon halua sisältäviksi. Michel Maffesoli (1996, 75) on todennut osuvasti, ettei yhdessä olemisessä ole uusyhteisöissä enää kyse vain yksittäisten yksilöiden halusta olla yhdessä, vaan yhdessäolosta ja siihen pyrkimisestä on tullut vallitseva olotila. Michel Maffesoli (1997, 32-33) on kirjoittanut myös yhteisöllisyyden huipentumien saavan yksilön valtaansa jopa niin täysin, että tämä hetkeksi unohtaa henkilökohtaisen identiteettinsä ja uppoaa täysin yhdessäolon tunteeseen. Maffesolin (1996, 75-76) mukaan kollektiivisten kokemusten hetkellä ei ole enää kyse vain yksittäisten henkilöiden subjektiudesta vaan monien yksilöiden yhteisestä, yhteen kytkeytyneestä subjektista.

Tuolle nykyajalle ominaiselle olotilalle voidaan pitää tyypillisenä sitä, että ihmisten välisissä suhteissa leimaavaksi piirteeksi nousee suhteiden samanaikainen intensiivinen kiihkeys, potentiaalinen lyhytaikaisuus ja nopeasti taakse jätettävyyys. Tytöt kuvaavatkin kirjoituksissaan nuorten öisillä kaduilla solmimia ja ylläpitämiä sosiaalisia suhteita kuvauksin, jotka tukevat tulkintaa sosiaalisuuden sisältämästä kaksijakoisuudesta ja samalla myös sen ambivalenttiudesta. Katujen karnevaalin uusyhteisöllisyys onkin tulkintani mukaan yksi tyttöjen pyrkimyksistä löytää ratkaisu toisilleen vastakkaisiksi ja toisensa poissulkeviksi määriteltyihin asioihin tai ilmiöihin. Katujen karnevaalissa on mahdollista kulkea ryhmässä ja tuntea kuuluvansa johonkin, mutta samalla karnevaalissa elää jatkuvasti tietoisuus vapaudesta valita kuinka kauan haluaa sitoutua. Yksilöllisen autonomian läsnäolo katujen karnevaalissa ei kuitenkaan vähennä keskinäisten kollektiivisten tuntemusten merkitystä.

6.4 Katujen karnevaali heteroseksuaalisuuden näyttämönä

"Lämmintä syliä ja märkää suuta"

"No tossa öbaut puol vuotta sitten mulle ja mun kamuille tuli semmonen tapa, että viikonloppupullo piti olla kädessä just silloin kun lauantai-ilta oli, ja lähetettiin bailaan ANKARASTI. Eli joka viikonloppu me oltiin ihan perseet jossain diskossa. Tietty mullakin oli joka kerta joku jätkä siä - kun kerran sekasin ollaan, niin eihän siinä muuta halua kun vähän lämmintä syliä ja märkää suuta."

Kaikki viinan piikkiin! (Mekaks 7/94)

Nimimerkki Kaikki viinan piikkiin! kuvaa kirjoituksessaan omaksumaansa viikonlopun viettotapaa, jonka keskeisiin ainesosiin kuuluvat viikonloppupullo, bailaus ja vastakkaisen sukupuolen läheisyys. Nimimerkin toteamus *"tietty mullakin oli joka kerta joku jätkä siä - kun kerran sekasin ollaan, niin eihän siinä muuta halua kun vähän lämmintä syliä ja märkää suuta"* pitää sisällään monitasoisen kuvauksen nimimerkin näkemyksestä katujen karnevaalissa tapahtuvasta sukupuolten välisestä kanssakäymisestä. Nimimerkki Kaikki viinan piikkiin! nostaa esiin sen, että tyttöjen bailaamiseen ja erityisesti alkoholin nauttimiseen yhdistyy lähes itsestään selvästi pyrkiminen kanssakäymiseen poikien kanssa. Nimimerkin esittämä lausahdus *"mullakin"* tuo epäsuorasti esiin sen, että kyse ei ole vain nimimerkille Kaikki viinan piikkiin! ominaisesta toimintamallista, vaan se on tavallista ainakin nimimerkin omassa lähipiirissä. Kuvatessaan katujen karnevaalissa saamansa läheisyyden lämpimäksi syliksi ja märäksi suuksi nimimerkki määrittää yhdessäolon hetket ensisijaisesti fyysisiksi, ruumiillisiksi kohtaamisiksi. Nimimerkin Omenasiideri '82 sarkastinen näkemys tyttöjen viikonloppuviettotavoista kuvaa katujen karnevaalia rajattomaksi ja fyysisen kanssakäymisen läpätunkemaksi:

"Joku kehuu miten oli ollut kännissä ja hyppinyt pitkin peltoja rinnat paljaina, toinen kertoo iskeneensä kundin ja muhinoineensa sen kanssa joissain bileissä. Ja eihän näistä kuiskita, vaan mitä kovemmallalla äänellä kaakatetaan, sen parempi. En tarkoita, että pitäisi elää kuin nunna."

Omenasiideri '82 (Suosikki 9/97)

Tavallisesti hillitsemätön seksuaalisuus on liitetty erityisesti miehiseen stereotyyppiin (Hänninen 1994, 120-122). Toisaalta esimerkiksi Liisa-Maria Nitovuori (1997, 20) on

tyttöjen seksuaalikerrontaa tutkiessaan todennut myös tyttöjen kuvaavan omaa seksuaalisuuttaan pornografisin ja eroottista egoismia korostavin sanankääntein. Naisen ruumis ja seksuaalisuus on usein kulttuurisestikin arvioitu vahvaksi, hallitsemattomaksi ja kontrollia vaativaksi (ks. esim. Apo 1995, 16).

Myös omassa aineistossani nousee esiin tyttöjen näkemys naisen seksuaalisuuden voimakkuudesta etenkin katujen karnevaalissa. Esimerkiksi nimimerkki Hippi -97 kyseenalaistaa kirjoituksessaan nuorten seurustelemisen ja asettaa sen vaihtoehdoksi omien toiveiden täyttämisen.

"Mä oon parhaassa iässä oleva likka, ja rakastan dokaamista ja jätkii. Come on hei, kuka ei? Onks tosiaan niin tuomittavaa, jos halua vähän kokeilla ja vaihtaa jätkää usein, esim. joka viikonloppu? Miettikääpä hiukan kullamurut tätä asiaa. (...)

Mut ku te ootte saanu elää nuoruutenne täysillä, kokeillen eri jätkii, te tiiätte lopulta, ketä te ootte koko ajan... noin kauniisti ilmaistuna."

Hippi -97 (Mekaks 4/97)

Nimimerkki kehottaa lukijoitaan antamaan itselleen vapauden vaihtaa poikaystävää toistuvasti kokemusten keräämisen vuoksi. Nimimerkin Hippi -97 näkemystä voidaan tulkintani mukaan pitää osoituksena egoistisesta ja henkilökohtaista vapautta korostavasta suhtautumisesta sukupuolten välisiin suhteisiin. Yhdessäolon hetket ovat suunnittelemattomia, yhtäkkisiä ja ne liittyvät usein vain tiettyyn hetkeen jatkumatta enää siirryttäessä karnevaalista arkeen.

Seksuaalisuuden lisäksi mielipidekirjoituksissa korostuu myös näkemys siitä, että tytöt ovat aktiivisia aloitteentekijöitä sukupuolten välisissä suhteissa. Aineistossani tytöt kirjoittavat flirttaavansa ja iskevänsä poikia, minkä tulkitSEN määrätykseksi tyttöjen seksuaalisesta subjektiudesta katujen karnevaalissa. Aktiivisen aloitteellisuuden lisäksi tyttöjen seksuaalinen subjektiUS muodostuu katujen karnevaalissa heidän näkemyksestään siitä, että myös tytöillä on oikeus omaehtoiSiin valintoihin liittyen sukupuolisuhteisiin.

Jaana Vuori (1988, 38-39) on tyttöjen yhden illan juttuja käsittelevässä tutkimuksessaan tuonut esille sen, että tytöt näkevät oikeudekseen läpikäydä lyhyitäkin seurustelusuhTEita saadakseen niistä itselleen tärkeitä asioita eli esimerkiksi läheisyyttä, jännitystä ja vain tutustuakseen uuteen ihmiseen. Myös Sari Näre (1995, 145-146) on löytänyt Regina-lehtien kertomuksista omia mielihalujaan toteuttamaan pyrkivän autoeroottisen naisen. Tyttöjen asemaa toimijana sukupuolten välisissä suhteissa

pidetään aineistoni kirjoituksissa itsestään selvänä ja vakiintuneena käytäntönä. Esimerkiksi nimimerkki Ujo vanhapiikako? kertoo ihailevansa siskoaan, koska tällä on rohkeutta toteuttaa omia mielitekojaan ja toimia aktiivisena lähestyjänä poikien suhteen.

"Mä oon 16-vuotias, ujo romantikko maalta jätkäkaveria vailla. Ehdokkaita kyllä ois, mutta mä en kertakaikkiaan uskalla olla jätkien kanssa. Yhden illan juttuja on kyllä ollu silloin tällöin. Jos tai yleensä aina niinä kertoina on tullut otettua pieni rohkaisuryyppy... En ymmärrä, kun oma siskoni on todella rohkea ja tekee itte mitä haluaa, ottaa jätkiin kontaktin jne. Kuinka musta on tullu sitte tällanen nynny?? Auttakaa mua, mitä mun täytyis tehdä?"

Ujo vanhapiikako? (Suosikki 12/94)

Aloitteellisuus ja uskallus poikien kanssa voidaan tulkita osaksi positiivisen vapauden ja samalla myös karnevaali-ideologian toteuttamista. Kirjoituksessaan nimimerkki Ujo vanhapiikako? määrittää itsensä rohkean siskonsa vastakohtaksi ja nimittää itseään nynnyksi, joka ei uskalla olla poikien kanssa tekemisissä vaikka niin haluaisikin. Nimimerkki Monica puolestaan kirjoittaa nauttivansa erityisesti ollessaan poikien ihailevien katseiden kohteena.

"Mä nautin kun mä saan pukeutua vartaloa nuoleviin vaatteisiin ja tuntee jätkien katseet ihollani. Mä nautin kun saan viettää perjantai-iltaa kaupungilla."

Monica (Suosikki 12/95)

En kuitenkaan tulkitse, että Monica luopuisi toimijuudestaan ja asettuisi pelkäksi katseiden objektiksi. Monican asettuminen poikien ihailun kohteeksi on hänen oma päätöksensä, jonka kautta hän saavuttaa haluamaansa nautintoa. Tulkitseen nimimerkki Monican pyrkimysten kuuluvan osaksi Jaana Vuoren (1988, 35) "*aktiiviseksi passiivisuudeksi*" nimittämää toimintamallia. Aktiiviseksi passiivisuudeksi Monican toiminnan tekee se, että maksimoimalla eroottisen vetovoimansa hän saa poikien katseet puoleensa toimimatta itse kuitenkaan seksuaalisesti.

Helena Saarikoski (2001, 49) kirjoittaa *sosiaalisesta pelistä*, jossa naisen arvo määrittyy sen mukaan minkä arvoiseksi hänen seksiobjektiasemansa arvioidaan miehisessä maailmassa. Nimimerkin Monica kirjoituksesta on luettavissa se, että hän on pojilta saavuttamiensa katseiden myötä saanut lisäarvoa karnevaalin heteroseksuaalisilla markkinoilla. Tämä arvo ei kuitenkaan määriy Monican kirjoituksessa pelkäksi objektiasemaksi, vaan se tuo hänelle samalla nautintoa ja toisaalta lisää nimimerkin

mahdollisuuksia omaehtoiseen toimintaan. Poikien katseiden seksuaaliobjektiksi asettuminen antaa Monicalle mahdollisuuden käyttäytyä seksuaalisena subjektina. Lisäksi Michel Maffesoli (1995) kirjoittaa yksilön nykypäivänä tarvitsevan toisten katseita oman olemassaolonsa tueksi. Ilman muita ja heidän katseitaan yksilöä ei ole olemassa, koska Maffesolin tulkinnan mukaan yksilöllä on merkitystä vain ollessaan olemassa muiden silmissä ja tullessaan katseella tunnustetuksi. (Maffesoli 1995, 90-91)

Nimimerkin Ujo vanhapiikako? ilmaisu "*Yhden illan juttuja on kyllä ollu silloin tällöin. Jos tai yleensä aina niinä kertoina on tullut otettua pieni rohkaisuryyppy...*" sisältää toteamuksen siitä, että vaikka pojat ovat selvästi kiinnostuneita nimimerkistä, hän ei uskalla ainakaan ilman alkoholin tuomaa turvaa tutustua poikiin. Klaus Mäkelä ja Matti Virtanen (1987, 169) ovatkin nimittäneet alkoholia *sosiaaliseksi voiteluaineeksi*, jonka avulla pyritään vapautumaan ja saamaan lisärohkeutta. Tytöt toteavat mielipidekirjoituksissaan ujouden ja torjutuksi tulemisen pelon katoavan alkoholin juomisen myötä. Nimimerkki Kaikki viinan piikkiin! toteaa alkoholin nauttimisen olevan ehto sille, että hän ylipäänsä voisi löytää mahdollisia poikaystäviä.

"Miks siis ryypätä?!? No eihän niitä jätkiä selvinpäin saa. Tai sit ei löydä. Eihän se viina hyvää oo, mutta siitä on jo tullu semmonen tapa, että viinaa täytyy olla joka viikonloppu, että voidaan sekoilla ja kaikki möhlykset menee tietty kännin syyks."

Kaikki viinan piikkiin! (Mekaks 7/1994)

Alkoholi tarjoaakin tytöille lisärohkeutta asettuaomatoimisen seksuaalisen toimijan asemaan katujen karnevaalissa. Pirjo Paakkanen (1992, 239) kirjoittaa stereotypiasta, jonka mukaan päihtynyttä naista pidetään yleisesti seksuaalisesti huomattavasti selvinpäin olevaa kanssasisartaan aktiivisempänä. Tuija Nykyri (1996, 91-92) puolestaan on havainnut humalan lisäävän naisten itseluottamusta oman ruumiinsa ja viehättävyytensä suhteen, minkä seurauksena humalassa on myös nautinto olla näytteillä ja kerätä katseita puoleensa.

Juodessaan alkoholia katujen karnevaalissa tytöt saattavat heittäytyä kontrolloimattomiksi ja korostetun seksuaalisiksi kuten nimimerkki Omenasiideri '82 tyttöjen tavallisena pitämäänsä toimintaa kritisoivassa kirjoituksessaan toteaa:

"Joku kehuu miten oli ollut kännissä ja hyppinyt pitkin peltoja rinnat paljaina, toinen kertoo iskeneensä kundin ja muhinoineensa sen kanssa joissain bileissä."

Omenasiideri '82 (Suosikki 9/97)

Jo yksin katujen karnevaalin konteksti ja siinä korostuva sallivuus asettavat tytöille odotuksia ja mahdollisuuksia käyttäytyä arjen sääntöjen ja tottumusten vastaisesti. Arjen kiltti koulutyttö voi katujen karnevaalissa ja siihen yhdistetyn alkoholin nauttimisen myötä muuttua korostetun seksuaaliseksi ja itsetietoiseksi omien toiveidensa toteuttajaksi. Helena Saarikoski (2001, 49) kirjoittaa, ettei perinteiseen valtakulttuuriin kuulu ajatusta siitä, että tytöillä tai naisilla voisi olla omaa seksuaalista halua. Karnevaalille taas on ominaista se, että tällainen arjen ajatusmalli korvautuu vastakkaisella näkemyksellä. Seksuaalisuus on tytöille yksi tapa rikkoa rajoja ja päästä osaksi katujen karnevaalia.

6.5 Herääminen arkeen

"Mä en jaksa enää kuunnella valituksii! "En mä kehtaa mennä maanantaina kouluun, kun en tosiaankaan muista mitä mä sille ja sille pojalle selitin. Mä olin kato juonu litran kiljuu, puol litraa kossuu ja pullon pöytist!"

Dough, ray and me (Mekaks 4/96)

Kirjoittaessaan öisten katujen tapahtumista nimimerkki Douhg, ray and me ei viittaa yksinomaan viikonloppuihin, vaan hänen kirjoituksessaan katujen karnevaali elää ja saa uuden muodon vielä maanantaiaamun arjessakin. Myös nimimerkki Wild child -78 kuvaa kirjoituksessaan karnevaalitapahtumien limittymistä osaksi arkea:

"Koko viikon aina odotti perjantaita, mut ei se perjantai sitten mikään taivas ollukkaan. Se oli just sitä armotonta sekoilua, iski jätkiä ja mokas itensä kaikkien edessä julkisesti. Olihan se alussa hauskaa, mut kun sitä samaa viikonloppusekoilua jatku pari vuotta, se kävi tosiaan vituttaan, mut silti sitä ei voinu lopettaa. Aina maanantaina koulussa sai hävetä silmät päästään, kun porukat vittuili. Se oli jotenki kauheen lapsellista touhuu. Ja sittenhän sitä tunsin itensä niin huonox ja saastasex jälkeinpäin."

Wild child -78 (Mekaks 4/95)

Molemmat nimimerkit kuvaavat arkeen ja kouluun palaamista hetkeksi, jolloin katujen karnevaalin sekoilu ja hauskanpito saavat uuden negatiivissävytteisen kuvauksen.

Katujen karnevaalin tapahtumia ja tekemisiä arvioidaan nyt arjen näkökulmasta, jolloin ne määrittävät hauskanpidon ja karnevaalin sijaan mokailuiksi ja noloksi tilanteiksi.

Pasi Kumpulainen (1995, 21, 37-38) on todennut humaltumisen ja katujen tapahtumien tuottavan nuorille yhteisiä kokemuksia ja puheenaiheita myös myöhemmin läpikäytäviksi. Kumpulaisen mukaan humalatarinoiden kertomisen kautta pyritään pääsemään osaksi nuorten joukkoa ja luomaan me-henkeä. Aineistoni mielipidekirjoituksista käy kuitenkin ilmi se, että kaikissa katujen karnevaalia koskevissa tarinoissa ei ole kyse nuorten keskinäisen yhteenkuuluvuuden vahvistamisesta. Esimerkiksi nimimerkki Wild Child -78 toteaa kirjoituksessaan katujen karnevaalia koskevasta muisteluista seuraavaa: "*Aina maanantaina koulussa sai hävetä silmät päästään, kun porukat vittuili*". Nimimerkki kertoo kuinka hän toistuvasti on saanut hämmentävää ja kielteiseksi kokemaansa palautetta muilta nuorilta viikonlopunvietostaan. Keskeistä viikonlopun tapahtumien uudelleenarvioinnissa onkin mielestäni se, että maanantaiaamun arjessa tyttö ei enää ole oikeutettu määrittämään itseään ja tekemisiään, vaan määrittelijän ja arvioijan osan ovat ottaneet muut nuoret. Karnevaalin omaehtoinen, rohkeasti esiintyvä ja poikia iskevä tyttö voi arjen uudelleenarvioinnissa muuttua itsensä nolanneeksi ja muiden nuorten määrittelyn voimattomaksi kohteeksi.

Tuija Nykyri (1996, 90-91) on todennut, että nuorille naisille humalassa tapahtuvia kommelluksia pidetään ainakin osittain nuoruuteen ikävaiheena kuuluvina ja hyväksyttävänä kokeiluina. Alkoholi tekijä, jota voidaan pitää myös nolottavien tekojen selittäjänä ja vastuun pienentäjänä. Aineistoni tyttöjen kirjoituksista kuitenkin käy ilmi se, kuinka hiuksenhieno raja hyväksyttävien ja tuomittavien tapahtumien välillä on. Humalan asteen lisäksi katujen karnevaalien jälkipyykissä usein esiin nousevaksi aiheeksi tytöt nimeävät sukupuolten väliset suhteet. Arjen arvioinnin kohteena onkin usein tyttöjen *seksuaalinen maine*. Tytöille seksuaalinen maine merkitsee lähes aina kielteistä, moraalisesti sävytynyttä näkemystä tytön seksuaalisesta käyttäytymisestä, kun taas poikien kohdalla maineen muodostuminen ei yleensä sisällä seksuaalisuuteen liittyviä moralisoivia elementtejä (Vuori 1988, 36-37; Näre 1992, 29-30; Saarikoski 2001, 39). Nimimerkki Nahkatakkinen tyttö -81 kuvaa mielipidekirjoituksessaan omakohtaista kokemustaan seksuaalisen maineen syntymisestä:

"Tää alko, kun mä menin seiskalle, paheni kasilla. Mä oon huora, ilman mitään syytä. En oo ikinä ollu sängyssä kenenkään kaa. Mä käytän tiukkoja ja avaria paitoja. Mulla on suuret rinnat. Oon siis huora. Juon ja sekoilen.

Oon huora. "Harrastan" yhdenillanjuttuja aika paljon, olen siis huora. Kerran yksi ysiläinen yritti raiskata minut, kun olin umpikännissä, mutta onneksi bestikseni tuli juuri silloin paikalle. Poika ei ehtinyt saamaan, joten minä olen huora. Kaikki mun jätkät on ollu samasta koulusta, joten kaikki tietää miten "antelias" mä oon aina perjantaina ollu. Ne tietää sellasta, mitä mä en oo tienny. Oon aina vaan huora."

Nahkatakkinen tyttö -81 (Mekaks 7/96)

Nimimerkki kertoo tulleen nimitetyksi huoraksi, vaikka hänen oman arvionsa mukaan nimittelylle ei ole olemassa perusteita. Nimimerkki Nahkatakkinen tyttö -81 kuvaa ulkomuotoaan seksikkääksi, mikä on jo yksinomaan riittänyt huoraksi nimittelyn perustaksi. Angela McRobbie (1984, 138) on todennut vallitsevan uskomuksen olevan, että seksikäs tyttö ja etenkin hänen ruumiinsa on samalla myös seksuaalisesti miesten käytettävissä. Nimimerkin Nahkatakkinen tyttö -81 kohdalla ei kuitenkaan ole kyse yksinomaan seksikkästä ulkonäöstä ja sen herättämistä miellelyhtymistä, vaan nimimerkki kuvaa käyneensä läpi useita vain yhteen iltaan jääneitä hetkiä eri poikien kanssa. Nimimerkki korostaa kirjoituksessaan kuitenkin sitä, että hänen "harrastamansa" kanssakäyminen poikien kanssa on ollut paljon viattomampaa kuin mitä se muiden nuorten mielikuvituksessa ja puheissa näyttää olevan. Sekä Päivi Honkatukia (1998, 163) että Helena Saarikoski (2001, 25) ovat tutkimuksissaan todenneet tyttöjen huoraksi nimittelystä saman kuin nimimerkkikin; huoraksi voidaan kutsua lähes ketä tahansa tyttöä riippumatta hänen seksuaalikäyttäytymisestään.

Helena Saarikosken (2001, 37-38, 86) mukaan tyttöjen huorittelussa ja heidän seksuaalisoinimisessaan on kyse sukupuoleen perustuvasta alistamisen ja syrjäyttämisen strategiasta. Saarikoski on todennut huoran kategorian olevan niin hallitseva status, että sen myötä ihmisen yksilölliset ominaisuudet menettävät merkityksensä. Huoranimityksen saaneille onkin määritelty ominaiseksi oman toimijuuden katoaminen. Päivi Honkatukia (1998) kirjoittaa huoraa kuvattavan hyväksikäytetyksi, miesten seksuaalisten tarpeiden täyttämiseen hyödynnetyksi objektiksi. Honkatukian mukaan välttääkseen huoraksi leimautuminen on tyttöjen kyettävä jatkuvasti hallitsemaan itsensä ja ruumiinsa. (Honkatukia 1998, 168-170) Kristiina Hukkila (1992, 65) puolestaan kirjoittaa tyttöjen olevan hyvin tietoisia siitä, etteivät he voi hetkeksikään unohtaa ruumiinsa hallintaa, koska hyväksikäytetyksi tuleminen vaara on aina olemassa.

Myös mielipidekirjoituksia kirjoittaneet tytöt osoittavat olevansa tietoisia itsehillinnän merkityksellisyydestä. Katujen karnevaalissa alkoholin juomista ja erityisesti vahvaa humalatilaa pidettiin suurimpana syynä itsehillinnän menettämislle

ja joutumiselle seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Nimimerkki Liza kertoo ikäviä jälkiseurauksia aiheuttaneesta juomakerrasta, jolloin hän oli juonut liikaa eikä enää kyennyt pitämään huolta itsestään. Tämän seurauksena nimimerkki kertoo tullessa tutun pojan seksuaalisesti hyväksikäyttämäksi.

"Mä nään (valitettavasti) sitä toista osapuolta aika usein ja tekis mieli lyödä sitä. Se käytti mua hyväks, ku mä olin niin huonossa kunnossa, et en tajunnu panna vastaan. Voi, miten paljon mä toivon, et olisin sillo tajunnu, mitä oon tekemässä ja lätkässy sitä naamaan.

Mä en oo sen jälkeen juonu yhtään kertaa enkä aiokkaa. Kaverit, jotka ei tiedä, mitä mulle tapahtui, houkuttelee ryyppäämään enkä usko, että mun juomalakko pitää. Tiiän, et suhtautuminen ois toinen, jos ne tietäis, mut mä en pysty kertoo sitä."

Liza (Suosikki 9/96)

Tapahtuman jälkeen nimimerkki kirjoittaa kieltäytyneensä ystäviensä ihmettelyistä ja houkutteluista huolimatta alkoholin juomisesta. Mieliopidekirjoituksissa tytöt usein suhtautuvat alkoholiin hyväksyvästi, ja moni kirjoittajista pitää alkoholia sosiaalisia suhteita keventävänä ja helpottavana. Kirjoituksissa kuitenkin todetaan alkoholin liiallisesti nautittuna muodostavan uhkan erityisesti tytöille ja heidän mahdollisuuksilleen hallita itseään. Nimimerkin Misa -96 (Mekaks 1/97) mieliopide yhden illan jutuista kilpistyy seuraavaan toteamukseen: "*En mäkään kyl suostuis mihin vaan, mut kai jokaisella sen verran on järkee, jos ei oo kännissä ku kana*". Kommentista käy ilmi se, että vahva humala voi viedä tytölle tärkeän kyvyn itsehillintään ja rationaaliseen ajatteluun niin, että tämä suostuu mihin tahansa mitä poika keksiikin pyytää. Liisa-Maria Nitovuori (1997, 21) kirjoittaa, että vastuullisuutta ja itsehillintää pidetään tytöille sukupuolen kautta itsestään selvästi lankeavina ominaisuuksina.

Nimimerkin Nahkatakkinen tyttö -81 (Mekaks 7/96) kuvaus illasta, jolloin hän oli lähes tullut raiskatuksi, sisältää kirjoittajan näkemyksen siitä, että hän itse on vastuussa tilanteesta, koska hän on täysin kontrollin vieneen humalan myötä antanut pojalle mahdollisuuden käyttää häntä seksuaalisesti hyväkseen. Helena Saarikoski (2001, 187) kirjoittaa tyttöjen joutuvan usein kantamaan vastuun omien tekemistensä lisäksi myös poikien käyttäytymisestä ja teoista. Hallinnan säilyttämisen vaatimus saa tytöt suunnittelemaan ja seuraamaan omaa juomistaan.

Alkoholin käytön rajoittamisen ja kontrolloinnin lisäksi tytöt pyrkivät välttämään seksuaalista leimautumista myös hankkimalla vakituisen poikaystävänsä. Vakinaisessa parisuhteessa seksi on legitimoitua, koska kyse ei ole yksinomaan seksistä

vaan sen lisäksi mukana on rakkautta. (Lees 1986, 28; Hukkila 1992, 60; Saarikoski 2001, 96, 113). Tyttöjen mielipidekirjoituksissa esiintyy toistuvasti toive romanttisen rakkauden periaatteita noudattavan suhteen syntyisestä. Tällaiselle suhteelle on ominaista vakituisuuden lisäksi myös luottamus, keskinäinen välittäminen ja turvallisuus. Katujen karnevaalille ominaiset suhteet määrittyvät kirjoituksissa romanttiseen rakkauteen verrattuna mitättömiksi tai kuten nimimerkki *Emptyness* (Suosikki 6/1994) toteaa; ne eivät ole mitään todellista.

Helena Saarikoski (2001, 187) toteaa, että edelleenkin tyttöjä opetetaan tekemään tilapäiset suhteet tyhjiksi ja kieltämään niiden tarjoamat myönteiset kokemukset. Yhden illan suhteiden määrittäminen likaisiksi ja kielletyiksi on nähtävissä myös nimimerkin *Emptyness* kuvauksessa, jossa hän kuvaa omia yhden illan suhteitaan sähellykseksi, josta nimimerkki ei koe saavansa mitään.

"Mun viikonloppu on mennyt pilalle jos lauantaina ei oo kauhee krapula ja kaula siniseks syötynä. Sit on makeeta kehuu, mitä on taas uskaltanu ja kenen kanssa. Mut mitä xxxttuu mä tästä kaikesta saan? Miks mä elän näin? Hetkellisen hyvän olon siitä sähellyksestä saa, hetken voin tuntea toisen ihmisen lähelläni."

Emptyness (Suosikki 6/94)

Yhden illan suhteet määrittyvät mielipidekirjoituksissa usein vain fyysisiksi kokemuksiksi, joissa vastavuoroiset tunteet eivät ole mukana. Suhteiden fyysisyys tai niiden tarjoama seksuaalinen nautinto eivät yksinomaan riitä tekemään katujen karnevaalin suhteista todellisia tai hyväksyttäviä. Sari Näre (1992, 35) kirjoittaa, että tyttöjä ohjataan tukahduttamaan erityisesti oman ruumiinsa kautta tuleva nautinto ja pyrkimään keskittymään tunteisiinsa. Ritva Nätkinin (1984) mukaan länsimaisessa kulttuurissa naisen ruumista pidetään hänen identiteettiään ohjaavana. Ruumiin suuri merkitys puolestaan johtaa Nätkinin mukaan siihen, että jo esimerkiksi pienen määrän alkoholia nähdään voivan viedä naisen hallitsemattomaan tilanteeseen. (Nätkin 1984, 212) Tyttöjen kirjoituksissa alkoholia pidetään uhkana romanttisen rakkauden ja samalla tyttöjen todellisten toiveiden toteutumiseksi, koska se saa tytöt suostumaan jo ennalta vain yhteen iltaan tiedettäväksi jääviin suhteisiin. Yhden illan juttujen kertyminen taas tuottaa tytölle kyseenalaisen seksuaalisen maineen, joka puolestaan voi olla esteenä pysyvän ja todelliseksi mielletyn parisuhteen syntyiselle (Saarikoski 2001, 180-185).

Aineistoni tyttöjen kirjoituksissa alkoholin aiheuttamaa kontrollin menettämistä ei liitetä yksinomaan lyhytaikaisiin suhteisiin ryhtymiseen tai seksuaalisen maineen syntymiseen, vaan alkoholin liiallista juomista pidetään myös uhkana jo vakiintuneille seurustelusuhteille. Alkoholin juomisen myötä arjessa ensisijaiseksi asetettu romanttisen rakkauden mukainen vakiintuminen ja turvallisuus menettävät merkityksensä ja seikkailunhalu ohittaa sen. Nimimerkki Wild Child -78 kirjoittaa tilanteesta, jossa hän on juomisen myötä unohtanut seurustelemiseen liittyvät velvollisuudet ja lupaukset. Nimimerkki toteaa alkoholin sekoittaneen hänen päänsä ja saaneen hänet pettämään poikaystävänsä.

"Mä aloin sitte seurustelee yhen pojan kaa ja mä välitän siitä todella. Nyt uutena vuotena kuitenkin petin sitä, en tosin sängyssä asti, mut kuitenkin. Ja ainut syy pettämiseen oli alkoholi, joka sekoitti mun pään... Taas kerran. Koko sunnuntaipäivän mä itkin ja mietin mitä tekisin itelleni. Mä olin tosi pettynyt itteeni; miten mä voin pettää jätkää, joka musta välittää ja josta ite välitän yli kaiken??? Sitten mä päätin, että kyllä mä pystyn oleen pojalleni uskollinen ja se todellakin tapahtuu paremmin kun pysyttelen selvänä. Joten mä lopetin juomisen, tavoitteena ois pitää taukoa vappuun asti."
Wild child -78 (Mekaks 4/95)

Voimakkaan humalan aiheuttama rajattomuus ja itsehallinnan menettäminen on saanut nimimerkin kauhun valtaan heti hänen selvittyään. Poikaystävän pettämistä ei nimimerkin mukaan olisi tapahtunut lainkaan, jos hän olisi pysynyt selvin päin. Alkoholi sai nimimerkin toimimaan vastoin hänen itselleen asettamia vaatimuksia. Parhaaksi ratkaisuksi nimimerkki esittää sen, ettei hän käytä alkoholia lainkaan tietyn ajanjakson aikana. Alkoholin vapauttava vaikutus on ollut nimimerkille liikaa, koska se on saanut hänet ohittamaan myös omat, itse itselleen asettamat moraaliset odotukset ja säännöt.

7 KATUJEN KARNEVAALIN VALLOITTAVAT TYTÖT

Olen työssäni lukenut ja analysoinut tyttöjen kirjoittamia alkoholi-teeman ympärille rakentuvia mielipidekirjoituksia. Tavoitteenani on ollut nostaa esille tyttöjen sekä omalle että yleisemminkin nuorten alkoholin käytölle antamia merkityksiä. Aineistonani olleet tyttöjen mielipidekirjoitukset eivät tarjoa kokonaiskuvaa tyttöjen, saati sitten kaikkien nuorten, alkoholille antamista merkityksistä. Tulkitsen kuitenkin aineistoni muodostavan yhden keskeisen näkökulman tyttöjen alkoholiin liittämistä kollektiivisista tulkinnoista. Pidän nuorten mielipidepalstoja yhtenä foorumina, jossa nuoret useimmiten anonyymiyden turvin etsivät keskinäisiä ja yleisesti voimassa olevia linjoja heitä itseään puhuttaviin ja usein vaikeiksikin kokemiinsa ilmiöihin.

Aineistoni mielipidekirjoituksista käy ilmi se, että tyttöjen alkoholin käyttö heidän itse kuvailemanaan muistuttaa paljolti perinteistä, työväenluokkaisille miehille ominaista juomatapaa. Mielipidekirjoituksista käy esiin se, että tytöt juovat viikonloppuihin keskittyen ja humalaa tavoitellen. Tyttöjen kirjoituksissa todetaan juomisen vapauttavan heidät arjen pakoista ja tavoitteellisesta toiminnasta vapaaseen ja säännöttömyyttä ihannoivaan karnevaaliin. Alkoholi on tytöille, kuten työväenluokkaisille miehillekin, keino irrottautua arjesta toiseen maailmaan, jossa on mahdollista edes hetkeksi vapautua auktoriteettien asettamista odotuksista. Vaikka tyttöjen juominen näyttääkin pitkälti yhtenevältä perinteisten juomatapojen kanssa, on tyttöjen alkoholin käytölleen asettamissa toiveissa samankaltaisia piirteitä kuin keskiluokkaisella eli myös eurooppalaiseksi nimitetyllä juomisella. Negatiivisen vapauden eli jostakin vapautumisen lisäksi tyttöjen kirjoituksissa korostuukin juomisen myötä syntyvä vapaus johonkin. Juominen vapauttaa tytöt hilpeään olemiseen, jossa korostuu yhdessäolo muiden kanssa. Hilpeyden ja positiivisen vapauden lisäksi tytöt korostavat mielipidekirjoituksissaan toivettaan humalansa hallittavuudesta. Tyttöjen mukaan juoda ja humaltua voi voimakkaastikin, kunhan juominen säilyy omassa kontrollissa ja on halutusti hallinnassa.

Tyttöjen mielipidekirjoituksissaan kuvaamaa juomista ei voidakaan mielestäni yksiselitteisesti luokitella joko perinteiseksi suomalaiseksi juomiseksi tai eurooppalaisia juomatapoja noudattavaksi. Tyttöjen juomatavat ovat pikemminkin yhdistelmä näitä molempia. Mielestäni juomisen kanssa samankaltainen, toisilleen vastakkaisiksi

ymmärrettyjen ilmiöiden piirteiden vapaa yhdisteleminen on havaittavissa yleisemminkin tyttöjen kohdalla. Työni alussa esittelin kahta toisilleen vastakkaista sosiologista näkemystä nykytytöistä. Toisaalta tyttöjen arvioitiin muuttuneen äärimmäisen kylmiksi ja vaativiksi, toisaalta tyttöjen esiinnoussutta määrätietoisuutta pidettiin osoituksena tyttöjen entistä suuremmasta kykenevyydestä selvitä moninaisten vaatimusten maailmassa. Tyttöjen alkoholikirjoitusten perusteella ei kuitenkaan näytä olevan kyse tällaisesta joko tai –ilmiöstä, vaan pikemmin on kyse uudenlaisista, jatkuvassa muutostilassa olevista yhdistelmistä. Tyttöjen kohdalla tarkkarajainen lokerointi näyttääkin tuottavan heidän omaa tyttöyttään koskevaa kuvaustaan huomattavasti rajatumman kuvan.

Tyttöjen kirjoitukset läpäisevä teema on jo edellä mainitsemani alkoholin käytön myötä heräävä vapaus. Vapaus ei tyttöjen mielipidekirjoituksissa liity yksinomaan alkoholin käyttöön, vaan se liitetään yleisesti nuoruuteen kuuluvaksi ohjenuoraksi. En olekaan tässä työssäni keskittynyt yksinomaan tyttöjen alkoholin käyttöön, vaikka aineistoni koostuukin alkoholi-teeman ympärille rakentuneiden mielipidekirjoitusten varaan. Syynä siihen, että olen käsitellyt juomisen lisäksi yleisemmin nuorten viikonloppuisilla kaduilla viettämää katujen karnevaalia on juuri se, etteivät alkoholin varaan rakentuneissa mielipidekirjoituksissa niiden kirjoittajat pitäydy tiukasti juomisessa. Alkoholiin liitetään tyttöjen mielipidekirjoituksissa monia asioita aina vapaudesta, nuoruudesta ja arjesta sukupuolten välisiin suhteisiin. Olen tulkinnut tämän alkoholi-teeman ympärille rakentuneiden mielipidekirjoitusten sisällön moninaisuuden niin, että juomista ei voida erottaa omaksi erilliseksi osiokseen, vaan se liittyy keskeisesti tyttöjen koko elämän kokonaisuuteen.

Mielipidekirjoitukset ovatkin tarjonneet sellaisen heterogeenisen aineiston, jota työni alussa lähdin tavoittelemaan. Aineiston moninaisuus on tarjonnut vivahteikkaan ja myös toisilleen vastakkaisia näkökulmia sisältävän lähtökohdan analyysille. Mielipidekirjoituksille ominainen dialogisuus ja se, että mielipidekirjoitukset ovat perustuneet tyttöjen omiin elämäntilanteisiin, ovat tuoneet mukanaan erityisesti peräänkuuluttamaani tyttöjen omaa ääntä ja heidän omia alkoholille antamiaan merkityksiään. Aineiston rikkaus ja moninaisuus ovat myös yllättäneet ja asettaneet haasteeksi sen, miten vastata aineiston laajuuteen kadottamatta sen merkityksellisiä yksityiskohtia.

Aineiston jäsentelyssä käyttämäni odotusanalyysi vastasi mielestäni hyvin tähän tarpeeseen, koska sen myötä nousivat esille mielipidekirjoitusten tärkeät

yksityiskohdat. Odotusanalyysin rinnalla laajemmin tutkimusperiaatteena ja ohjenuorana käyttämäni inspiroituneen ja empaattisen lukemisen orientaatio puolestaan ylläpitivät laajempaa kokonaisuutta estäen yksittäisiin yksityiskohtiin tarrautumisen. Vaikka odotusanalyysia onkin useimmiten käytetty puheen erittelyssä, havaitsin sen hiukan sovellettuna toimivan myös kirjoitetun tekstin analyysin kohdalla. Tosin ilman inspiroituneen ja empaattisen lukemisen tarjoamaa taustaorientaatiota odotusanalyysin käyttäminen olisi käynyt tällaisen monen eri kirjoittajan teksteistä koostuvan aineiston kohdalla varsin raskaaksi. Mielestäni erittelevä odotusanalyysi ja yleisemmät, lähinnä aineistoon suhtautumista ohjaavat empaattinen ja inspiroitunut lukeminen muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden.

Käyttämäni kvalitatiivinen ja aineistolähtöinen lähestymistapa näyttää olevan yleistymässä nuorten päihteiden käyttöä käsittelevissä tutkimuksissa. Tällaisen aineistosta esiin nousevien jäsenysten ja painotusten voimakas hyödyntäminen antavat mielestäni runsaasti tilaa itse tutkimuskohteelle. Nuorten päihteiden käyttöä käsittelevissä tutkimuksissa nuorten oman äänen esiin nostaminen on mielestäni tutkijan keskeisin tehtävä riippumatta siitä mikä on syy tutkimuksen aloittamiseen. Myös esimerkiksi hallinnon tarpeista nousevien tutkimusten lopputuloksia arvioitaessa ja niiden myöhempää hyödyntämistä esimerkiksi päihdevalistuksessa pohdittaessa on mielestäni keskeistä arvioida se, kuinka hyvin näissä tutkimuksissa kyetään tuomaan esiin nuorten keskinäisessä vuorovaikutuksessaan luomia merkityksiä ja lainalaisuuksia. Näenkin nuorten päihteiden käyttöä käsittelevän tutkimuksen haasteeksi nuorten omien näkemysten esiin kaivamisen sen sijaan, että tutkimuksissa etsittäisiin yksinomaan vastauksia aikuismaailman huolesta nostettuihin kysymyksiin.

Aineistoni tyttöjen mielipidekirjoituksissa korostuu esimerkiksi se, että alkoholin juominen on ensisijaisesti väline johonkin. Juominen liitetään useimmiten hauskanpitoon ja katujen karnevaalin henkiin herättämiseen. Tyttöjen kirjoituksissa juomista pidetään myös yhtenä keinona irrottautua lapsuudesta ja osoittaa omaa aikuismaisuuttaan. Erityisen tärkeään asemaan alkoholi nousee tyttöjen sosiaalisten suhteiden muodostajana ja uusintajana. Alkoholin tarjoaman lisärohkeuden myötä tytöt kirjoittavat tutustuvansa rohkeasti ja estottomasti uusiin ihmisiin, erityisesti vastakkaisen sukupuolen edustajiin.

Tyttöjen kirjoituksista käy ilmi myös se, että kaveripiirillä on suuri merkitys juomisessa. Tyttöjen mukaan kaveriporukka saa juomaan, koska alkoholin käyttöä pidetään nuorten keskuudessa varsin tavallisena ja hyväksyttynä toimintana.

Mielenkiintoista on kuitenkin se, että tytöt kirjoittavat muiden nuorten myös herättävän heissä halun kontrolloida omaa juomistaan ja pyrkimyksen ylläpitää jatkuvaa hallintaa myös humalassa ollessaan. Tyttöjen mukaan heidän omakohtaisissa kontrolloimispyrkimyksissään on pitkälti kyse sukupuolesta, koska tyttöjen kontrolloimattomuus ja hallinnan puute johtavat usein huonon maineen saamiseen muiden nuorten silmissä. Tyttöjen kohdalla runsaasta alkoholin käytöstä pidättäytymisessä näyttääkin olevan kyse heihin sukupuolensa edustajina liitetyistä yleisistä odotuksista ja kyvyttömyydestä vastata näihin odotuksiin hallitsemattomassa humalassa. Tyttöjen kohdalla keskeiseksi muodostuu se, että heidän katujen karnevaalissa humalassa tekemänsä asiat eivät jää yksinomaan karnevaalin sisällöiksi, vaan niitä arvioidaan julkisesti myös arjessa. Tytöt toimivatkin sekä juomiseen ryhtyessään että sitä rajoittaessaan kollektiivisten, sukupuoleen liitettyjen sääntöjen ohjaamina.

Katujen karnevaali ei tyttöjen kohdalla näytäkään täyttävän lupauksiaan arjesta irrottautumisena ja sen sääntöjen luvallisena rikkomisena. Tyttöjen kirjoituksista nousee joissakin tilanteissa esiin pettymys katujen karnevaalia kohtaan, koska sen kautta ei näytäkään olevan mahdollista toteuttaa sitä vapauden ihannetta, jonka tytöt nimeävät nuoruuden ikävaiheena läpäiseväksi ohjenuoraksi. Tyttöjen kohdalla katujen karnevaali ei tarjoa oikeutta vastuuttomaan vapauteen, vaan tytöt kirjoittavat joutuvansa tilille myös näistä vapauden aikana tekemistään vastuuttomuuksista. Vaikka tytöt nostavatkin alkoholin juomisen yhdeksi ratkaisukeinoksi esimerkiksi lapsuuden ja aikuisuuden tai naiseuden ja nuoruuden välisessä ristiriidassa, näyttävät tällä tavoin syntyneet ratkaisut tyttöjen kohdalla lyhytaikaisilta ja vain katujen karnevaalin hetken kestäviltä. Katujen karnevaalin seksuaalinen subjektiivisuus tai rohkeus eivät riitä muuttamaan arjen tyttöihin tulevana naiseuden edustajina kohdistamia odotuksia.

Vaikka katujen karnevaaliin liitetään tyttöjen mielipidekirjoituksissa iloisia ja riemukkaita hetkiä, määrittäyty katujen karnevaali kokonaisuudessaan tyttöjen kirjoituksissa usein pettymykseksi. Tytöt liittyvät katujen karnevaaliin runsaasti etenkin sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä odotuksia, mutta he kokevat saavansa vain harvoin riittävästi vastineita näille suurille odotuksilleen. Katujen karnevaaliin osallistumisesta on ainakin osalle mielipidekirjoituksia kirjoittaneista tytöistä muodostunut yksi viikoittain toistuvista rutiineista, joihin osallistutaan toisaalta omaksutun tavan ja toisaalta katujen karnevaaliin sisällytettyjen toiveiden toteutumisen odotuksissa. Tytöt kuitenkin epäroivät ja kyseenalaistavat kirjoituksissaan sen, kuinka

katujen karnevaali oikeastaan kykenee vastaamaan heidän asettamiinsa toiveisiin. Vaikka katujen karnevaali ei läheskään aina kykene vastaamaan tyttöjen sille asettamiin toiveisiin ja odotuksiin, sisältyy siihen kuitenkin aina mahdollisuus todellisesta vapautumisesta ja aidosta, myöhemmissäkin muistoissa säilyvästä hauskanpidosta.

LÄHTEET

- Aapola, Sinikka** (1992) *Ystävyyden keinulauta. Helsinkiläistyttöjen ystävyyskulttuurista*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Tasa-arvojulkaisuja. Sarja D: Naistutkimusraportteja 2/1991.
- Aapola, Sinikka** (1997) Mature Girls and Adolescent Boys? Deconstructing Discourses of Adolescence and Gender. *YOUNG - Nordic Journal of Youth Research* 5(1997):4. 50-68.
- Adler, Janet** (1987) *Who is the Witness? A Description of Authentic Movement*. Contact Quarterly Winter 1987. 20-29.
- Ahlström, Salme** (1982) Alkoholien käyttö. Erillispainos julkaisusta Rimpelä, M. & Ahlström, S. & Eskola, A. & Honkala, E. & Kannas, L. & Laakso, L. & Paronen, O. & Telama, R.: *Nuorten terveystapatutkimus: nuorten terveystavat Suomessa 1970-luvulla*. Lääkintähallituksen tutkimuksia 25/1982. Helsinki.
- Ahlström, Salme** (1985) Naisten alkoholien käyttö. Teoksessa Simpura, Jussi (toim.) *Suomalaisten juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984*. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja no 34..
- Ahlström, Salme** (1994) Nuoret alkoholien käyttäjinä. Seurantaraportti 1977-1993. *Alkoholipoliitikka* 59(1994):3. 175 - 185.
- Ahlström, Salme** (1999) Suomalaisten nuorten päihteiden käyttö. Teoksessa Opetusalan Ammattijärjestö OAJ: *Kasvatus on kaikkien tehtävä. Opettajan aineisto*. 8 - 11.
- Ahlström, Salme & Rimpelä, Arja & Rimpelä, Matti** (1989) *Nuoret ja alkoholi 1973-1989*. Nuorten terveystapatutkimus julkaisuja 3/1989. Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitos. Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.
- Ahlström, Salme & Rimpelä, Matti & Rimpelä, Arja & Pohjanpää, Kirsti & Siivola, Matti** (1994) *Nuoret alkoholien käyttäjinä. Seurantaraportti 1977-1993*. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste no 187. Helsinki.
- Ahlström, Salme & Kannas, Lasse & Tynjälä, Jorma** (1995) Kehityssuunta nuorten eurooppalaisten juomatavoissa. *Alkoholipoliitikka* 60(1995):6. 427 - 431.
- Ahlström, Salme & Haavisto, Kari & Metso, Leena & Tuovinen, Eeva Liisa** (1996) Päihteiden käyttö ja saatavuus 15-vuotiaiden keskuudessa. *Alkoholipoliitikka* 61(1996):1. 18 - 29.

- Ahlström, Salme & Metso, Leena & Tuovinen, Eeva Liisa** (1999) Miten nuorten päihteiden käyttö on muuttunut vuodesta 1995 vuoteen 1999? *Yhteiskuntapolitiikka* 64(1999):5-6. 480 – 487.
- Ahola, Eija** (1989) *Happy hours: uuden keskiluokan ravintolaelämä*. Helsinki: Hanki ja Jää.
- Alasuutari, Pertti** (1985) Pullon läpi näkyvä mies. Teoksessa Helminen, Seppo & Hurri, Merja (toim.): *Miehen mallit*. Helsinki: Kirjayhtymä. 39-57.
- Alasuutari, Pertti** (1986) *Työmiehen elämäntarina ja alkoholismi. Tutkimus alkoholismin suhteesta emokulttuuriin*. Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tutkimuksia sarja A 9/1986.
- Apo, Satu** (1990) Kertomusten sisällön analyysi. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Helsinki: Gaudeamus. 62 – 80.
- Apo, Satu** (1995) *Naisen väki. Tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Bahtin, Mihail** (1987) *The Dialogic Imagination*. Austin: University of Texas Press.
- Bahtin, Mihail** (1995) *François Rabelais – keskiajan ja renessanssin nauru*. Helsinki: Taifuuni.
- Bauman, Zygmunt** (1995) *Life in Fragments. Essays in Postmodern Morality*. Oxford: Blackwell.
- Bauman, Zygmunt** (1996) *Postmodernin lumo*. Tampere: Vastapaino.
- Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica** (1986) Hur flickor blir flickor och pojkar blir pojkar. *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 9(1986): 1.
- Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica** (1994) *Psychological Gender and Modernity*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Boëthius, Ulf** (1995) Controlled Pleasures: Youth and Literary Texts. Teoksessa Fornäs, Johan & Bolin, Göran (eds.) *Youth Culture in Late Modernity*. London: SAGE. 145 – 168.
- Bruun, Kjetil** (1959) *Drinking Behaviour in Small Groups: an Experimental Study*. Finnish Foundation for Alcohol Studies. Alcohol Research in the Northern Countries. Helsinki.
- Burgos, Martine** (1988) *Life Stories, Narrative and the Search for the Self*. Jyväskylän Yliopisto: Nykykulttuurin tutkimuskeskus. Julkaisu 9.

- Campbell, Colin** (1987) *The Romantic Ethic and the Spirit of Modern Consumerism*. Oxford: Basil Blackwell.
- Corrigan, Paul** (1989) Doing Nothing. Teoksessa Hall, Stuart & Jefferson, Tony (eds.) *Resistance Through Rituals. Youth Subcultures in post-war Britain*. London: Hutchinson. 103 – 105.
- Durkheim, Èmile** (1990) *Sosiaalisesta työnjaosta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Falk, Pasi & Sulkunen, Pekka** (1980) Suomalainen humala valkokankaalla – suomalaisen miehen myyttinen fantasia. *Sociologia* 17(1980):4. 257 – 270.
- Friday, Nancy** (1998) *Kauneus ja valta*. Helsinki: Otava.
- Frones, Ivar** (1995) *Among Peers: on the Meaning of Peers in the Process of Socialization*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar** (1979) *Den kultiverade människan*. Lund: Liber.
- Goffman, Erving** (1966) *Behaviour in Public Places. Notes on the Social Organisation of Gatherings*. New Yourk: Free Press.
- Goffman, Erving** (1986) *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth: Penguin Book.
- Gordon, Tuula** (1994) *Single Women. On the Margins?* Basingstoke: Macmillan.
- Gordon, Tuula & Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja** (1995) ”Koulu on kuin...” Metaforat fyysisen koulun analysoinnin välineinä. *Nuorisotutkimus* 13(1995): 3. 3 - 18.
- Granfelt, Riitta** (1998) *Kertomuksia naisten kodittomuudesta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hallman, Maria & Kannas, Lasse & Tynjälä, Jorma** (1992) *Tupakka, tuoppi ja elämisen terveystyyli. Tutkimus 11-16-vuotiaiden tupakoinnista ja alkoholin käytöstä*. Sosiaali- ja terveyshallitus. Raportteja 61. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Harinen, Päivi** (2000) *Valmiiseen tulleet. Tutkimus nuoruudesta, kansallisuudesta ja kansalaisuudesta*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 11.
- Haug, Frigga and Others** (1987) *Female Sexualization. The Collective Work on Memory*. London: Virago.

- Hautamäki, Antti** (1996) Individualismi on humanismia. Teoksessa Hautamäki, Antti & Lagerspetz, Eerik & Sihvola, Juha & Siltala, Juha & Tarkki, Jarmo: *Yksilö modernin murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus. 13 - 44.
- Heidensohn, Frances** (1985) *Women and Crime*. London: Macmillan.
- Heiskanen, Ilkka & Mitchell, Ritva** (1985) *Lättähatuista punkkareihin. Suomalaisen valtakulttuurin ja nuorisokulttuurien kohtaamisen kolme vuosikymmentä*. Helsinki: Otava.
- Hey, Valerie** (1997) *The Company She Keeps. An Ethnography of Girls' Friendship*. Buckingham: Open University Press.
- Hibell, Björn & Andersson, Barbro & Bjarnason, Thoroddur & Kokkevi, Anna & Morgan, Mark & Narusk, Anu** (1997) *The 1995 ESPAD report, Alcohol and Other Drug Use Among Students in 26 European Countries*. The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN). Stockholm.
- Hiltunen, Pekka** (1999) Muijat. Onko tytöistä tullut kovempia kuin pojat? *Helsingin Sanomien kuukausiliite* elokuu 1999. 29 – 43.
- Hoikkala, Tommi** (1986) Katukulttuurin koodit. Teoksessa Mikkola, Armi (toim.) *Suomalaista nuorisotutkimusta. Tutkijoiden puhevuoroja*. Kansalaiskasvatuksen keskus ry. Tutkimuksia ja selvityksiä 1/1986. 16 - 36.
- Hoikkala, Tommi** (1993) *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit*. Helsinki: Gummerus.
- Hoikkala, Tommi** (1998a) *Kapina kulttuurissa*. Esitelmä Kulttuurin Kaukametsä -seminaarissa Kajaanissa 31.8. – 1.9.1998. [online] Viitattu 21.11.2001. Saatavilla www-muodossa:
<URL:<http://www.minedu.fi/kupo/ky/kaukametsa/tommihoikkala.html>>.
- Hoikkala, Tommi** (1998b) Kova kimma + uusi jätkä. Lukiolaisten parisuhdeodotukset. Teoksessa Hoikkala, Tommi (toim.) *Miehenkuvia. Välähdyksiä nuorista miehistä Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus. 232 – 259.
- Hoikkala, Tommi & Hakkarainen, Pekka** (2000) Päihde-etnografian tarve. *Nuorisotutkimus* 18(2000):2. 56 – 59.
- Holm, Gunilla** (1997) Public Texts, Private Conversations. Readings of a Teen Magazine from the Girls' Point of View. *YOUNG - Nordic Journal of Youth Research* 5(1997):3. 21 – 29.
- Holmila, Marja** (1992) Runsas juominen naisten poikkeavana käyttäytymisenä. *Alkoholipolitiikka* 57(1992):2. 95-106.

- Holmila, Marja & Haavisto, Kari** (1997) Nuoret ja alkoholi. Teoksessa Holmila, Marja (toim.) *Yhteisö ja interventio. Alkoholihaittojen paikallinen ennaltaehkäisy*. Helsinki. Stakesin tutkimuksia 73. 150 – 167.
- Honkasalo, Marja-Liisa** (1989) ”Have the Wives over for a Sauna when I go with the Men”. Teoksessa Haavio-Mannila, Elina (ed.): *Women, Alcohol and Drugs in the Nordic Countries*. Helsinki: NAD-Publication no 16. 76 – 96.
- Honkatukia, Päivi** (1998) *Sopeutuvatko tytöt? Sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 152. Helsinki.
- Hudson, Barbara** (1984) Femininity and Adolescence. Teoksessa McRobbie, Angela & Nava, Mica (eds.) *Gender and Generation*. London: Macmillan. 31 - 53.
- Hukkila, Kristiina** (1992) Seksi ja Se Oikea. Tyttöjen ensimmäiset kokemukset ja käsitykset seksistä. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) *Letit liehu- maan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 124.. 56 - 68.
- Hyry, Katja** (1997) Elämänhistoriallinen kerronta tutkimuskohteena. Julkaisussa: *Eleklore* [online], 1997, Vol. 1/1995 [viitattu 21.11.2001] Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://cc.joensuu.fi/~loristi/1_95/hyr.195.html>](http://www.muodossa.fi/~loristi/1_95/hyr.195.html).
- Hyvärinen, Matti** (1994) *Viimeiset taistot*. Tampere: Vastapaino.
- Hänninen, Jorma** (1994) Seksitarinan pornografinen käsikirjoitus: minä sain, olen siis mies. Teoksessa Roos, J.P. & Peltonen, Eeva (toim.) *Miehen elämää*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ilmonen, Kaj** (1993) *Tavaroiden taikamaailma. Sosiologinen avaus kulutukseen*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Jaatinen, Jaana** (1994) Hauskanpitoa Hangon regatassa: nuoret ja poliisit yhteistyössä. *Alkoholipolitiikka* 59 (1994):2. 120 – 130.
- Jaatinen, Jaana** (2000a) Tyttöjen juhlat. *Nuorisotutkimus* 18(2000):2. 31 – 46.
- Jaatinen, Jaana** (2000b) *Viattomuuden tarinoita. Nuoret päihdekulttuurinsa kuvaajina*. STAKES: Raportteja 251. Helsinki: Gummerus.
- Jallinoja, Riitta** (1991) *Moderni elämä. Ajankuva ja käytäntö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisuja 550.
- Järvinen, Margaretha & Ólafsdóttir, Hildigunnur** (1985) Naisten juomatavat Pohjoismaissa. *Alkoholipolitiikka* 50(1985): 2. 82 – 85.

- Keinänen, Leena** (1989) *Keskiolutbaarin ydinjoukon elämäntapa*. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste no 180. Helsinki.
- Keryell, Gaela** (1997) Suomalainen humala kansallisena instituutiona. *Alkoholipolitiikka* 62(1997) : 3. 167 – 185.
- King, Alan & Wold, Bente & Tudor-Smith, Chris & Harel, Youssi** (1996) *The Health of Youth. A Cross-National Survey. WHO Regional Publications*. European Series no. 69.
- Kopomaa, Timo** (1997) *Tori – marginaali – haastava kaupunki. Tilatapauksia julkisten ulkotilojen käytöstä ja reunimmaisista käytännöistä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 670.
- Kosonen, Päivi** (1989) Huomota ”minästä” omaelämäkertateorioissa. *Naistutkimus – Kvinnoforskning* 4/1989. 31 – 40.
- Kosonen, Päivi** (1998) Muodottomat sukupuolettomat? Georges Perecin ja Nathalie Sarrauten katkonaiset kirjailijaomaelämäkerrat. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Peltonen, Eeva & Vilkkö, Anni (toim.) *Liikkuvat erot. Sukupuoli elämäkertatutkimuksessa*. Tampere: Vastapaino. 103 – 124.
- Kuittinen, Arhi** (1993) Zombie ja Tulitikkutehtaan tyttö – ikinuoruus ja itsetuho Kauismäkien tuotannossa. Teoksessa Helve, Helena & Paakkunainen, Kari & Siurala, Lasse (toim.) *Valtiolaivasta kiikkeriin jolliin? Nuoret ja nuorisotyö 90-luvulla*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. 119 - 124.
- Kumpulainen, Pasi** (1995) *Ollakseen jotain. Tutkimus Porin nuorten selviämisaseman nuorista*. Stakes raportteja 185. Jyväskylä: Gummerus.
- Labov, William** (1976) *Language in the Inner City*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Laine, Kaarlo** (2000) *Koulukuvia. Koulu nuorten kokemistilana*. Jyväskylä: SoPHi 43.
- Lalander, Philip** (1998) *Anden i flaskan. Alkoholens betydelser i olika ungdomsgrupper*. Brutus östlings bokforlag symposion..
- Lallukka, Kirsi** (1993) *Lasten paikka sukupolvijärjestelmässä – koettu lapsuus 9-vuotiaiden näkökulmasta*. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksen työpapereita n:o 80.
- Lees, Sue** (1986) *Losing Out. Sexuality and Adolescent Girls*. London: Hutchinson.
- Lehtonen, Heikki** (1990) *Yhteisö*. Tampere: Vastapaino.

- Lejeune, Philippe** (1995) *On Autobiography*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Lieberg, Mats** (1992) *Att ta staden i besittning: om ungas rum och rörelser offentlig miljö*. Rapport: Lunds universitet arkitektursektionen byggnadsfunktionslära 3.
- Lieberg, Mats** (1995) Public Space, Lifestyles and Collective Identity. *YOUNG – Nordic Journal of Youth Research* 3(1995):1. 19 – 38.
- Linde, Charlotte** (1993) *Life Stories. The Creation of Coherence*. New Yourk: Oxford University Press.
- Lähteenmaa, Jaana** (1992) Tytöt jännitystä etsimässä. Sukkulointia ja irrotteltua. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 124. 155 – 170.
- Lähteenmaa, Jaana** (1995) *Postmodernit virtaukset ja helsinkiläinen nuorisokulttuuri: ilmiöitä ja tulkintoja*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 4:1995.
- Lähteenmaa, Jaana & Näre, Sari** (1992) Yhteenveto. Moderni suomalainen tyttöys: altruistista individualismia. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 124. 329 – 337.
- Maffesoli, Michel** (1995) *Maailman mieli. Yhteisöllisen tyylin muodoista*. Helsinki: Gaudeamus.
- Maffesoli, Michel** (1996) *The Time of the Tribes*. London: Sage.
- Maffesoli, Michel** (1997) The Return of Dionysus. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Holmwood, John & Radner, Hillary & Schulze, Gerhard (toim.) *Constructing the New Consumer Society*. Basingstote: MacMillan. 21 – 37.
- McLaren, Peter** (1995) *Predatory Culture. Oppositional Politics in a Postmodern Era*. New Yourk: Routledge.
- McRobbie, Angela** (1984) Dance and Social Fantasy. Teoksessa McRobbie, Angela & Nava, Mica (eds.) *Gender and Generation*. Bath: The Pitman Press. 130 – 161.
- McRobbie, Angela & Garber, Jenny** (1989) Girls and Subculture. Teoksessa Hall, Stuart & Jefferson, Tony (eds.) *Resistance Through Rituals. Youth Subcultures in post-war Britain*. London: Hutchinson. 209 - 222.
- Melucci, Alberto** (1992) Youth Silence and Voice. Selfhood and Commitment in the Everyday Experience of Adolescents. Teoksessa Fornäs, Johan & Bolin, Göran (eds.) *Moves in Modernity*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International. 51 – 72.

- Metso, Leena & Ahlström, Salme** (1999) Humalan asema ei horju. *Eurooppa-raportti: Hyvinvointi ja elinolot*. Tilastokeskus 1999. 26 – 30.
- Mustonen, Heli & Metso, Leena & Paakkanen, Pirjo & Simpura, Jussi & Kainonurmi, Maija** (1998) *Suomalaiset juomatavat 1968, 1976, 1984, 1992 ja 1996. Juomatapatutkimusten perustaulukoita ja julkaisuluettelo*. Helsinki: Stakes. Aiheita 52/1998.
- Mustonen, Heli & Mäkelä, Pia & Metso, Leena & Simpura, Jussi** (2001) *Muutokset suomalaisten juomatavoissa: toiveet ja todellisuus*. Tuloksia vuonna 2000 kerätystä juomatapatutkimuksesta. [online] [viitattu 21.11.2001] Saatavilla www-muodossa: <URL:http://www.stakes.fi/neuvoa-antavat>.
- Mäkelä, Klaus & Virtanen, Matti** (1987) Kauppaoppilaiden suomalainen humala. *Alkoholipolitiikka* 52(1987):4. 162 – 171.
- Mäki-Kulmala, Airi** (1989) *Nuoruus on nuoruus. Kirjoituksia nuoruudesta, kulttuurista, yhteiskunnasta ja tutkimuksesta*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Mäki-Kulmala, Airi** (1993) Nuoruuden monet kasvot jälkimodernina aikana. Teoksessa Helve, Helena & Paakkunainen, Kari & Siurala, Lasse (toim.) *Valtiolaivasta kiihkereihin jolliin? Nuoret ja nuorisotyö 90-luvulla*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. 24 - 30.
- Nitovuori, Liisa-Maria** (1997) Kuningatarajatuksia seksistä. Kulttuurin kuvat tyttöjen seksuaalikerronnassa. *Nuorisotutkimus* 15(1997):1. 12 – 23.
- Norell, Margareta & Törnqvist, Claes** (1995) *Berättelser om ruset. Alkoholens mening för tjugoåringar*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Nykyri, Tuija** (1996) Naisen humalan hurma ja kauhu. *Alkoholipolitiikka* 6(1996):2. 90 – 97.
- Näre, Sari** (1992) Liisa Älä! Älä! –maassa. Tyttöjen autonomian säätely. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 124. 25 – 36.
- Näre, Sari** (1995) *Etnopsykoanalyttisiä näkökulmia sukupuolikulttuuriin*. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimusraportteja 229. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiologian laitos.
- Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana** (1992) Moderni suomalainen tyttöys: altruistista individualismia. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 124. 25 - 36.

- Nätkin, Ritva** (1984) Naisten julkinen ilme ja alkoholi sitä rumentamassa. *Alkoholipolitiikka* 49(1984):4. 208 - 213.
- Paakkanen, Pirjo** (1991) *Juoppouden luokkakartta. Keskiluokkaisten ravintolaasiakkaiden alkoholin käyttöä koskevat luokitukset.* Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste no 184. Helsinki.
- Paakkanen, Pirjo** (1992) Sukupuolen mukainen kaksoiskansalaisuus ja alkoholi. *Alkoholipolitiikka* 57(1992):4. 237 - 250.
- Partanen, Juha** (1992) Herooinen juominen, myyttinen humala ja suomalainen viinapää. *Alkoholipolitiikka* 57(1992):6. 377 – 383.
- Peltonen, Matti** (1988) Kuinka ”suomalainen viinapää” syntyi? *Alkoholipolitiikka* 53(1988):1. 3 – 11.
- Peltonen, Matti** (1997) *Kerta kiellon päälle. Suomalainen kieltolakimentaliteetti. Vuoden 1733 juopumisasetuksesta kieltolain kumoamiseen.* Helsinki: Tammi.
- Prout, Alan & James, Allison** (1990) A New Paradigm for the Sociology of Childhood? Provenance, Promise and Problems. Teoksessa James, Alan & Prout, Allison (eds.) *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood.* London: The Falmer Press. 7-34.
- Pulkkinen, Lea & Kalavainen, Jari & Kangas, Anita & Marin, Marjatta** (1988) *Keskisuomalainen nuori. Päihteiden käyttö nuorten elämässä.* Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja 294. Jyväskylä.
- Puuronen, Vesa** (1990) Subjektin pelastaminen – nuorisotutkimuksen metodologisten lähtökohtien pohdintaa. *Nuorisotutkimus* 8(1990):2. 10 – 13.
- Puuronen, Vesa** (1992) Paradigmamuutokset suomalaisessa nuorisososologiassa. *Nuorisotutkimus* 10(1992):4. 4 – 11.
- Puuronen, Vesa** (1997) *Johdatus nuorisotutkimukseen.* Nuorisotutkimusseura. Tutkimuksia 4/97. Tampere: Vastapaino.
- Pyörälä, Eeva** (1991) *Nuorten aikuisten juomakulttuuri Suomessa ja Espanjassa.* Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste no 183. Helsinki.
- Päihdetilastollinen vuosikirja 2000.** *Alkoholi ja huumeet.* Stakes. Suomen Virallinen Tilasto(SVT): Sosiaaliturva 2000:2. Helsinki.
- Rauste-von Wright, Maijaliisa** (1998) Mistä hyvän nuoruuden kriteerit? Teoksessa Helve, Helena (toim.) *Nuoruudesta! Nuorisotutkimusseuran kymmenvuotisjuhla-kirja.* Helsinki: Nuorisotutkimusseura. 196 – 204.

- Rimmon-Kenan, Shlomith** (1991) *Kertomuksen poetiikka*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Rimpelä, Arja & Rimpelä, Matti & Karvonen, Sakari** (1990) The Juvenile Health Habit Study – Description of the Project and Experiences of a Multidisciplinary Work. Teoksessa Nuutinen, Pirjo (ed.) *The Construction of Youth in Youth Research*. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuksia no 32.
- Rimpelä, Arja & Vikat, Anders & Rimpelä, Matti & Lintonen, Tomi & Ahlström, Salme & Huhtala, Heini** (1999) *Nuorten terveystapatutkimus 1999. Tupakoinnin ja päihhteiden käytön muutokset*. Stakes 18/1999. Helsinki.
- Rimpelä, Matti** (2000) [online] Vastaanottajana Nuotta-sähköpostilista. Lähetetty: 19.4.2000. [viitattu 12.8.2001]. Sähköpostiviesti nuorisotutkijoiden sähköpostilistalla.
- Rimpelä, Matti** (2001) Kouluterveyskyselyssä uusi vaihe – terveystieto tulee perusopetukseen. *Kouluterveys 2002 –lehti* n:o 11. 25.6.2001.
- Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Sihvola, Matti** (1996) *Kouluterveys 1995-tutkimus. Päihhteet ja nuoret Lappeenrannassa*. Joulukuu 1995. Perusraportti. Lappeenrannan sosiaali- ja terveysvirasto/Raittiustoimisto.
- Roos, Hans-Edvard** (1986) *Vandalism. Vandalism i storstad och glesbygd registrerad den sakdegörelsebrottsligheten utbredning och förändring i Malmö och Arvika*. Lund: Liber.
- Rorty, Richard** (1992) The Pragmatist's Progress. Teoksessa Eco, Umberto (ed.) *Interpretation and Overinterpretation*. Cambridge: Cambridge Press.
- Saarenheimo, Marja** (1997) *Jos etsit kadonnutta aikaa. Vanhuus ja oman elämän muistaminen*. Tampere: Vastapaino.
- Saarikoski, Helena** (1994) *Kouluajan kivoin päivä: folkloristinen tutkimus penkinpainajaisperinteestä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Saarikoski, Helena** (2001) *Mistä on huonot tytöt tehty?* Helsinki: Tammi.
- Simmel, Georg** (1949) The Sociology of Socialibility. *The American Journal of Sociology* LV (1949):3. 254 - 261.
- Simpura, Jussi** (1985) Alkoholin vuosikulutus ja sen jakautuminen. Teoksessa Simpura, Jussi (toim.) *Suomalaisten juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984*. Jyväskylä. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja no 34.
- Simpura, Jussi & Partanen, Juha** (1985) Alkoholin vuosikulutus ja sen jakautuminen. Teoksessa Simpura, Jussi (toim.) *Suomalaisten juomatavat. Haastattelututkimus-*

ten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Jyväskylä. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja no 34.

Simpura, Jussi & Partanen, Juha (1997) Vitkaan vaihtuu viinatapa. ”Perinteinen” ja ”moderni” juominen Suomessa 1960-luvulta 1990-luvulle. *Alkoholipolitiikka* 62(1997):4. 257 - 268.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastollinen vuosikirja 2000 (2001). Stakes. Suomen Virallinen Tilasto (SVT): Sosiaaliturva 2001: 1. Helsinki.

Stakes tiedote nro 49/12.5.1999: *Nuorten terveystapatutkimus 1999. Tupakoinnin ja päihteiden käytön muutokset.* [online] [viitattu 21.11.2001] Saatavilla www-muodossa: <URL:http://www.stakes.fi/tiedote/vuosi99/49.html>.

Stakes tiedote nro 57/28.6.2001: *Suomalaiset käyttävät alkoholiin noin 4000 markkaa asukasta kohden vuodessa.* [online] [viitattu 21.11.2001] Saatavilla www-muodossa: <URL:http://www.stakes.fi/tiedotteet/2001/57.htm>.

Sallybrass, Peter & White, Allon (1986) *The Politics and Poetics of Transgression.* Ithaca, NY: Cornell University Press.

Sulkunen, Pekka (1995) Orgioiden aika: Michel Maffesolin postmodernismi. Teoksessa Rahkonen, Keijo (toim.) *Sosiologisen teorian uusimmat virtaukset.* Helsinki: Gaudeamus. 76 - 95.

Sulkunen, Pekka & Alasuutari, Pertti & Nätkin, Ritva & Kinnunen, Merja (1985) *Lähiöravintola.* Helsinki: Otava.

Suurpää, Leena (1996) Yksilöllistä sosiaalisuutta vai sosiaalista yksilöllisyyttä? Nuorten yhteiskunnallista identiteettiä etsimässä. Teoksessa Suurpää, Leena & Aaltojärvi, Pia (toim.) *Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin.* Tietolipas 143. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 51 – 73.

Suurpää, Leena & Lähteenmaa, Jaana (1995) Nuorten yölliset kahvit. Teoksessa Lähteenmaa, Jaana & Mäkelä, Laura (toim.): *Helsingin yö.* Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. 255 - 277.

Taipale, Merja (1993) *Nuorten sosiaalinen identiteetti ja suhtautuminen maailmaan: läpileikkaus kahden nuortenpalstan kirjoituksiin.* Pro Gradu –työ. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan laitos.

Tannen, Deborah (1979) What’s in a Frame? Teoksessa Freedle, Roy O. (ed.) *New Directions in Discourse Processing.* Norwood: Ablex.

Tarkki, Jarmo (1996) Yksilöiden oikeus itsemääräämiseen. Teoksessa Hautamäki, Antti & Lagerspetz, Eerik & Sihvola, Juha & Siltala, Juha & Tarkki, Jarmo: *Yksilö modernin murroksessa.* Helsinki: Gaudeamus. 205 – 243.

- Telemäki, Matti** (1986) *Nuorisokäsitteen sisällölliset ulottuvuudet. Nuorisoa ja nuorisotyötä käsittelevät pääkirjoitukset Helsingin Sanomissa ja Suomen Sosiaalidemokraatissa vuosina 1900-1984*. Tampereen Yliopisto. Aikuis- ja nuorisokasvatuksen laitoksen julkaisuja 22. Tampere.
- Tolonen, Tarja** (1998) "Uudet tytöt" ja tutkijan silmälasit. *Nuorisotyö* 2/98. 4 – 7.
- Wallace, J. Brandon** (1992) Reconsidering the Life Review. The Social Construction of Talk About the Past. *The Gerontologist*. Vol. 32 no. 120 - 125.
- Webster, Jeff D. & Young, Richard A.** (1988) Process Variables of the Life Review. Counseling Implications. *International Journal of Aging and Human Development*. 26:1988. 315 - 323.
- Veijola, Soile** (1988) *Turismin näyttämöt ja kulissit. Huomioita suomalaisesta seuratoiminnasta*. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 179.
- Wiener, Wendy J. & Rosenwald, George C.** (1993) A Moment's Moment: The Psychology of Keeping a Diary. Teoksessa Josselson, Ruthellen & Lieblich, Amia (eds.) *The Narrative Study of Lives*. Newbury Park: SAGE. 30 - 58.
- Vilkko, Anni** (1988a) Eletty elämä, kerrottu elämä, tarinoitunut elämä – omaelämäkerta ja yhteisymmärrys. *Sosiologia* 25(1988):2. 81 – 90.
- Vilkko, Anni** (1988b) *Tarina tarinasta: erään naisomaelämäkerta-aineiston tarkastelua: kuinka kirjoitettu elämäntarina muotoutuu ja miten sitä voi tulkita*. Helsingin Yliopisto. Sosiaalipoliittikan laitos. Tutkimuksia 1/1988.
- Vilkko, Anni** (1990) Omaelämäkertomusten analysoiminen kirjoituksina. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Helsinki: Gaudeamus. 81 - 98.
- Vilkko, Anni** (1995) Minä luen – olen siis olemassa. Teoksessa Haavio-Mannila, Elina & Hoikkala, Tommi & Peltonen, Eeva & Vilkko, Anni (toim.) *Kerro vain totuus. Elämäkertatutkimuksen omaelämäkerrallisuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Vilkko, Anni** (1997) *Omaelämäkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämän kerronta ja luenta*. Tampere: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 663.
- Virtanen, Matti** (1982) *Änkyrä, tuiske, huppeli. Muuttuva suomalainen humala*. Juva: WSOY.
- Vuori, Jaana** (1988) Tyttöjen "yhden illan jutut" ja kaksinaismoraali. *Nuorisotutkimus* 4/1988. 34 - 41.
- Ziehe, Thomas** (1991) *Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus*. Tampere: Vastapaino.

LIITTEET

Liite 1

Aineistossa mukana olevat kirjoitukset:

<i>Lehti</i>	<i>Kirjoittajan nimimerkki</i>
SUOSIKKI 1994	
<i>Suosikki 1/1994</i>	<i>I'd do ALMOST anything for love</i>
<i>Suosikki 2/1994</i>	<i>Melina Moku Dreamchild Mirka</i>
<i>Suosikki 3/1994</i>	<i>Lonely Wolf –71</i>
<i>Suosikki 6/1994</i>	<i>Emptyness</i>
<i>Suosikki 9/1994</i>	<i>Kotikissa</i>
<i>Suosikki 11/1994</i>	<i>Misty woman –80 Black hole in your life Forever young</i>
<i>Suosikki 12/1994</i>	<i>Ujo vanhapiikako?</i>
SUOSIKKI 1995	
<i>Suosikki 1/1995</i>	<i>Nikki –72</i>
<i>Suosikki 3/1995</i>	<i>Hevienkeli Rüno</i>
<i>Suosikki 4/1995</i>	<i>Angela '78</i>
<i>Suosikki 6/1995</i>	<i>Vaarallinen nainen</i>
<i>Suosikki 9/1995</i>	<i>Right were waiting</i>
<i>Suosikki 10/1995</i>	<i>Pelkkä säälittävä näyttelijä 80 Amalia</i>
<i>Suosikki 12/1995</i>	<i>Girl –81 Syystuuli Monica Wiiseri</i>
SUOSIKKI 1996	
<i>Suosikki 2/1996</i>	<i>Crazy</i>
<i>Suosikki 6/1996</i>	<i>Manteli Spaceman from gangsta's paradise Dreamlover 96</i>
<i>Suosikki 9/1996</i>	<i>What's the point in life when you have to give up</i>

	<i>Liza</i>
Suosikki 12/1996	<i>Pieni iloinen koppelonpoikanen Paperienkeli</i>
SUOSIKKI 1997	
Suosikki 4/1997	<i>Maan matonen Luuseri –80</i>
Suosikki 6/1997	<i>12-vuotias tyttö Heinolasta</i>
Suosikki 8/1997	<i>Elämän poluilta eksynyt –82 Silti iloinen</i>
Suosikki 9/1997	<i>I hate my mother Omenasiideri '82</i>
Suosikki 10/1997	<i>Lulu Senorita Lluvia</i>
Suosikki 11/1997	<i>Elämä pännii –83</i>
MEKAKS 1994	
Mekaks 1/1994	<i>Jesus is my lord Nekku –79 Lande on paras paikka elää!</i>
Mekaks 2/1994	<i>Sekohöpö Yx monista Vapaus on elämäntapa</i>
Mekaks 3/1994	<i>Kristiina</i>
Mekaks 4/1994	<i>Maailma ilman alkoholia parempi paikka</i>
Mekaks 6/1994	<i>Rakastunut tyttö –94 Aidosti avoin ihminen</i>
Mekaks 7/1994	<i>Kaikki viinan piikkiin! Rebel –77</i>
Mekaks 8/1994	<i>Muumimamma Saturnuksen rengas</i>
Mekaks 10/1994	<i>Lonely –80</i>
MEKAKS 1995	
Mekaks 1/1995	<i>Yx meistä Vaaka –79 Minä vain -76 Apuatarvitseva</i>
Mekaks 2/1995	<i>Likka & jätkäki voi olla kavereita –79</i>
Mekaks 3/1995	<i>Kaksonen –76</i>
Mekaks 4/1995	<i>Wild Child –78 Marinka</i>
Mekaks 6/1995	<i>Siipensä (yrittänyt) paikannut enkeli</i>
Mekaks 7/1995	<i>Hende (Who?) Somebody danse with me -81 Seasnail</i>
Mekaks 8/1995	<i>Love, scream & party!</i>
Mekaks 9/1995	<i>Sad but true –78</i>

Mekaks 10/1995	<i>Very Ape –79</i> <i>Searcher</i>
Mekaks 11/1995	<i>Särkynyt sydän</i> <i>Hanna & Tuija</i> <i>Äiti ja Santtu</i>
Mekaks 12/1995	<i>Vittupäiden armoilla</i>
MEKAKS 1996	
Mekaks 1/1996	<i>Ikuinen kakkonen(ko?)</i>
Mekaks 3/1996	<i>Angel</i> <i>Tia-Maria</i>
Mekaks 4/1996	<i>Take my breath away</i> <i>Dough, ray and me</i> <i>Huolestunut pienen pojan äiti</i> <i>Pihtari -80</i> <i>1978+</i>
Mekaks 5/1996	<i>Alla alone</i>
Mekaks 6/1996	<i>Odotathan minua siellä, missä on jo aamu...?</i>
Mekaks 7/1996	<i>Snowy Angel</i> <i>Juppihippipunkkari</i> <i>Nahkatakinen tyttö –81</i> <i>Happy Angel</i>
Mekaks 8/1996	<i>Murmeli –74</i>
Mekaks 9/1996	<i>Sekopää –79</i> <i>Odotan sinua siellä, missä vapaus koittaa</i> <i>Päivänkakkara -80</i> <i>Tyllerö</i>
Mekaks 10/1996	<i>Pinko –81</i>
Mekaks 11/1996	<i>Youth is for living!</i> <i>Vapaa(ko?)</i>
Mekaks 12/1996	<i>L.S.D</i> <i>Great blondinoes</i> <i>Nimimerkitön</i> <i>Karjalan hellu ja juuan elli</i>
MEKAKS 1997	
Mekaks 1/1997	<i>Life is for living</i> <i>Misa –96</i> <i>Pieni vanki</i>
Mekaks 2/1997	<i>Carbadella -82</i> <i>Silti onnellinen –81</i>
Mekaks 3/1997	<i>Piikki perseessäsi</i> <i>Minä en ole Robin Hood</i> <i>Yksi taivaaseen kyydin saanut pitkän matkan liftari</i>

	<i>Nörtti –83</i> <i>Still loving you</i>
<i>Mekaks 4/1997</i>	<i>Neverending dream...</i> <i>Hippi –97</i> <i>The nameless is the best</i> <i>Kuuhullu</i>
<i>Mekaks 5/1997</i>	<i>Little sunshine</i>
<i>Mekaks 6/1997</i>	<i>So long</i> <i>Pieni punainen punkkari</i> <i>Kaksonen -83</i> <i>Tosiasioista(han) ei voi kiistellä</i> <i>Spice Girl from</i> <i>Unelmoiva nössö</i> <i>Pikkujuoppo</i> <i>Smelly cat</i>
<i>Mekaks 7/1997</i>	<i>Cry-Baby</i>
<i>Mekaks 8/1997</i>	<i>Susilapsi</i>
<i>Mekaks 9/1997</i>	<i>Raitis –83</i> <i>Happy Girl</i> <i>Kaks tyttöä täältä jostain</i> <i>Clementine</i> <i>Epätoivoinen –83</i>
<i>Mekaks 10/1997</i>	<i>Blue-eyed devil</i> <i>Chloe vm. –82</i> <i>Girl –80</i>
<i>Mekaks 11/1997</i>	<i>Susku –81</i> <i>Pieni kivienkeli</i>